J.-H. Bernardin de Saint-Pierre

Paul og Virginie

Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre

Paul og Virginie

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

1

På den østlige side af det bjerg, der hæver sig bag Port Louis på øen Mauritius (Ile de France), ser man på et terræn, som fordum har været dyrket, ruinerne af to små hytter. De ligger mellem store klipper næsten midt i en lavning, der kun åbner sig mod nord. Til venstre ser man det bjerg, der hedder Opdagelseshøjen, fordi man derfra ved tegn sender melding om de skibe, der lægger til ved øen, og neden for det byen Ludvigshavn; til højre den vej, der fører fra Ludvigshavn til Pamplemousses; dernæst sammes kirke, der med sine bambusgange rejser sig midt på en stor slette, og længere borte en skov, der strækker sig lige til udkanterne af øen. Foran sig kan man i strandkanten skelne gravbugten, lidt til højre det "Uheldige Forbjerg" og, hinsides det, det åbne hav, i hvis overflade der viser sig nogle ubeboede holme, blandt andre "Rettekilen", der ligner en skanse midt i bølgerne.

Ved indgangen til den lavning, hvorfra man kan se alt dette, gentager ekkoet fra bjergene uophørligt vindens susen fra de nærliggende skove og bølgernes brusen, når de i det fjerne brydes mod skærene. Men ved selve hytternes fod hører man ikke længere nogen larm og ser omkring sig kun stejle klippevægge. Trægrupper vokser ved deres fod, i deres kløfter og endog på deres kam, hvor skyerne standser. De regnmasser, som deres toppe tiltrækker, tegner ofte med alle regnbuens farver klippernes grønne og brune sider og danner ved deres fod de kilder, der forsyner den lille Viftepalme-å med vand. En

dyb stilhed hersker inden for deres område, hvor alt ånder fred: Luften, vandet og lyset. Næppe gentager ekkoet der de palmetræers susen, der vokser på de høje afsatser, og hvis toppe stadig vugges af vinden. Et mildt lys beskinner bunden af denne lavning, hvor solen kun lyser ved middagstid; men allerede ved morgengry rammer dens stråler den øverste rand, hvis toppe, der hæver sig op over bjergets skygger, ser ud som guld og purpur, når de tegner sig mod himlens blå.

Jeg elskede at begive mig hen til dette sted, hvor man samtidig nyder en umådelig udsigt og en dyb ensomhed, og da jeg en dag sad ved foden af disse hytter og betragtede ruinerne af dem, kom tilfældigvis en aldrende mand forbi der i nærheden. Han var, efter de tidligere beboeres skik, klædt i kort jakke og lange flonelsbenklæder, gik på bare ben og støttede sig til en ibentræs stok. Hans hår var hvidt og hans ansigtsudtryk ædelt og naturligt. Jeg hilste ham ærbødigt. Han besvarede min hilsen og nærmede sig, efter et øjeblik at have betragtet mig, for at hvile sig på den jordhøj, hvorpå jeg sad. Opmuntret af dette bevis på tillid henvendte jeg ordet til ham og sagde: "Ærværdige gamle, kunne I sige mig, hvem disse to hytter har tilhørt?" Han svarede: "Min søn, disse rønner og dette udyrkede jordsmon var for omtrent en snes år siden beboet af to familier, som der havde fundet lykken. Deres historie er rørende; men hvilken europæer kan her på denne ø, der ligger på vejen til Indien, føle deltagelse med nogle ukendte menneskers skæbne? Hvem kunne endog ønske at leve lykkeligt, men fattig og ukendt dér? Folk bryder sig kun om at kende stormænds og kongers historie, der ikke er til nytte for nogen." – "Ærværdige mand," svarede jeg, "det er let at skønne af jer alder og jer tale, at I har

erhvervet jer stor erfaring. Hvis I har tid, så beder jeg jer fortælle mig, hvad I ved om dem, der tidligere boede i denne ørken, og I kan være forsikret om, at selv den af verdens fordomme mest fordærvede mand elsker at høre tale om den lykke, natur og dyd skænker en." Da holdt gamlingen i nogen tid sin hånd op til panden som en, der stræber at mindes forskellige omstændigheder, og fortalte mig derpå følgende:

2

"I året 1726 var der i Normandiet en ung mand, der hed la Tour. Efter at han forgæves havde søgt ansættelse i Frankrig og understøttelse hos sin slægt, besluttede han at rejse her til øen for at gøre sin lykke. Han havde med sig en ung hustru, som han elskede højt, og som ligeledes elskede ham. Hun stammede fra en gammel og rig slægt fra hendes egn; men hun havde ægtet ham i hemmelighed og uden at bringe ham nogen medgift, fordi hendes forældre havde modsat sig hendes ægteskab, eftersom han ikke var af adel. Han efterlod hende i Port Louis her på øen og indskibede sig for at gå til Madagaskar i håb om der at købe nogle slaver og hurtigt vende tilbage hertil og nedsætte sig. Han gik i land på Madagaskar kort før den uheldige årstid, der begynder henad midten af oktober måned, og kort tid efter sin ankomst døde han der af pestfeber, som raser i den halve del af året og altid vil forhindre europæerne i at sætte fast bo der. De ejendele, han havde taget med sig, blev spredt efter hans død, som det sædvanligvis hænder dem, der dør uden for deres fædreland. Hans hustru, der var blevet på Ile de France, var nu enke og frugtsommelig; hun ejede ikke andet i verden end en negerinde og befandt sig i et land, hvor ingen ville betro hende noget, og hvor hun ingen forbindelser havde. Da hun ikke ville ansøge om noget hos nogen som helst efter den mands død, som hun alene havde elsket, gav hendes ulykke hende mod. Hun besluttede sammen med sin slavinde at dyrke en lille strimmel jord for at skaffe sig livsophold.

På den næsten øde ø, hvor man efter behag kunne vælge sig jord, slog hun sig ikke ned i de frugtbareste eller til handel mest skikkede egne; men hun opsøgte en bjergkløft, en skjult vrå, hvor hun kunne leve ene og ukendt, og begav sig fra byen hen til disse klipper for der at trække sig tilbage som til en rede. Det er en naturdrift, der er fælles for alle følsomme og lidende sjæle, at de søger tilflugt på de mest utilgængelige og øde steder, som om klipper var et bolværk mod en uheldig skæbne, og som om naturens fred kunne mildne sjælens uro. Men Forsynet, der kommer os mennesker til undsætning, når vi kun tragter efter de nødvendige goder, havde forbeholdt fru la Tour ét, som man hverken opnår ved rigdom eller storhed, nemlig en veninde.

På dette sted havde i et år boet en livlig, god og medfølende kvinde, der hed Marguerite. Hun var født i Bretagne og nedstammede fra en jævn bondeslægt, der elskede hende og ville have gjort hende lykkelig, hvis hun ikke havde været svag nok til at lytte til en adelsmands elskovsord der i nabolaget, som havde givet hende ægteskabsløfte. Men da han havde tilfredsstillet sin lidenskab, fjernede han sig fra hende og afslog endog at sikre hende underhold til det barn, hun var frugtsommelig med. Da havde hun taget den beslutning for stedse at holde sig borte fra den landsby, hvor hun havde set dagens lys, for at drage hen at skjule sin skam i nybygderne, langt borte fra sit fædreland, hvor hun havde mistet den eneste medgift, en fattig, ærlig pige har: sit gode navn og rygte. En gammel negerslave, som hun havde erhvervet sig for lånte skillinger, dyrkede sammen med hende en lille strimmel jord her.

Fru la Tour traf på dette sted, i følge med sin negerinde, Marguerite, der netop sad og gav sit barn die. Hun blev glad over at træffe en kvinde i en stilling, som hun skønnede lignede hendes egen, og meddelte hende med få ord sine forrige kår og sin bitre nød. Ved fru la Tours beretning blev Marguerite rørt af medlidenhed og tilstod hende, fordi det var hende mere magtpåliggende at gøre sig fortjent til hendes tillid end til hendes agtelse, uden at dølge noget, den uforsigtighed, hun havde gjort sig skyldig i. "Hvad mig angår," sagde hun, "har jeg fortjent min skæbne; men De, en dydig kvinde, at De skal være ulykkelig!" og hun tilbød hende med tårer sin hytte og sit venskab. Rørt over en så kærlig modtagelse sagde fru la Tour til hende, idet hun trykkede hende i sine arme: "Ak! Gud ønsker sikkert at gøre ende på mine sorger, siden han, skønt jeg er Dem fremmed, indgyder Dem mere godhed mod mig, end jeg nogen sinde har fundet hos mine slægtninge."

Jeg kendte Marguerite og betragtede mig, skønt jeg bor tre fjerdingvej herfra i skoven bag "Det lange Bjerg", som hendes nabo. I de europæiske byer kan en gade eller blot en mur hindre medlemmer af samme familie i at komme sammen hele åringer; men her ude i nybygderne betragter man dem, som man kun er skilt fra ved skove og bjerge, som naboer. Især i hine tider, da øen ikke drev synderlig handel på Indien, var det blotte naboskab nok til at skaffe venskab, og gæstfrihed mod fremmede var en pligt og en glæde. Da jeg erfarede, at min naboerske havde fået selskab, gik jeg hen at se til hende for om muligt at være dem begge til nytte. Jeg fandt i fru la Tour en ædel, tungsindig kvinde med et fængslende ansigt. Hun var da sin nedkomst nær. Jeg sagde nu til de to kvinder, at de til gavn

for deres børn og navnlig for at forhindre, at en anden nybygger skulle nedsætte sig her, ville gøre klogt i at dele bunden af denne lavning mellem sig. Den indeholder omtrent tyve mål land. De overlod fordelingen til mig, og jeg dannede da to næsten lige store strækninger, hvoraf den ene indeholdt den øvre del af lavningen fra den skydækkede klippetop, hvorfra Viftepalme-åens kilder kommer, ned til den bratte åbning, I ser der oppe i bjerget, og som kaldes "Skåret", fordi den ligner et skydeskår. Jordbunden er så fuld af klipper og kløfter, at man næppe kan gå der; men der vokser store træer, og der er fuldt af kilder og småbække. I den anden part indbefattede jeg hele den nederste del, der strækker sig langs Viftepalme-åen lige til den åbning, hvor vi nu sidder, og hvorfra åen flyder mellem to høje ud i havet. I ser der nogle smalle engstrækninger og et temmelig jævnt terræn; men det er ikke synderlig bedre end det andet; for i regntiden er her sumpet, og i den tørre tid er jorden så hård som bly, så når man vil grave i den, må man hugge den itu med økser.

Da jeg nu havde foretaget denne fordeling, lod jeg de to kvinder trække lod. Den øvre strækning tilfaldt fru la Tour og den nedre Marguerite. De var begge tilfredse med deres lod; men de bad mig om ikke at skille deres bolig, for at de altid kunne ses, tale sammen og hjælpe hinanden. Dog måtte de hver have sit tilflugtssted. Marguerites hytte lå midt i lavningen lige på grænsen af hendes stykke, og tæt ved byggede jeg så på fru la Tours ejendom en hytte til, så at de to veninder boede tæt ved hinanden og dog hver på sit. Jeg huggede selv planker oppe i bjerget og slæbte palmeblade op fra strandbredden for at bygge de to hytter, hvor I nu hverken ser dør eller tag. Ak! Der er

endda mere end nok for mig tilbage at mindes. Tidens tand, der så hastigt fortærer store rigers mindesmærker, synes i denne ørken at skåne venskabets minder som for at forlænge mit savn lige til mit livs ende.

Næppe var den anden hytte færdig, før fru la Tour nedkom med et pigebarn. Jeg havde stået fadder til Marguerites barn, der hed Paul, og fruen bad mig nu ligeledes sammen med hendes veninde at give hendes lille pige navn. Marguerite valgte navnet Virginie, idet hun sagde: "Hun vil blive dydig og lykkelig. Jeg lærte først ulykken at kende, da jeg forlod dydens vej."

Da fru la Tour kom op af barselsengen, begyndte de to små ejendomme allerede at give nogen indtægt, dels fordi jeg fra tid til anden gav en håndsrækning, dels fordi deres slaver arbejdede flittigt. Marguerites hed Domingo. Det var en iolofneger, endnu kraftig, skønt noget til års. Han besad erfaring og sund fornuft. Han dyrkede i flæng de jordstrækninger af de to ejendomme, der syntes ham frugtbarest, og såede de vækster, der egnede sig bedst for dem. Han lagde hirse og majs på de mindre gode steder, lidt hvede i den gode jord, ris i sumpene, og ved foden af klipperne græskar og agurker, fordi de holder af at slynge sig. På de tørre steder lagde han batater, der bliver meget søde; højere oppe plantede han bomuldsfrø, på de kraftige jorder sukkerrør, på højene kaffetræer, hvis frø er småt, men godt. Langs åen og omkring hytterne satte han pisangtræer, der hele året giver lange klaser og god skygge, og endelig til trøst for sig selv og til glæde for sit herskab nogle tobaksplanter. Han gik op på bjerget og fældede ved til brænde og sprængte hist og her nogle klipper for at gøre vejen jævn.

Alle disse arbejder udførte han på en forstandig og driftig måde, fordi han var en flittig mand, der følte stor hengivenhed både for Marguerite og for fru la Tour, med hvis negerinde han havde giftet sig, da Virginie blev født. Han holdt meget af sin hustru Marie, der var født på Madagaskar, hvor hun havde lært nogen husflid, især at flette kurve og lave skørter af de græsarter, der gror i skovene. Hun var snild på fingrene, renlig og tro. Hun lavede mad, passede høns og gik fra tid til anden til Port Louis for at sælge overskuddet af, hvad de avlede på de to ejendomme, hvilket dog ikke var betydeligt. Dertil kom så to geder, der blev opdrættet for de to børns skyld, og en stor hund, der om natten holdt vagt udenfor. Og nu har I en forestilling om de to små avlsbrugs indkomster og huslige indretning.

Hvad så de to veninder angår, så spandt de bomuld fra morgen til aften, og det var tilstrækkeligt til deres og børnenes underhold. Men for øvrigt manglede de i den grad udenlandske bekvemmeligheder, at de gik på bare ben hjemme og kun tog sko på om søndagen, når de gik til fromesse i kirken i Pamplemousses, som I kan se dernede. Der er nu for resten længere til den end til Port Louis; men de gik kun sjældent til byen for ikke at blive set ned på, fordi de var klædt i tarvelige kjoler af groft, blåt bomuldstøj ligesom slavinder. Men hvad har den offentlige anseelse at sige, når man er lykkelig i sit hjem? Om også de to kvinder havde følt sig ydmygede uden for huset, så var de så meget gladere, når de kom hjem. Næppe så Marie og Domingo dem fra denne høj komme hen ad vejen fra Pamplemousses, før de skyndte sig ned til foden af bjerget for at hjælpe dem op. De kunne i deres slavers øjne læse, hvor glade de var over at se dem igen. De fandt i deres hjem renlighed,

frihed, ejendele, som de kun havde deres eget arbejde at takke for, og ivrige, hengivne tjenestefolk. Da de følte sig knyttede til hinanden af samme trang og havde prøvet næsten samme modgang, kaldte de hinanden søster og veninde og havde fælles vilje, samme interesser og kun et bord. Alt var fælles imellem dem, og når en ældre lue, der er heftigere end venskab atter blussede op i deres sjæle, ledede en ren religiøs følelse, styrket af kyske sæder, deres tanker hen imod et andet liv, ligesom en flamme blusser mod himlen, når den ikke længere finder næring på jorden.

Deres naturlige pligter forøgede fremdeles den glæde, de følte i hinandens selskab. Deres gensidige venskab fordobledes ved synet af deres børn, frugter af en lige ulykkelig kærlighed. De morede sig med at bade dem i samme kar og lade dem sove i samme vugge, og ofte lagde de dem skiftevis ved hinandens bryst. "På den måde," sagde fru la Tour, "får hver af os to børn og hvert af vore børn to mødre." Ligesom to skud på træer af samme art, hvis grene stormen alle har knækket, kommer til at frembringe sødere frugter, når hvert af dem, skilt fra den moderlige stamme, indpodes på en anden stamme, således fyldtes disse to små børns sjæle, der var berøvet alle deres slægtninge, med endnu ømmere følelser end søn og datter, broder og søster, når de to veninder, der havde bragt dem til verden, lod dem skifte bryst hos hinanden. Allerede, mens de lå i vuggen, begyndte deres mødre at tale om ægteskab mellem dem, og denne udsigt til ægteskabelig lykke, hvormed de to kvinder forsødede deres egne sorger, bragte dem ofte til at græde, idet den ene ihukom, at hendes ulykke skrev sig fra, at hun havde sat sig ud over ægteskabet, den anden, at hendes

havde til årsag, at hun havde underkastet sig dets love; den ene, at hun havde hævet sig over sin stand, den anden, at hun var steget ned under sin. Men de slog sig til táls med den tanke, at deres børn engang ville blive lykkeligere end de og, langt borte fra Europas grusomme fordomme, nyde elskovens glæder og lighedens lykke.

Intet kunne sammenlignes med den hengivenhed, børnene allerede viste hinanden. Hvis Paul klagede sig, viste man ham Virginie, og ved at se hende smilede han og faldt til ro. Hvis Virginie led, fik man det at vide ved Pauls skrig; men den elskelige pige skjulte straks sin smerte, for at han ikke skulle være bedrøvet over hendes sorg. Aldrig kom jeg nogen gang herhen uden at se dem begge, nøgne efter landets skik, skønt de endnu næppe kunne gå, holde hinanden i hænderne og under armene, således som man fremstiller tvillingernes stjernebillede. End ikke natten kunne skille dem ad, og mørket overraskede dem jævnligt liggende i samme vugge, kind mod kind, bryst mod bryst med hænderne om hinandens albuer, slumrende i hinandens arme.

Da de blev så store, at de kunne tale, var de første ord, de lærte, navnene broder og søster. Barndommen kender ømmere kærtegn, men ikke sødere benævnelser. Deres opdragelse forøgede kun deres venskab og ledede det mod deres gensidige fornødenheder. Snart kom alt, hvad der vedrører huslighed, renlighed og landlig madlavning til at henhøre under Virginie, og hendes arbejde blev altid belønnet med hendes broders ros og kys. Han var ligeledes bestandig i virksomhed og gravede i haven sammen med Domingo eller fulgte ham, med en lille økse i hånden op i skoven; og hvis han på sin vej opdagede en

skøn blomst, en god frugt, eller en fuglerede, selv om det var oppe i toppen af et træ, klatrede han derop for at bringe sin søster dem.

Når man mødte den ene et sted, var man altid sikker på, at den anden ikke var langt borte. En dag, da jeg kom ned fra toppen af dette bjerg, fik jeg for enden af haven øje på Virginie, der kom løbende hen imod huset med skørtet over hovedet for at beskytte sig mod en regnbyge. I frastand troede jeg, at hun var ene; men da jeg var kommet hen til hende for at hjælpe hende at gå, så jeg, at hun holdt Paul i armen efter helt at have indhyllet ham på samme måde, og at de begge lo over at gå sammen under denne regnskærm af egen opfindelse. De to yndige hoveder mindede mig, som de gik der under det udposede skørt, om Ledas børn i æggeskallen.

De beflittede sig alene på at tækkes hinanden og være hinanden indbyrdes til hjælp; for øvrigt var de så uvidende som kreoler og kunne hverken læse eller skrive. De bekymrede sig ikke om, hvad der var foregået i fjerne tider langt borte fra dem; deres videbegærlighed strakte sig ikke ud over dette bjerg. De troede, at verden endte der, hvor deres ø hørte op, og kunne ikke forestille sig, at der kunne være noget attråværdigt der, hvor de ikke var. Deres og deres mødres gensidige kærlighed lagde beslag på al deres sjælsvirksomhed. Aldrig havde unyttig viden bragt deres tårer til at rinde, aldrig havde en bedrøvelig sædelære fyldt dem med kedsomhed. De vidste ikke, at man ikke må stjæle, da alting var fælles imellem dem, eller at man ikke må være umådeholden, da de kunne få så meget, de ville, af tarvelige retter, eller at man ikke må lyve, da de ikke havde nogen sandhed at dølge. Man havde aldrig skræmt dem ved at

sige til dem, at Gud hjemsøger utaknemlige børn med frygtelige straffe; hos dem havde mødrenes venlighed fremkaldt børnenes kærlighed. Af troslæren havde man kun lært dem det, der bringer en til at elske religionen, og de holdt ikke lange bønner i kirken: Overalt, hvor de var, inde i huset, ude på marken, dybt i skoven, vendte de mod himlen uskyldige hænder og et hjerte, der var fuldt af kærlighed til deres mødre.

Således hengik deres spæde barndom som en skøn morgenrøde, der bebuder en endnu skønnere dag. De begyndte allerede at hjælpe deres mødre i huset. Så snart hanens gal forkyndte den ny morgen, stod Virginie op for at hente vand ved den nærliggende kilde og gik ind igen i huset for at lave frokost. Snart efter, når solen forgyldte klippernes toppe, begav Marguerite og hendes søn sig hen til fru la Tour. Derpå holdt de sammen en bøn og indtog deres første måltid, hyppigt uden for døren siddende i græsset under en løvhytte af pisangtræer, der på én gang ydede dem en fuldt færdig ret i deres nærende frugter og dækketøj i deres lange, brede, glinsende blade. En sund og rigelig kost udviklede hurtig de to børns legemer, og en mild opdragelse prægede renhed og sjælsro i deres ansigtsudtryk. Virginie var kun tolv år gammel; men hendes skikkelse var allerede mere end halvt udviklet. Langt, lyst hår bølgede om hendes hoved; hendes blå øjne og koralrøde læber kastede en mild glans over hendes friske ansigt og smilede om kap, når hun talte; men når hun tav, gav hendes af naturen mod himlen rettede blikke hende et præg af ualmindelig følsomhed og endog et let anstrøg af tungsind. Hos Paul så man allerede spiren til en mandig karakter under de yndefulde, ungdommelige træk. Han var højere af skikkelse end Virginie,

hans ansigtsfarve var mere brun, hans næse mere ørneagtigt krummet, og hans mørke øjne ville have haft et lidt stolt udtryk, hvis ikke de lange øjenvipper, der stod som pensler om dem, havde gjort dem mildere. Skønt han altid var på færde, blev han rolig, så snart hans søster viste sig, og satte sig ned ved hendes side, og ofte hengik deres måltider, uden at de sagde et eneste ord til hinanden. Når man så deres tavshed, deres barnlige stillinger, deres skønne, nøgne fødder, kunne man have antaget dem for en marmorgruppe fra oldtiden, der forestillede to af Niobes børn. Men efter deres blikke at dømme, der søgte hinanden, deres smil, der besvaredes med mildere smil, ville man have troet, at de var engle fra Himlen, salige ånder, hvis natur var at elske hinanden, og som ikke behøver at udtrykke følelserne gennem tanker eller venskabet i ord.

3

Dog følte fru la Tour ved at se sin datter udvikle sig på en så yndefuld måde sin ængstelse vokse med sin ømhed, og hun sagde ofte til mig: "Hvis jeg tilfældigvis skulle dø, hvad ville der da blive af Virginie, som intet ejer?"

Hun havde i Frankrig en moster, en fornem frøken, rig, gammel og gudfrygtig, der på en så hårdhjertet måde havde nægtet at understøtte hende, dengang hun havde giftet sig med sin mand, at hun havde foresat sig aldrig at henvende sig til hende om hjælp, hvor hårdt end nøden skulle kue hende. Men, da hun var blevet moder, frygtede hun ikke længere skammen ved et afslag. Hun underrettede sin moster om mandens uventede død, datterens fødsel og den forlegenhed, hvori hun befandt sig langt borte fra sin hjemstavn, blottet for støtte og med et barn at sørge for. Hun fik intet svar. Hendes ophøjede karakter var ikke længere bange for at ydmyge sig og udsætte sig for den slægtnings bebrejdelser, der aldrig havde tilgivet hende, at hun havde ægtet en mand af ringe herkomst, skønt dydig. Hun skrev derfor til hende ved alle lejligheder for at påvirke hendes hjerte til gunst for Virginie; men mange år var henrundne, uden at hun fra hende havde modtaget noget tegn på, at hun mindedes hende.

Endelig i året 1738, tre år efter at de la Bourdonnays var kommet her til øen som guvernør, erfarede fru la Tour, at han havde et brev at overlevere hende fra hendes moster. Hun skyndte sig til Port Louis, denne gang uden at bryde sig om at

vise sig der slet klædt, eftersom moderglæden hævede hende over hensynet til, hvad folk ville sige. Guvernøren gav hende ganske rigtig et brev fra mosteren, hvori denne tilkendegav hende, at hun havde fortjent sin skæbne, fordi hun havde ægtet en eventyrer og fritænker; at lidenskaber bringer deres straf med sig; at hendes mands tidlige død var en retfærdig straf fra Gud; at hun havde gjort vel i at tage til kolonierne frem for at vanære sin slægt i Frankrig; at hun jo dog, når det kom til stykket, befandt sig i et godt land, hvor alle, med undtagelse af de dovne, gjorde deres lykke. Efter således at have dadlet hende, sluttede hun med at rose sig selv og sagde, at hun altid for at undgå de sørgelige følger af ægteskabet, havde undslået sig for at gifte sig. Sandheden var, at hun, ærgerrig som hun var, kun havde villet ægte en mand af fornem stand; men skønt hun var meget rig, og skønt man ved hoffet er ligegyldig for alt, undtagen formue, havde der ikke indfundet sig nogen, der ville ægte en så grim og hårdhjertet pige.

Hun tilføjede i en efterskrift, at hun efter nærmere overlæg havde anbefalet fru la Tour til de la Bourdonnays. Det havde hun også ganske rigtig gjort; men, efter den nu om stunder brugelige skik, der gør en beskytter farligere end en åbenlys fjende, havde hun, for over for guvernøren at retfærdiggøre sin hårdhed mod søsterdatteren, under skin af at beklage hende, ligefrem bagvasket hende.

Fru la Tour, hvem ingen forudindtaget mand ville have kunnet undgå straks at føle deltagelse og agtelse for, blev modtaget med megen kulde af guvernøren. Han svarede kun med enstavelsesord på hendes udvikling af sin og sin datters stilling og sagde blot: "Jeg skal se det an ... det vil vise sig ... med

tiden ... der er så mange uheldigt stillede ... hvorfor har de vakt en hæderlig mosters uvilje? ... Uretten er på Deres side."

Fru la Tour vendte hjem til sin bolig med hjertet naget af sorg og fuldt af bitterhed. Da hun var kommet ind i stuen, satte hun sig ned, kastede sin mosters brev på bordet og sagde til sin veninde: "Der har man frugterne af elleve års tålmodig venten!" og da hun var den eneste af dem, der kunne læse, tog hun igen brevet og læste det højt for den forsamlede familie. Næppe var hun færdig med det, før Marguerite i en livlig tone sagde til hende: "Hvad trænger vi til dine slægtninge? Har Gud måske slået hånden af os? Han alene er vor fader. Vi har jo hidtil levet lykkeligt; hvorfor vil du da ærgre dig? Du har dog heller ikke noget mod." Og da hun så fru la Tour græde, faldt hun hende om halsen, trykkede hende i sine arme og sagde: "Kære veninde, kære veninde!" men hendes egen hulken kvalte hendes stemme. Ved dette syn brast Virginie i gråd og trykkede afvekslende sin moders og Marguerites hænder til sine læber og sit hjerte, og Paul stod med øjne, der blussede af vrede, og skreg og knyttede næverne uden at vide, mod hvem han skulle give sin harme luft. Ved denne støj kom Domingo og Marie løbende, og man hørte nu i hytten kun disse smertensskrig: "Å, frue, kære frue, moder, græd ikke!"

Ved så kærlige tegn på venskab spredtes fru la Tours sorg, og hun tog Paul og Virginie i sine arme og sagde med tilfreds mine: "Kære børn, det er jer, der er skyld i min sorg; men I er tillige al min glæde. Mine kære børn, ulykken er kommet langt borte fra; men lykken er her hos mig." Paul og Virginie forstod hende ikke; men da de så, hun igen var blevet rolig, smilede de

og gav sig til at kærtegne hende. Således vedblev de alle at være lykkelige, og uvejret drev over.

4

De to børns naturlige elskværdighed udviklede sig dag for dag. En søndag, da deres mødre ved morgengry var gået til messe i kirken i Pamplemousses, indfandt der sig under de pisangtræer, der omgav deres bolig, en bortløben slavinde. Hun var så afpillet som et skelet og havde ikke andre klæder på end et pjaltet stykke sækkelærred om lænderne. Hun kastede sig for Virginies fødder, mens denne lavede familiens frokost til, med de ord: "Unge frøken, hav medlidenhed med en stakkels flygtende slavinde. Jeg har nu i en måned flakket om i disse bjerge halvdød af sult, ofte forfulgt af jægere med deres hunde. Jeg flygter for min herre, en rig nybygger ved Sortefloden. De kan selv se, hvorledes han har mishandlet mig." Og hun viste hende i det samme sin krop, der var furet af dybe ar efter de piskeslag, hun havde fået, og tilføjede: "Jeg havde først tænkt på at gå hen at drukne mig; men da jeg vidste, at De boede her, sagde jeg til mig selv: Siden der endnu findes gode, hvide mennesker i dette land, skal du endnu ikke dø." Virginie svarede hende rørt: "Vær kun rolig, ulykkelige stakkel, spis, spis!" og hun gav hende den tillavede frokost, som slavinden snart havde helt fortæret. Da Virginie så, at hun var mæt, sagde hun: "Stakkels ulykkelige kvinde, jeg har lyst til at gå hen at bede Deres herre om nåde. Når han ser Dem, vil han blive rørt af medlidenhed. Vil De føre mig til ham?" – "De Guds engel," svarede negerinden, "jeg vil følge Dem overalt, hvor De vil." Virginie kaldte på sin broder og bad ham ledsage hende. Slavinden førte

dem ad stier gennem skovene, op over høje bjerge, som de havde stort besvær med at komme over, og brede åer, som de vadede igennem.

Endelig kom de midt på dagen til foden af en høj ved Sorteflodens bred og så der et velbygget hus, udstrakte plantninger og en mængde slaver, der var beskæftigede med alle slags sysler. Midt iblandt dem gik deres herre med en pibe i munden og en rotting i hånden. Det var en høj, tør, olivengul mand med dybtliggende øjne og mørke varulvebryn. Helt bevæget nærmede Virginie sig med Paul ved hånden nybyggeren og bad ham for Guds skyld tilgive sin slavinde, der stod nogle skridt derfra bag ved dem. I førstningen gav manden ikke agt på disse to fattigt klædte børn; men da han havde lagt mærke til Virginies slanke skikkelse og skønne hoved med det lyse hår under den blå kyse, og efter at han havde hørt den milde klang af hendes stemme, der skælvede ligesom hele hendes krop, da hun bad ham om nåde, tog han piben ud af munden og bandede, idet han løftede rottingen i vejret, en dyr ed på, at han tilgav sin slavinde, ikke for Guds, men for Virginies skyld. Hun vinkede straks til negerinden, at hun skulle gå hen til sin herre; derefter skyndte hun sig bort, og Paul løb efter hende.

De fulgtes nu op ad den anden side af den høj, ad hvilken de var kommet ned, og da de havde nået dens top, satte de sig under et træ, overvældede af træthed, sult og søvnighed. De havde siden solens opgang fastende tilbagelagt et par mil. Paul sagde til Virginie: "Kære søster, klokken er over tolv. Du er sulten og tørstig; men her er ikke noget at spise. Lad os igen gå ned ad højen og bede slavindens herre om nogen mad." – "Å nej,

Paul," svarede Virginie, "han gjorde mig så bange. Husk på, hvad moder undertiden har sagt: Et slet menneskes brød fylder munden med grus." – "Hvordan skal vi da bære os ad?" spurgte Paul. "Disse træer frembringer kun dårlige frugter; her er ikke så meget som en tamarinde eller citron til at forfriske dig." – "Gud vil have medlidenhed med os," svarede Virginie. "Han hører småfuglenes røst, når de beder ham om næring."

Næppe havde hun sagt dette, før de hørte rislen af en kilde, der flød ned fra en nærliggende klippe. De ilede derhen, slukkede deres tørst med dens krystalklare vand og plukkede og spiste lidt brøndkarse, der voksede ved dens bred. Just som de så sig om til alle sider for om muligt at opdage nogen kraftigere føde, fik Virginie blandt skovens træer øje på et ungt palmetræ. Den kål, som toppen af dette træ gemmer blandt sine blade, er en meget god næring; men skønt dets stamme ikke var tykkere end et ben, var det over tresindstyve fod højt. Vel består træets ved kun af et bundt trævler; men dets splint er så hård, at de bedste økser bliver slået tilbage af den, når man hugger i den, og Paul havde ikke engang en kniv. Han fik nu det indfald at tænde ild ved palmetræets fod. Men der viste sig en ny forlegenhed: Han havde ikke noget fyrtøj, og desuden tror jeg ikke, man på denne klipperige ø kan finde en eneste flintesten.

Men nøden gør opfindsom, og ofte har man de ringeste mennesker at takke for de nyttigste påfund. Paul besluttede at tænde ild på negrenes vis. Med spidsen af en sten lavede han et lille hul i en vissen trægren, som han holdt fast under sine fødder. Derpå frembragte han med samme stens skarpe kant en spids på en anden, ligeledes vissen gren af en anden træsort. Derefter stak han det spidse træstykke ind i det lille hul på den

gren, der lå under hans fødder, og rullede den hurtigt mellem hænderne, ligesom man gør ved det redskab, hvormed man får chokolade til at skumme. Efter nogle øjeblikkes forløb så han røg og gnister udgå fra berøringspunktet. Han samlede nu nogle visne urter og kviste og tændte et bål ved foden af palmetræet, der snart efter faldt med stærkt brag. Ilden var ham dernæst til nytte ved at skille kålen fra de lange, træagtige, stikkende blade, der udgjorde dens hylster. Virginie og han spiste en del af kålen rå og den anden del bagt i asken og fandt dem lige velsmagende. De holdt dette tarvelige måltid, glade ved mindet om den gode gerning, de om morgenen havde gjort; men dog blev deres glæde formørket ved den ængstelse, de nok kunne ane, deres fraværelse fra huset ville vække hos deres mødre. Virginie vendte ofte tilbage til dette emne; men Paul, der følte sine kræfter styrkede, forsikrede hende, at det ikke skulle vare længe, inden de beroligede deres familie.

Efter måltidet befandt de sig i stor forlegenhed ved ikke at have nogen fører, til at lede dem hjem. Paul var dog uforknyt og sagde til Virginie: "Vor hytte vender mod middagssolen; vi må derfor ligesom i morges gå over det bjerg med de tre toppe, du ser der henne. Nå, kom, lad os gå, kære ven!" Det var "De tre Brysters Bjerg", således kaldet, fordi dets tre toppe har denne form. De gik altså ned ad Sorteflodens høj på den nordlige side og kom efter en times gang hen til bredden af en bred å, der spærrede vejen for dem. Denne store, skovklædte del af øen er endnu så ukendt, at mange af dens åer og bjerge ikke engang har noget navn. Den å, ved hvis bred de befandt sig, flyder hen over en klippeseng. Dens vands brusen skræmte Virginie, så hun ikke turde træde ud i den for at vade over; men Paul tog

hende på sine arme og gik, trods vandets syden, med sin byrde over åens glatte klipper. "Vær ikke bange," sagde han til hende. "Jeg føler mig stærk ved din side. Hvis nybyggeren ved Sortefloden havde nægtet dig at benåde slavinden, ville jeg have givet mig til at slås med ham." – "Ville du virkelig?" spurgte Virginie. "Sådan en stor, slem mand! Hvad har jeg dog ikke udsat dig for? Gud, hvor det er svært at gøre det gode! Kun det onde er let at gøre."

Da Paul var kommet over på den anden bred, ville han fortsætte sin vej med sin søster på ryggen og håbede således at kunne bestige De tre Brysters Bjerg, som han så en fjerdingvej borte foran sig. Men snart svigtede hans kræfter ham, og han blev nødt til at sætte hende ned på jorden og hvile sig ved hendes side. Da sagde Virginie: "Kære broder, dagen hælder; du har endnu kræfter, men mine begynder at svigte; lad mig derfor blive her og vend du ene tilbage til vor hytte for at berolige vore mødre!" – "Nej, vist ikke," svarede Paul. "Jeg forlader dig ikke. Hvis mørket overrasker os her i disse skove, tænder jeg ild og fælder et palmetræ. Du kan spise dets kål, og jeg kan af dets blade lave en løvhytte, der kan give dig ly." Imidlertid havde Virginie fået sig udhvilet lidt og plukkede ved en gammel træstamme, der hældede sig ud over åens bred, nogle lange bregneblade, hvoraf hun lavede sig fodtøj, da vejens stene havde fået hendes fødder til at bløde. Hun havde nemlig af lutter iver for at være til nytte om morgenen glemt at tage skotøj på. Hun følte sig lindret ved de kølige blade, brækkede en bambusgren af og gav sig på vej, mens hun med den ene hånd støttede sig til sin broder, med den anden til bambusrøret.

De gik således langsomt gennem skoven; men træerne var så høje og deres løv så tæt, at de snart tabte De tre Brysters Bjerg af syne, ja endog ikke kunne se solen, der allerede var nær ved at gå ned. Efter nogen tids forløb kom de, uden at mærke det, bort fra den banede sti, de hidtil havde fulgt, og befandt sig nu i et virvar af træer, slyngplanter og klipper, hvorfra der ingen udgang var. Paul lod Virginie sætte sig ned og gav sig, ganske ude af sig selv, til at løbe hid og did for at lede efter en vej ud af det tætte krat; men hans anstrengelser var forgæves. Han krøb op i toppen af et højt træ for i det mindste at få øje på De tre Brysters Bjerg; men han så ikke andet omkring sig end trætoppene, af hvilke nogle blev beskinnede af den nedgående sols sidste stråler. Allerede begyndte bjergenes skygge at dække skovene i dalen, og vinden lagde sig, som det plejer at ske ved solnedgang. En dyb stilhed herskede i disse ensomme egne, hvor man ikke hørte anden lyd end de hjortes brøl, der kom og søgte natteleje på de fjerne steder. Da råbte Paul, i håb om at en eller anden jæger skulle kunne høre ham, af sine lungers fulde kraft: "Kom og hjælp Virginie!" men kun skovens ekko svarede ham og gentog flere gange: *Virginie, Virginie!*

Han steg da ned fra træet overvældet af træthed og sorg, og søgte midler til at tilbringe natten på dette sted. Men der var hverken palmetræer eller kilder eller endog visne kviste, som han kunne tænde ild med. Han mærkede da, gennem sørgelig erfaring, hvor svage hans hjælpekilder var, og gav sig til at græde. Virginie sagde til ham: "Græd ikke, min ven, hvis du ikke vil gøre mig ganske bedrøvet. Det er mig, der er skyld i al din nød og den sorg, som vore mødre nu må føle. Man skal aldrig gøre noget, selv om det er noget godt uden at spørge sine

forældre ad. Ak, jeg har været meget uforsigtig!" og hun gav sig til at udgyde tårer, men sagde dog til Paul: "Lad os bede til Gud, så vil han have medynk med os."

Næppe var de færdige med deres bøn, før de hørte en hund gø. "Det er vel en eller anden jægers hund, der kommer for at lægge sig på lur efter hjortene," sagde Paul. Hundeglammet kom lidt efter lidt nærmere, og Virginie sagde: "Jeg synes, det er Trofast, hunden fra vor hytte. Ja, jeg kan kende dens stemme. Skulle vi være så nær ved vort hjem ved foden af vort bjerg?" Og ganske rigtig lå et øjeblik efter Trofast gøende, tudende og logrende for deres fødder. De kunne ikke komme sig af deres forbavselse, men så nu Domingo komme løbende hen til dem. Han græd af glæde, og det samme gjorde de, uden at kunne sige et eneste ord. Da Domingo endelig var blevet sig selv mægtig, sagde han:

"Kære børn, hvor jeres mødre har været ængstelige, og hvor de blev forskrækkede, da de kom hjem fra messen med mig og ikke så jer! Marie havde stået i et hjørne af hytten og kunne ikke sige os, hvor I var gået hen. Så tog jeg da begges klæder og lod Trofast snuse til dem, og straks forstod det kære dyr mig og gav sig til at lede efter jeres fodspor og førte mig, stadig logrende med halen, hen til Sortefloden. Der fik jeg at vide af en nybygger, at I havde bragt ham en bortløben slavinde, og at han havde benådet hende. Men hvilken benådning! Han viste mig hende bundet med en lænke om benet til en træblok med et jernhalsbånd med tre kroge om halsen. Derfra førte Trofast mig, stadig logrende hen til Sorteflodens høj, hvor han atter standsede og gøede af alle kræfter ved bredden af en kilde, hvor der lå et fældet palmetræ tæt ved en endnu rygende ild. Til sidst

førte han mig herhen. Vi er ved foden af De tre Brysters Bjerg, og der er endnu godt og vel to mil hjem. Nå, spis og kom til kræfter."

Derpå rakte han dem en kage, noget frugt og en stor græskarflaske fuld af en drik, der bestod af vand, vin, citronsaft, sukker og muskat, som deres mødre havde lavet, for at de kunne styrke og forfriske sig. Virginie sukkede ved mindet om den stakkels slavinde og deres mødres ængstelse. Hun gentog flere gange: "Hvor det er svært at gøre det gode!" Mens hun og Paul styrkede sig, tændte Domingo et bål, og efter at han i klipperne havde opsøgt et krumt stykke harpiksholdigt træ, der brænder med stærk flamme, selv om det er ganske friskt, lavede han deraf en fakkel, som han tændte. Men der viste sig en større vanskelighed, da de ville begive sig på vej:

Paul og Virginie kunne nemlig ikke længere gå, da deres fødder var opsvulmede og ganske røde. Domingo vidste ikke, om han skulle gå langt bort derfra for at hente hjælp eller tilbringe natten der sammen med dem, og han udbrød: "Hvor er den tid, da jeg bar jer begge på én gang på mine arme! Nu er I store, og jeg er gammel." Under denne forlegenhed kom just en flok bortløbne negre forbi i en halv snes skridts afstand. Deres fører nærmede sig Paul og Virginie og sagde: "I gode, små hvide, vær ikke bange! Vi så jer i morges komme forbi med en negerinde fra Sortefloden. I ville hen at bede om nåde for hende hos hendes onde herre. Til tak skal vi nu bære jer tilbage til jeres hjem på vore skuldre." Derpå vinkede han, og straks lavede fire kraftige negre af grene og slyngplanter en båre, hvorpå de lagde Paul og Virginie, og tog den op på skuldrene, mens Domingo gik foran med sin fakkel, og således begav de sig på vej under

hele flokkens glædesskrig og velsignelser. Virginie sagde rørt til Paul: "Aldrig lader Gud en god gerning være ubelønnet." Henad midnat kom de til foden af deres bjerg, hvis ås var oplyst af flere blus, og de hørte stemmer, der råbte: "Er det jer, børn?" De svarede med negrene: "Ja, det er os." Og snart fik de øje på deres mødre og Marie, der kom dem i møde med brændende fakler. "I slemme børn," sagde fru la Tour, "hvor kommer I fra? Hvor har vi dog været ængstelige for jer skyld!" Virginie svarede: "Vi kommer fra Sortefloden, vil har været henne at bede om nåde for en stakkels bortløben slavinde, som jeg i morges gav vor frokost, fordi hun var nær ved at dø af sult, og nu har negrene båret os hjem." Fru la Tour kyssede sin datter uden at kunne få et ord frem, og Virginie, der følte sit ansigt vædet af sin moders tårer, sagde til hende: "Du lønner mig nu for alt det onde, jeg har døjet." Marguerite trykkede henrykt Paul i sine arme og sagde til ham: "Også du, kære søn, har gjort en god gerning." Da de var kommet ind i deres hytter med børnene gav de negrene noget mad, hvorefter disse ønskede dem alt muligt godt og vendte tilbage til deres skove.

5

Hver dag, der gik, bragte disse to familier lykke og fred. De hjemsøgtes hverken af misundelse eller ærgerrighed og søgte ikke uden for hjemmet et forfængeligt ry, som man skaffer sig ved rænker og mister ved bagvaskelse. De nøjedes med sig selv som vidner og dommere. På denne ø, hvor folk ligesom i alle europæiske nybygder kun er videbegærlige efter ondskabsfuld sladder, kendte ingen deres dyder eller engang deres navne. Kun plejede de, der boede på sletten, når en forbigående på vejen til Pamplemousses spurgte dem, hvem der ejede de to små hytter deroppe, uden at kende dem, at svare: "Det er skikkelige folk." Således dufter violerne under tornefulde buske langt borte, skønt man ikke kan se dem.

De to familier havde fra deres samtaler bandlyst bagtalelsen, der under et skin af retfærdighed nødvendigvis stemmer hjertet til had eller falskhed; for man kan ikke lade være med at hade folk, når man tror, de er onde, og man kan ikke leve sammen med onde mennesker, når man ikke skjuler sit had under et falsk skin af velvilje. Således nøder bagtalelsen en til at være ond mod andre eller mod en selv. Men uden at bedømme menneskene enkeltvis, talte disse familier kun om midlerne til i al almindelighed at gøre godt mod alle, og skønt de ikke havde magt til det, havde de bestandig den bedste vilje, der fyldte deres sind med en velvilje, der altid var rede til at udstrække sig til andre. Skønt de levede ensomt, var de, langt fra at blive vilde, kun blevet så meget mere menneskelige, og ligesom

samfundets skandalehistorier ikke ydede emne for deres samtaler, fyldte indtrykkene fra naturen dem med fryd og henrykkelse. De beundrede med glæde et forsyns styrelse, der gennem deres hænder blandt disse golde klipper havde udbredt overflødighed, ynde og rene, enfoldige glæder, der stedse gentog sig.

Skønt Paul kun var tolv år gammel, var han kraftigere og mere opvakt, end europæerne er i femtenårsalderen. Han havde forskønnet, hvad Domingo kun havde dyrket. Han fulgte ham op i de nærliggende skove, hvor han med rode oprykkede unge stiklinger af citrontræer, appelsintræer, tamarinder, hvis runde top har en så smuk, grøn farve, og daddeltræer, hvis frugt er fuld af en sød saft, der dufter som appelsintræets blomst. Han plantede disse træer, der allerede havde nået en vis højde, omkring indelukket. Han havde der sået frø af træer, der allerede det andet år bærer blomster eller frugter, såsom agathis, hvis hvide blomster hænger i klaser som krystallerne på en lysekrone, persisk syren, der sender sine blågrå blomsterknipper lige op i luften, papayatræet, hvis grenløse stamme ligesom en søjle besat med grønne, melonagtige frugter bærer et kapitæl af brede blade, der ligner figenblade. Endvidere havde han lagt frø og kerner af benzoetræer, mangotræer, laurbærtræer, guavatræer og sapotiltræer. De fleste af disse træer gav allerede deres unge herre skygge og frugter. Hans arbejdsomme hånd havde udbredt frugtbarhed endogså til de goldeste steder i dette indelukke. Forskellige aloearter, opuntiakaktus med dens gule, rødprikkede blomster og den tornede søjlekaktus hævede sig op over klippernes mørke tinder og syntes at stræbe efter at nå de lange lianer med

deres blå eller skarlagenrøde blomster, der hist og her hang ned ad de stejle bjergskråninger.

Han havde anbragt væksterne således, at man kunne nyde synet af dem med ét blik. Midt i lavningen stod de græsarter, der holder sig ved jorden, så kom buskvækster, så træer af middelstørrelse og til sidst de høje træer, der kransede omkredsen, så at det store indelukke, set fra midten, frembød et rundskue af løv, frugter og blomster, der indeholdt køkkenplanter, randvækster langs engene, ris- og kornmarker. Men dog havde han ved at gennemføre sin plan taget hensyn til hver enkelt arts natur og, ledet af dens fingerpeg, på de højere steder plantet de vækster, hvis frø flyver gennem luften, og ved vandets bred dem, hvis frø er beregnet på at kunne flyde. Således voksede hver plante blandt de for den passende omgivelser, og hvert sted fik af sin vækst sit naturlige smykke. De vandstrømme, der flyder ned fra klippernes top, dannede i bunden af dalen snart kilder, snart brede vandspejl, der midt i grønsværen gengav billedet af de blomstrende træer, klipperne og den blå himmel.

Til trods for terrænets store ujævnhed var alle disse plantninger for det meste lige så tilgængelige som synlige. Naturligvis stod vi ham alle bi med råd og dåd, for at det kunne lykkes ham. Han havde anlagt en sti rundt om lavningen med flere forgreninger fra omkredsen til midten og havde benyttet de mest ujævne punkter således, at der både var taget hensyn til let adgang til terrænets bølgeform, og fredet om de dyrkede og de vilde træer. Af den store masse rullesten, der nu belemrer disse veje såvel som størstedelen af øen, havde han hist og her dannet dysser, mellem hvis lag han havde blandet jord og

rødder af rosentræer, cæsalpinier og andre buskvækster, der trives vel i klipper. På kort tid blev disse mørke, barske stendysser klædte med grønt eller med spraglede blomster. Kløfterne kransedes af gamle træer, der hældede ud over deres rande og derved dannede hvælvinger, hvor heden ikke kunne trænge ned, og hvor man derfor om dagen kunne finde kølighed. En sti førte ind under en gruppe vildtvoksende træer, i hvis midte der i ly for vinden groede et med frugter tæt besat, dyrket træ. Hist traf man en kornmark, her en frugthave; for enden af en gang så man huse, gennem en anden skimtede man utilgængelige bjergtoppe. Under en løvrig lund kunne man på grund af lianernes tætte slyngninger midt på dagen ikke skelne noget, mens man derimod på den nærmeste klippepynt, der springer frem fra bjerget, kunne se alle de andre klipper omkring lavningen og i det fjerne havet, hvor der undertiden viste sig et skib på vejen fra eller til Europa. På denne pynt samledes de to familier om aftenen og nød i stilhed den kølige luft, blomsternes duft, kildernes rislen og lysets og skyggernes sidste fortoninger. De fleste af disse yndige smuthuller havde fået deres eget navn: således hed den klippe, jeg nys nævnte, hvorfra de langt borte kunne se mig komme, Venskabshøjen. Paul og Virginie havde der under deres leg plantet et bambusrør, i hvis top de plejede at hejse et lille, hvidt tørklæde, når de fik øje på mig, ligesom man hejser et flag på en nærliggende bakke, når man får et skib i sigte ude på havet. Jeg fik det indfald at sætte en indskrift på bambusstammen; for skønt jeg altid på mine rejser har frydet mig ved synet af en støtte eller et andet gammelt mindesmærke, glæder det mig endnu mere at læse en vel affattet indskrift. Det er mig da, som

om en menneskelig røst talte til mig fra stenen for at bringe bud fra fjerne tider og sige til et menneske midt i ørkenen, at han ikke er ene, men at andre mennesker på de samme steder har følt, tænkt og lidt som han. Hvis nu en sådan indskrift hidrører fra et oldtidsfolk, der længst har ophørt at leve, fører den ens sjæl ind i uendeligheden og giver den en følelse af udødelighed ved at vise den, at en tanke har overlevet selve et riges undergang. Jeg skrev derfor på Pauls og Virginies lille flagstang et par verslinjer af Horats. Men Virginie syntes ikke om min latinske indskrift og sagde, at den var for lang og for lærd, og hun tilføjede, at hun hellere ved foden af sit vejrfløj ville have skrevet: *Bestandig i bevægelse, men dog fast*. Jeg svarede hende, at dette valgsprog ville passe bedre for dyden, og min bemærkning fik hende til at rødme.

Disse to lykkelige familier omfattede med samme kærlighed alle deres omgivelser og havde givet de tilsyneladende mest ligegyldige genstande de ømmeste navne. En krans af appelsintræer og pisangtræer, der stod omkring en græsplæne, hvor Paul og Virginie undertiden dansede, hed *Enigheden*. Et gammelt træ, under hvis skygge fru la Tour og Marguerite havde siddet og fortalt hinanden om deres genvordigheder, blev kaldt: *De aftørrede Tårer*. Nogle små jordstrimler, hvori de havde sået korn, jordbær og ærter, kaldte de *Bretagne* og *Normandie*, ligesom Domingo og Marie, der også ønskede at mindes deres fødesteder, gav to enge, hvor de planter voksede, hvoraf de lavede kurve, og hvor de havde plantet en kalabas, navnene *Angola* og *Fullpoint*. Således vedligeholdt disse landflygtige mennesker gennem vækster, der groede i deres hjemlande, søde drømme om fædrelandet og dulmede derved i det

fremmede land deres længsler. Ak! Jeg har hørt en mængde skønne benævnelser på træer, klipper og kilder på dette nu så ødelagte sted, der ligesom et græsk landskab kun har ruiner og rørende navne tilbage.

Men det yndigste af alt, hvad indelukket rummede, var det, der hed *Virginies Ro*. Der ligger ved foden af *Venskabshøjen* en sænkning, hvor der risler en lille kilde, som straks efter sit udspring udvider sig til en pyt midt i en eng med fint græs. Da Marguerite havde født Paul, forærede jeg hende en kokosnød, jeg havde fået til givende. Den lagde hun ved bredden af kilden, for at det træ, der ville vokse op af den, engang kunne tjene som mærketegn for hendes søns fødsel, og fru la Tour fulgte hendes eksempel og lagde en kokosnød i samme øjemed, da hun havde født Virginie til verden. De blev til to palmer, som udgjorde de to familiers hele arkiv og blev kaldte, det ene: Pauls Træ, det andet: Virginies. De groede begge, i samme forhold som deres unge herskab, op til en lidt forskellig højde og ragede efter tolv års forløb op over hytterne, hvor de allerede begyndte at slynge deres løv i hinanden og lade deres unge nøddeklaser hænge ned over kilden. Fraregnet disse to palmer havde man ladet den omtalte sænkning ved klippens fod ligge, som den var fra naturens hånd. Brede venushår strålede som grønne og sorte stjerner ud over den brune, fugtige klippeside, og duske af bregneblade hang som lange, rødliggrønne bånd og dinglede for vindens pust. Tæt ved groede der en bræmme af tropiske vincaer, hvis blomster næsten ligner levkøjer, og spansk peber, hvis blodrøde bælge skinner som koral, mens balsaminen med sine hjerteformede blade og basilikumurten med sin levkøjagtige duft fyldte luften med vellugt, og lianer slyngede

deres draperier som lange, grønne gardiner ned fra de stejle bjergtoppe.

Denne rolige vrå hidlokkede havfuglene, så de kom at tilbringe natten der, og man så ved solnedgang strandløbere og regnspover flyve langs havbredden og sorte fregatfugle og hvide tropikfugle forlade det Indiske Havs ørken, når solen gik bort. Virginie yndede at hvile sig ved bredden af denne kilde med dens vilde, skønne pragt og plejede der at vaske familiens linned i ly af de to kokospalmer. Stundom førte hun sine geder ud på græs der og morede sig, mens hun krystede ost af deres mælk, med at se dem nippe venushår fra klippesiden og stille sig på de fremspringende pynter. Paul, der så, at det var Virginies yndlingssted, bragte alle slags fuglereder derhen fra den nære skov, og de gamle fulgte ungerne hen til denne nybygd. Fra tid til anden strøede Virginie ris-, majs- og hirsekorn for dem. Så snart hun kom, forlod de fløjtende drosler, de sødt kvidrende finker og de ildrøde kardinaler deres buske; smaragdgrønne papegøjer fløj ned fra de nærmeste viftepalmer; agerhøns kom løbende i græsset hen til hendes fødder som tamme høns, og hun og Paul så med henrykkelse på deres lege, deres æden og deres elskovsspil.

I elskelige børn, I tilbragte således i uskyld jeres livs første år, idet I øvede jer i at gøre godt. Hvor ofte stod ikke jeres mødre på dette sted og trykkede jer i deres arme, idet de velsignede Himlen for den trøst, I beredte deres alderdom, og for de heldige varsler, under hvilke de så jer træde ind i livet! Hvor mange gange har jeg ikke, under ly af disse klipper, med dem delt jeres landlige måltider, der ikke havde kostet noget dyr livet! Kalabasser fulde af mælk, frisklagte æg, riskager på

pisangblade, kurve med batater, mangoer, appelsiner, granatæbler, pisanger, dadler og ananas gav os på samme tid de sundeste spiser, de livligste farver og de behageligste safter.

Samtalen var lige så stilfærdig som disse gæstebud. Paul talte ofte om dagens sysler og næste dags forestående arbejde. Han pønsede altid på noget, der kunne være det lille samfund til nytte. Her var stierne ikke magelige nok; dér sad man dårligt; de unge løvhytter gav ikke skygge nok; Virginie ville have det bedre dér.

I den regnfulde tid var de alle hele dagen sammen i hytten, både herskab og tjenestefolk, og beskæftigede sig med at flette måtter af plantetrævler og kurve af bambus. Man så langs væggene river, økser og spader stillet i den bedste orden, og ved siden af disse redskaber de frembringelser, som var frugten af dem, såsom sække med ris, kornneg og klaser af pisang. Og med overflødigheden forbandt man stadig hensyn til velsmag: Virginie havde af Marguerite og sin moder lært at lave styrkende læskedrikke af sukkerrørssaft og citroner.

Når mørket faldt på, spiste de til aften ved lampelys, og dernæst plejede så fru la Tour eller Marguerite at fortælle historier om rejsende, der havde forvildet sig om natten i Europas af røvere hjemsøgte skove, eller om fartøjer, der havde lidt skibbrud og af stormen var blevet kastet ind på en øde øs klipper. Ved slige beretninger luede børnenes følelsesfulde sjæle, og de bad til Himlen om den nåde engang at måtte kunne vise sådanne ulykkelige mennesker gæstfrihed. Derpå skiltes de to familier ad for at søge hvile og glædede sig til atter at ses næste dag. Stundom faldt de i søvn ved lyden af regnens plask, når den faldt strømmevis på deres hytters tag, eller af vindens

susen, når den bragte dem det fjerne brus af bølger, der brødes mod strandbredden. De velsignede Gud med tak for deres personlige sikkerhed, som de dobbelt følte under indtrykket af den fjerne fare.

6

Fra tid til anden læste fru la Tour et eller andet stykke op af det gamle eller nye testamente. De anstillede ikke mange betragtninger over disse hellige bøger; for deres troslære var ligesom naturens blot en følelsessag, og deres sædelære bestod ligesom evangeliets blot i at handle rigtigt. De havde ikke visse dage bestemt til glæde og andre til sorg; men hver dag var for dem en fest og alle deres omgivelser et guddommeligt tempel, hvor de uophørligt beundrede en uendelig, almægtig, menneskene venligt sindet fornuft. Denne følelse af tillid til den højeste magt fyldte dem med trøst over fortiden, mod på nutiden og håb til fremtiden. Således havde disse kvinder, der af ulykken var blevet tvunget til at vende tilbage til naturen, i sig selv og i deres børn udviklet disse følelser, som naturen skænker os for at forhindre os i at falde i ulykke.

Men da der undertiden i den bedst udrustede sjæl hæver sig skyer, der formørker den, så plejede, når et eller andet medlem af deres lille samfund syntes tungsindig, de øvrige at samle sig om ham og bragte ham mere ved følelser end ved betragtninger bort fra de bitre tanker. Enhver bar sig da ad, som hans særlige natur tilskyndede ham: Marguerite virkede ved sin livlige munterhed, fru la Tour ved sin milde troslære, Virginie ved ømme kærtegn, Paul ved sin frejdige åbenhjertighed. Selv Marie og Domingo ydede deres bidrag. De græd med den grædende og var bedrøvede med den sørgmodige. Således

klynger svage planter sig til hinanden for at modstå orkanernes rasen.

I den milde årstid gik de alle hver søndag til messe i kirken i Pamplemousses, hvis klokketårn I ser dernede på sletten. Der kom rige nybyggere i bærestol og prøvede flere gange på at gøre bekendtskab med de to så inderligt sammenknyttede familier og indbyde dem til lystture; men de afslog altid på en høflig og ærbødig måde disse tilbud, fordi de var overbevist om, at mægtige folk kun søger de svage for at møde føjelighed, og at man kun ved at smigre andres gode og slette lidenskaber kan vise sig føjelig overfor dem. På den anden side undgik de ikke mindre omhyggeligt omgang med småfolk, fordi disse i reglen er misundelige, bagtalerske og plumpe. I begyndelsen anså nogle dem for undselige og tilbageholdne, andre for stolte personer; men deres forbeholdne adfærd var ledsaget af så forbindtlige beviser på høflighed, især over for ulykkelige mennesker, at de efterhånden skaffede sig agtelse hos de rige og tillid hos de fattige.

Efter messen kom der ofte folk og bad dem om tjenester. Enten var det en bedrøvet, der ønskede et råd, eller et barn, der anmodede om at se ind til en syg moder i nabolaget. De havde altid med sig nogle opskrifter på midler, der var nyttige i de sygdomme, hvoraf indbyggerne plejede at hjemsøges, og føjede dertil den hjertelighed, der giver selv små tjenester så stort værd. Det lykkedes dem især at bandlyse de åndelige lidelser, der er så utålelige under ensomme forhold, og når man har et svagt legeme. Fru la Tour talte så tillidsfuldt om guddommen, at den syge ved at høre hende troede på dens nærværelse. Ofte kom Virginie hjem fra et sådant besøg med tårevædede øjne,

men glædefyldt hjerte; for hun havde haft lejlighed til at gøre godt. Det var nemlig hende, der i forvejen lavede de lægemidler til, som de syge havde brug for, og som hun rakte dem med usigelig ynde. Når hun og moderen havde aflagt slige menneskekærlige besøg, lagde de tit vejen om ad "Det lange Bjerg"s dal og så ind til mig, der ventede dem med middagsmad ved bredden af den lille å, der flyder i mit nabolag. Ved disse lejligheder havde jeg gerne skaffet mig nogle flasker gammel vin for at forøge glæden ved vore indiske måltider med disse hjertestyrkende, europæiske frembringelser. Til andre tider satte vi hinanden stævne ved havets bred ved nogle andre bækkes udløb, hvortil vi fra huset havde bragt planteføde, som vi føjede til de spiser, havet i overflødighed gav os. Vi fiskede i stranden ulke, blæksprutter, languster, rejer, krabber, søpindsvin, østers og alle slags skaldyr. De mest skrækindjagende punkter skaffede os ofte de roligste glæder, og vi sad ofte på en klippe og så bølgerne ude fra dybet komme og brydes med vældigt brag ved vore fødder. Undertiden gik Paul, der for øvrigt svømmede som en fisk, ud på skærene for at møde søerne, men flygtede, når de nærmede sig, ind på strandbredden forfulgt af deres skummende og brølende kamme, der skyllede langt op på sandet efter ham. Men ved dette syn udstødte Virginie høje skrig og sagde, at den leg gjorde hende bange.

Når vi var færdige med vore måltider, sang og dansede de unge for os. Virginie besang landlivets lykke og søfolkenes ulykke, som begærlighed driver til hellere at betro sig til et troløst element end dyrke jorden, der fredeligt skænker en så mange goder. Ofte udførte hun sammen med Paul en

pantomime på samme vis som negrene. Pantomimen er menneskets første sprog; den kendes af alle folkeslag. Den er så naturlig og udtryksfuld, at det aldrig varer længe, før de hvides børn lærer den, så snart de har set negerbørnene udføre den. Idet nu Virginie mindedes de historier, der havde gjort mest indtryk på hende, når hendes moder læste højt for hende, fremstillede hun barnligt de vigtigste begivenheder, der forekom deri. Snart kom hun, mens Domingo dundrede på sin tamtam, frem på græsplænen med en krukke på hovedet og gik undselig hen til den nærliggende kilde for der at øse vand. Domingo og Marie forestillede hyrder, der forhindrede hende i at komme derhen og lod, som om de stødte hende tilbage. Paul ilede hende da til hjælp, slog hyrderne, fyldte Virginies krukke med vand og satte den på hovedet af hende med en krans af røde nerier, der fremhævede hendes hvide hudfarve. Så tog jeg en rolle med, og idet jeg forestillede Raguel, skænkede jeg Paul min datter Sara til hustru.

En anden gang fremstillede Virginie den ulykkelige Ruth, der som fattig enke vender hjem til sit fædreland, hvor hun efter den lange fraværelse føler sig som en fremmed. Domingo og Marie spillede høstfolkene. Virginie lod, som om hun gik omkring og sankede aks. Paul kom nu frem og spurgte hende med patriarkalsk værdighed; hun svarede skælvende på hans spørgsmål. Han blev nu rørt af medlidenhed og viste den uskyldige kvinde gæstfrihed og gav den ulykkelige ly. Han fyldte Virginies forklæde med alle slags levnedsmidler, førte hende hen foran os, byens ældste, og erklærede, at han trods hendes fattigdom tog hende til ægte. Når fru la Tour ved dette optrin mindedes den forladte tilstand, hvori hendes egne forældre

havde efterladt hende, og kom til at tænke på sin enkestand, den gode modtagelse, hun havde fundet hos Marguerite, og det lykkelige giftermål, hun håbede, deres børn skulle indgå, kunne hun ikke lade være at græde, og vi udgød alle sammen smertens og glædens tårer ved denne dunkle erindring om ondt og godt.

Disse optrin blev gengivet med så stor sandhed, at man følte sig hensat til Syriens eller Palæstinas marker, så meget mere som vi ikke savnede passende omgivelser, lys og musik til at give skuespillet liv og farve. Sædvanligvis var skuepladsen en korsvej i skoven, hvis gennemhugninger rundtom dannede buer af løv, under hvilke vi havde ly mod varmen den hele dag, mens solens lys ved dens nedgang blev brudt af træstammerne og sendte lange strålebundter ind i skyggerne, så der fremkom en pragtfuld lysvirkning. Undertiden viste solen hele sin skive ved enden af en gang og skinnede på den med sit fulde lys, så at træernes løv, ved at rammes af dens gule stråler på bladenes underside, strålede som topaser og smaragder, mens de brune, mosdækkede stammer forvandledes til bronzesøjler. Fuglene, der allerede havde søgt ind under det tavse, mørke løv for der at tilbringe natten, blev overraskede over at se en ny morgenrøde, og hilste alle samtidigt dagens lys med deres mangestemmige kvidder.

Ofte overraskede mørket os under disse landlige fester; men den rene luft og det milde vejrlig tillod os at sove under en løvhytte midt i skoven uden at være nødt til at frygte for tyve. Næste dag vendte enhver tilbage til sin hytte og fandt den i samme stand, hvori han havde efterladt den. Der fandtes dengang så megen redelighed og enfold på denne ubefærdede

ø, at mange huses døre slet ikke kunne aflåses, og at adskillige kreoler aldrig havde set en lås.

Men der var dage i året, der for Paul og Virginie gav anledning til større festligheder; det var deres mødres fødselsdage. Virginie undlod aldrig dagen før at ælte og bage hvedemelskager, som hun sendte til fattige familier blandt de hvide, der var født der på øen og aldrig havde smagt europæisk brød, og som, uden at være genstand for nogen som helst hjælp fra negrenes side, var henvist til at leve midt i skovene af maniok, fordi de til at bære deres fattigdom hverken havde den sløvhed, der følger med slaveri, eller det mod, der hidrører fra opdragelse. Disse kager var den eneste gave, Virginie kunne bringe af den velstand, der fandtes i hjemmet; men hun føjede dertil en hjertelighed, som gav dem stort værd. I førstningen var det Paul, der havde det hverv selv at bringe de omtalte familier dem, og med kagerne fulgte så en indbydelse til at komme og tilbringe næste dag hos fru la Tour og Marguerite. Man så da en familiemoder komme med et par elendigt udsende, gule, magre døtre, der var så undselige, at de næppe turde se op. Men Virginie fik dem snart opmuntret og opvartede dem med forfriskninger, hvis fortræffelighed hun fremhævede ved at gøre opmærksom på en eller anden særlig omstændighed, der efter hendes mening måtte forhøje nydelsen af dem: denne drik var blevet lavet af Marguerite, den anden af hendes moder; hendes broder havde selv plukket den frugt i toppen af et træ. Hun opfordrede Paul til at danse med pigerne, og hun lod dem ikke tage afsked, før hun så dem glade og tilfredse. "Man bliver ikke selv lykkelig," sagde hun, "uden ved at tænke på andres lykke." Og når så pigerne vendte hjem,

bad hun dem medtage, hvad der havde voldt dem glæde, og nødte dem til at modtage hendes gaver ved at forsikre, at de var noget nyt og sjældent. Hvis hun så, at deres klæder var alt for medtagne af slid, valgte hun med sin moders samtykke nogle af sine egne, som hun pålagde Paul i al hemmelighed at lægge frem i døren til deres hytte. Således gjorde hun godt, idet hun efter guddommens forbillede skjulte velgøreren, men viste velgerningen.

7

I europæere, hvis sind fra barndommen af fyldes med så mange fordomme, der strider mod lykken, I kan ikke fatte, hvorledes naturen kan skænke en så megen indsigt og glæde. Indskrænket til et lille område af menneskelige kundskaber har jeres sjæl snart nået grænsen for sine kunstige nydelser; men naturen og hjertet er uudtømmelige. Paul og Virginie havde hverken ure, kalendere eller historiske og filosofiske bøger. Deres livsafsnit rettede sig efter naturens. De kendte dagens timer på træernes skygge, årstiderne på de tider, da de giver menneskene deres blomster og frugter, og årene på antallet af højtiderne. Disse skønne billeder bredte det største trylleri over deres samtaler. "Det er på tide at spise til middag," plejede Virginie at sige til familien, "pisangernes skygge ligger ved deres fod," eller også: "Mørket falder på, tamarinderne lukker deres blade." – "Hvornår kommer De og besøger os?" spurgte nogle venner fra nabolaget hende. – "Når sukkerrørene bliver modne," svarede Virginie, og de unge piger sagde: "Deres besøg vil kun være os så meget sødere." Når man spurgte hende ud om hendes og Pauls alder, sagde hun: "Min broder er lige gammel med den store kokospalme henne ved kilden, og jeg med den lille. Mangotræerne har givet frugt tolv gange og appelsintræerne blomster fire og tyve gange, siden jeg kom til verden." Deres liv syntes knyttet til træernes ligesom fauner og dryader. De kendte ikke andre historiske tidsrum end deres mødres liv, ingen anden tidsregning end deres frugthaver, ingen anden

filosofi end den at gøre godt mod alle og underkaste sig Guds vilje.

Når alt kom til alt, hvad behøvede så disse unge mennesker at være rige og lærde på vor vis! Deres få fornødenheder og deres uvidenhed forøgede jo kun deres lykke. Der gik ikke en dag, uden at de ydede hinanden en hjælp eller meddelte hinanden kundskaber. Ja, kundskaber. Selv om der deri skulle have blandet sig en fejltagelse, så behøver et rent menneske ikke at frygte nogen særlig vildfarelse. Således voksede disse to naturbørn op. Ingen bekymring havde rynket deres pande, intet umådehold havde fordærvet deres blod, ingen uheldig lidenskab havde forvansket deres hjerter. Kærlighed, uskyld og gudsfrygt udviklede dagligt deres sjælsskønhed til uvisnelig ynde i træk, stillinger og bevægelser. De stod i deres livs morgen og havde hele dens friskhed, ligesom vore første forældre i Edens have. Da de, udgåede fra Guds hånd, fik øje på hinanden, nærmede sig hinanden og straks talte sammen som broder og søster, var Virginie mild, beskeden og tillidsfuld som Eva, og Paul var ligesom Adam, skønt mandsvoksen, enfoldig som et barn.

Ofte, når han var ene med hende (det har han mange gange fortalt mig), sagde han efter at være vendt hjem fra sit arbejde til hende: "Når jeg er træt, er synet af dig en hvile for mig. Når jeg oppe fra toppen af højen ser dig nede i dalen, synes du mig midt i haven som en rosenknop. Når du vandrer hen mod vore mødres hus, synes du mig ikke mindre skøn end agerhønen, der iler sine unger i møde, og din gang mig ikke mindre let end dens løb. Skønt jeg taber dig af syne mellem træerne, behøver jeg ikke at se dig for atter at få øje på dig; der bliver altid noget

usigeligt tilbage af dig i den luft, du har gået igennem, og i det græs, du har siddet i. Når jeg nærmer mig til dig, henrykker du alle mine sanser. Himlens azur er mindre blå end dine øjne, finkernes kvidder mindre liflig at høre end din stemmes klang. Blot jeg rører ved dig med min fingerspids, sitrer hele min krop af fryd.

Mindes du den dag, da vi gik over åens rullende kiselsten ved De tre Brysters Bjerg. Da vi kom til dens bred, var jeg allerede meget træt; men da jeg først havde fået dig op på min ryg, forekom det mig, som om jeg havde vinger ligesom en fugl. Sig mig, hvoraf det trylleri kommer, hvormed du henrykker mig? Kommer det af din gode forstand? Vore mødre har jo mere forstand end vi to tilsammen. Er det dine kærtegn? Vore mødre kysser mig langt hyppigere end du. Jeg tror, det kommer af din godhed. Jeg skal aldrig glemme, at du har gået barbenet lige til Sortefloden for at bede om nåde for en stakkels flygtende slavinde. Der, du kære pige, tag denne blomstrende citrongren, som jeg har plukket ude i skoven, og læg den i nat ved din seng! Spis honning af denne bikage; jeg har taget den til dig oppe på toppen af en klippe. Men hvil dig først ved mit bryst, så mister jeg al min træthed."

Virginie svarede ham: "Kære broder, morgensolens stråler på klippernes top volder mig mindre fryd end din nærværelse. Jeg holder meget af min egen moder, og jeg holder også meget af din; men når de kalder dig søn, holder jeg endnu mere af dem, og det er mig en større glæde at se dem kæle for dig end selv at blive kælet for.

Du spørger mig, hvorfor du holder af mig. Alle de, der er blevet opdraget sammen, elsker hinanden. Se til fuglene! Når

de er født i samme rede, holder de af hinanden ligesom vi, fordi de altid er sammen. Hør, hvor de kalder på hinanden og svarer fra træ til træ! Således gentager jeg, når jeg hører dig spille på din fløjte oppe på bjerget, tonerne nede i dalen. Du blev mig navnlig kær den dag, da du for min skyld ville slås med slavindens herre. Siden den gang har jeg ofte sagt til mig selv: Min broder har et kærligt hjerte. Havde han ikke været, ville jeg være død af skræk. Jeg beder daglig til Gud for min moder, for din, for dig og for vore kære tjenestefolk; men når jeg udtaler dit navn, synes jeg, min andagt vokser. Jeg beder Gud så indstændigt om, at der ikke må tilstøde dig noget ondt. Hvorfor går du så højt op og så langt bort at lede efter blomster til mig? Har vi ikke nok af dem i vor have? Hvor du er træt og svedig!"

Og med sit lille, hvide lommetørklæde tørrede hun hans pande og hans kinder og kyssede ham flere gange.

Dog var Virginie i den sidste tid blevet ængstet af et ukendt ildebefindende. Under hendes smukke øjne tegnede der sig mørke rande, hendes ansigtsfarve blev gusten, og der bredte sig en almindelig mathed over hendes krop. Hendes pande var ikke klar og uden rynker som før, smilet forsvandt fra hendes læber. Man så hende pludselig munter uden glæde eller bedrøvet uden sorg. Hun skyede de uskyldige lege, de stilfærdige sysler og samkvem med sin kære familie. Hun flakkede om hist og her på de ensomste steder i boligen, søgte alle vegne hvile, men fandt den ingen steder. Undertiden gik hun ved synet af Paul spøgende hen imod ham, men fik derpå pludselig, just som hun nærmede sig ham, et anfald af forlegenhed; en livlig rødme kunne da brede sig over hendes blege kinder, og hun turde ikke længere se ham ind i øjnene. Så sagde Paul til hende: "Løvet

dække klipperne, fuglene synger, når de ser dig, alt omkring dig er muntert; men du alene er bedrøvet." Og han prøvede på at kysse liv i hende; men hun vendte hovedet bort og flygtede skælvende hen til sin moder. Den ulykkelige pige følte sig forvirret ved sin broders kærtegn, og han kunne ikke forstå disse besynderlige luner, som han aldrig før havde iagttaget hos hende.

En ulykke kommer sjældent ene. En af disse somre, der fra tid til anden hærger de varme lande, strakte sine ødelæggelser hertil. Det var mod slutningen af december måned, da solen står ved Gedebukkens Vendekreds og i tre uger kaster sine hede stråler lodret ned over Mauritius-øen. Sydøstvinden, der blæser her næsten hele året, sendte ikke længere sit pust ud over landet. Lange støvskyer rejste sig langsomt på vejene og blev stående stille i luften. Jorden slog sprækker på alle kanter, græsset visnede hen, bjergenes sider sendte lumre uddunstninger ind over sletten, og de fleste bække tørrede hen. Ikke en eneste sky drev længere ind fra havet. Kun rejste der sig i løbet af dagen op over sletten rødlige dampe, der ved solnedgang så ud som flammer. Selv natten bragte ikke den glødende tågekreds nogen kølighed. Månens runde skive stod rød og stor op i tåge, og dalene genlød af veklager fra kvæghjordene, der lå og gispede langs højenes sider og rakte halsen op mod himlen. Selv kafferen, der vogtede dem, lagde sig ned på jorden for at prøve på at finde kølighed. Men overalt var jordoverfladen glødende hed, og den hede luft genlød af summen fra insekterne, der søgte at slukke deres tørst med menneskers og dyrs blod.

En af disse glødende hede nætter følte Virginie sit ildebefindende tage til. Hun stod op, satte sig ned, lagde sig igen, men kunne ikke i nogen stilling finde hvile eller søvn. Da begiver hun sig i det klare måneskin ned til sin kilde og ser endnu vandet, trods tørken, flyde i sølverne stråler ned ad klippens brune side. Hun dykker sig ned i dens dam, og straks opliver dens kølighed hendes sanser, så at en mængde yndige minder fremstiller sig for hendes tanke. Hun husker, hvorledes hendes moder og Marguerite, mens hun endnu var barn, morede sig med at bade hende og Paul på samme sted, men hvorledes Paul senere havde forbeholdt hende alene badet, gjort bunden dybere, dækket den med sand og på bredderne sået duftende græs. Hun skimter i vandet på sin nøgne barm og sine arme spejlbilledet af de to palmer, der, plantet ved hendes og hendes broders fødsel, slynger deres grønne grene og unge kokosnødder i hinanden over hendes hoved. Hun tænker på Pauls venskab, der er sødere end planternes duft, renere end kildens vand, stærkere end de sammengroede palmer, og hun sukker. Hun tænker på natten og ensomheden, og hun gribes af en fortærende ild. Straks går hun forskrækket bort fra disse farlige skygger og dette vand, der er hedere end det varme jordbæltes sol. Hun iler hen til sin moder for hos hende at søge en støtte mod sig selv. Gentagne gange prøvede hun på at fortælle om sin nød og trykkede hendes hænder i sine; gentagne gange var hun lige ved at udtale Pauls navn; men hendes hjerte følte sig så beklemt, at tungen ikke kunne finde udtryk for det, der knugede hende, og hun kunne kun lægge sit hoved til moderens barm og væde den med sine tårer.

Fru la Tour gennemskuede nok grunden til datterens lidelse, men turde selv ikke tale om det. Hun sagde blot til hende: "Min datter, henvend dig til Gud; han råder efter sit tykke over sundhed og liv. Han prøver dig nu i denne stund for senere at belønne dig. Tænk på, at vi kun er her på jorden for at udøve dyden!"

Imidlertid fremkaldte den stærke varme ude på havet dampe, der dækkede øen som en uhyre solskærm. Bjergenes toppe samlede dem om sig, og lange ildfurer udgik fra tid til anden fra deres tågede spidser. Snart genlød skove, sletter og dale af skrækkelige tordenbrag, mens himlen åbnede sine sluser og gød stærke regnskyl som vandfald ned over jorden. Skummende strømme fossede ned langs bjergets sider; dammen blev til et hav, sænkningen, hvor hytterne lå, til en lille ø, og indgangen til dalen en sluse, hvorigennem jord, træer og klippestykker i broget forvirring styrtede af sted med de brusende vandmasser.

Hele familien lå skælvende på knæ og bad til Gud i fru la Tours hytte, hvis tag knagede voldsomt under blæstens rusk. Skønt døre og skodder var tæt tillukkede, kunne man gennem tømmerværkets sammenføjninger skelne alting udenfor, så hyppige og voldsomme var lynene. Paul gik uforfærdet i følge med Domingo, trods stormens rasen, fra hytte til hytte og stivede hist en væg af med en støttepille, stak her en pæl ned i jorden, og gik først hjem for at trøste familien, da der viste sig håb om, at det gode vejr snart ville vende tilbage. Og ganske rigtigt, hen ad aften hørte regnen op, den sydøstlige passatvind begyndte atter som sædvanlig at blæse, de stormfulde skyer

blev kastet op i nordvest, og den nedgående sol kom frem ude i kimingen.

Det første, Virginie nu længtes efter, var at se det sted igen, hvor hun nys havde hvilet sig. Paul nærmede sig med undselig mine og bød hende armen for at understøtte hendes gang. Hun tog smilende imod den, og de gik sammen ud af hytten. Luften var kølig og klar. En hvid røg hævede sig over bjergåsen, der hist og her furedes af skummet fra vandstrømme, som nu alle vegne tørrede hen. Hvad haven angår, da var den helt ødelagt af de voldsomme regnskyl. De fleste frugttræer lå med rødderne i vejret; store sanddynger dækkede engenes rand og havde fyldt Virginies dam. Dog stod de to kokospalmer endnu og grønnedes. Men rundt omkring dem var der ikke længere hverken grønsvær eller løvhytter eller fugle, med undtagelse af nogle finker, der sad på en nærliggende klippespids og klynkede over at have mistet deres unger.

Ved synet af denne ødelæggelsens vederstyggelighed sagde Virginie til Paul: "Du havde bragt fugle her hen, orkanen har dræbt dem. Du havde plantet vækster i haven, den er nu ødelagt. Alt går til grunde her på jorden; men himlen bliver uforanderlig." Paul svarede hende: "Gid, jeg kunne give dig noget af himlen! Men jeg ejer intet, ikke engang her på jorden." Virginie sagde rødmende: "Jo, du har et billede af Sankt Paulus."

Næppe havde hun talt ud, før han løb hen og hentede det i sin moders hytte. Det fremstillede i betydelig formindsket målestok eneboeren Paulus og havde altid været genstand for Marguerites andægtige beundring. Hun havde længe båret det om sin hals, mens hun endnu var ung pige og havde senere, da hun blev moder, hængt det om halsen på sit barn, det havde

endog føjet sig så, at hendes livsfrugt, mens hun var frugtsommelig og forladt af alle, på grund af, at hun idelig betragtede den salige eneboers billede, havde fået nogen lighed med ham, hvilket havde bevæget hende til at opkalde barnet efter ham og give det til skytshelgen en mand, der havde tilbragt sit liv borte fra menneskene, som havde sveget hende og bagefter ladet hende i stikken.

Da Virginie modtog dette billede af Pauls hænder, sagde hun rørt: "Kære broder, det skal aldrig blive mig frataget, så længe jeg lever, og jeg skal aldrig glemme, at du har givet mig det eneste, du ejer i denne verden." Ved at høre den venlige tone, hvori disse ord blev sagt, og så uventet mærke, at hun atter viste sig fortrolig og kærlig imod ham, ville han kysse hende; men hun løb bort fra ham så let som en fugl, og han stod ene tilbage ude af sig selv og kunne ikke fatte, hvad en så usædvanlig adfærd skulle betyde.

Imidlertid sagde Marguerite til fru la Tour: "Hvorfor gifter vi ikke vore børn sammen? De nærer gensidig en stor lidenskab, som min søn endnu ikke er blevet sig bevidst. Når naturen har ladet sin stemme høre i ham, vil det være forgæves, at vi våger over dem; alt vil da kunne befrygtes." Men fru la Tour svarede: "De er for unge og for fattige. Hvilken sorg ville det ikke være for os, om Virginie bragte nogle ulykkelige børn til verden, som hun måske ikke ville have kræfter til at opdrage. Din neger Domingo er meget affældig; Marie er svagelig; jeg selv, kære veninde, har i de sidste femten år følt mig svækket. Man ældes hurtigt i de varme lande, og især, når man har sorger. Paul er vort eneste håb. Lad os vente, indtil alderen har modnet ham, og han kan støtte os med sit arbejde. Nu, ved du jo, har vi kun

det nødtørftige og lever fra hånden i munden. Men hvis vi lader Paul en kort tid rejse over til Indien, vil han ved handel kunne tjene så meget, at han kan købe sig nogle slaver, og når han så kommer her tilbage, kan vi lade ham gifte sig med Virginie; for jeg tror, at ingen vil kunne gøre min datter så lykkelig som din søn Paul. Lad os tale med vor nabo om sagen."

De spurgte mig også ganske rigtigt til råds, og jeg var af samme mening som de. Jeg sagde til dem: "Det Indiske Hav er et roligt farvand, og når man vælger den gunstige årstid til at tage herfra, bruger man kun seks uger om at rejse til Indien og lige så lang tid om at komme tilbage. Vi skal hjemme, hvor jeg bor, samle nogle varer, som Paul kan sælge; for mine naboer holder meget af ham. Om det så kun var noget rå bomuld, som vi ikke har nogen nytte af her, fordi vi mangler møller til at rense det på, ibentræ, som er så almindeligt her, at vi bruger det til ildebrændsel, og harpiks, som går til spilde i vore skove, så kan de ting sælges med fordel i Indien, mens de ikke er os her til nogen nytte."

Jeg påtog mig at bede hr. de la Bourdonnays om tilladelse for Paul til at indskibe sig til denne rejse og besluttede da først at lade ham selv vide, hvad der var i gære. Stor var imidlertid min forbavselse, da han med en forstand, der var langt over hans alder, svarede mig: "Hvorfor vil De dog have, at jeg skal forlade min familie og indlade mig på et usikkert forsøg på at tjene mig formue? Gives der nogen fordelagtigere forretning i verden end agerbrug, der undertiden indbringer halvtreds eller hundrede gange mere, end man har sat i det? Hvis vi vil drive handel, kan vi jo bare bringe vore overflødige frembringelser herfra ind til byen, uden at jeg derfor behøver at rejse til Indien. Vore mødre

siger, at Domingo er gammel og affældig; men jeg er ung og bliver dag for dag kraftigere. Desuden kunne der jo let under min fraværelse tilstøde dem noget, for ikke at tale om Virginie, som allerede ikke er rask. Nej, nej, jeg vil aldrig kunne bekvemme mig til at forlade dem."

Hans svar bragte mig i stor forlegenhed; for fru la Tour havde ikke skjult Virginies tilstand for mig og omtalt, at hun ved at fjerne de to unge mennesker fra hinanden ønskede at vinde nogle år. Men disse bevæggrunde turde jeg jo ikke en gang lade Paul ane.

8

Imidlertid kom der et skib fra Frankrig og medbragte et brev til fru la Tour fra hendes moster. Denne var blevet grebet af angst for døden, det eneste, der gør indtryk på slige hårde hjerter. Hun havde nylig rejst sig efter en svær sygdom, der havde efterladt stor mathed og på grund af hendes alder var uhelbredelig. Hun sendte nu bud til sin steddatter, at hun skulle komme tilbage til Frankrig, eller, hvis hendes helbred ikke tillod hende at foretage så lang en rejse, sende hende Virginie over, idet hun lovede, at hun nok skulle give hende en god opdragelse, sørge for, at hun gjorde et godt parti ved hoffet og skænke hende al sin ejendom. Hun tilføjede, at hun stillede den betingelse for atter at vise sig venlig mod fru la Tour, at man efterkom hendes ønsker.

Næppe havde familien læst dette brev, før den blev betaget af den største rådvildhed. Domingo og Marie gav sig til at græde; Paul stod ubevægelig, men så så forbavset ud, at man kunne tro, han ikke var langt fra at blive vred; Virginie fæstede sine øjne på moderen og turde ikke ytre et eneste ord. "Kunne De virkelig nu forlade os?" spurgte Marguerite fru la Tour. – "Nej, min ven, nej, mine børn," svarede hun. "Jeg vil ikke skilles fra jer. Jeg har levet sammen med jer, jeg vil også dø hos jer. Kun gennem jeres venskab har jeg lært lykken at kende. Når mit helbred er dårligt, er tidligere tiders sorger skyld i det. Mit hjerte er blevet såret af mine slægtninges hårdhed og tabet af min kære ægtefælle. Men siden den tid har jeg nydt mere trøst

og lykke hos jer, i disse fattige hytter, end min families rigdom nogen sinde kunne have givet mig håb om hjemme i mit fædreland."

Ved denne tale udgød de alle glædestårer. Paul trykkede fru la Tour i sine arme og sagde til hende: "Jeg vil heller ikke skilles fra Dem. Jeg rejser ikke til Indien. Vi vil arbejde for Dem, kære moder; aldrig skal De mangle noget, så længe De er hos os." Men den af hele forsamlingen, der lagde mindst glæde for dagen og dog var mest betaget, var Virginie. Hun viste hele den øvrige del af dagen en stilfærdig munterhed, og det, at hun havde fået sin sindsro tilbage, satte kronen på den almindelige tilfredshed.

Næste dag ved solopgang, just som de alle efter sædvane havde holdt deres morgenbøn før morgenmaden, lod Domingo dem vide, at en herre med to slaver efter sig kom ridende hen imod boligen. Det var hr. de la Bourdonnays. Han trådte ind i hytten, hvor hele familien sad til bords. Virginie havde, som egnens skik var, givet dem kaffe og risvandgrød, hvortil hun havde føjet varme batater og friske pisanger. Hele dækketøjet bestod af pisangblade, og retterne blev sat frem i overskårne græskar. Guvernøren ytrede først nogen forbavselse over det fattige hjem, dernæst henvendte han sig til fru la Tour med den bemærkning, at de almindelige anliggender ofte hindrede ham i at tænke på hver enkelt af beboerne, men at hun havde særligt krav på hans opmærksomhed. Derefter sagde han:

"De har en fornem og rig moster i Paris, fru la Tour. Hun har bestemt, at De skal arve hendes formue og venter Dem til sig."

Fru la Tour svarede guvernøren, at hendes dårlige helbred ikke tillod hende at foretage så lang en rejse. Han vedblev: "Men

De kan da i alt fald ikke uden uretfærdighed berøve Deres unge, elskværdige frøken datter så stor en arv. Jeg vil ikke lægge dølgsmål på, at Deres moster har henvendt sig til myndighederne om at få hende sendt hjem til sig i Frankrig. Ministeriet har skrevet til mig, at jeg i den anledning, om fornødent gøres, skal bruge min myndighed; men da jeg kun agter at udøve den for at gøre nybyggerne her lykkelige, venter jeg, at De godvilligt vil ofre nogle år for at sikre Deres datter en stilling og Dem selv velvære for hele livet. Hvorfor tager man her over til disse øer uden for at tjene sig en formue? Er det da ikke langt behageligere at finde den i sit hjemland?"

Samtidig med at han sagde disse ord, lagde han på bordet en stor pose fuld af penge, som en af negrene havde båret på, og tilføjede: "Disse piastre er sendt af Deres moster, for at De kan afholde udgifterne til forberedelsen af Deres datters rejse." Endelig bebrejdede han på en skånsom måde fru la Tour, at hun ikke havde henvendt sig til ham i sin forlegenhed, idet han dog på samme tid roste hende for hendes ædle mod. Straks tog nu Paul til orde og sagde: "Hr. guvernør, min moder har henvendt sig til Dem; men hun fik en unådig modtagelse." – "Har De flere end ét barn, fru la Tour?" spurgte hr. de la Bourdonnays. – "Nej, hr. guvernør," svarede hun. "Den unge mand er søn af min veninde; men han og Virginie er vore fælles børn og er os lige kære." – "Unge mand," sagde guvernøren til Paul, "når De får mere verdenserfaring, vil De lære at kende, hvor uheldigt stillet en embedsmand er. De vil da indse, hvor meget han er udsat for at blive ført bag lyset, og hvor let han kan komme til at skænke en lastefuld rænkesmed en gunst, som med rette burde tilkomme en fortjenstfuld person, der beskedent skjuler sig."

Fru la Tour indbød nu guvernøren til at tage plads ved bordet og sætte sig ved hendes side, og han nød en frokost, der på kreolernes vis bestod af kaffe og risvandgrød. Han glædede sig over den orden og renlighed, der herskede i den lille hytte, den gode forståelse mellem de to elskværdige familier, og deres gamle tjenestefolks forekommenhed. Han tillod sig at bemærke: "Vel findes her kun et tarveligt bohave; men man træffer her åbne ansigter og hjerter af guld." Paul blev så indtaget af hans jævne måde at være på, at han sagde: "Jeg ønsker at være Deres ven; for De er en hædersmand," og guvernøren modtog med glæde denne ytring af en øboers hjertelighed, omfavnede Paul og forsikrede med et håndtryk, at han kunne stole på hans venskab.

Efter frokosten tog han fru la Tour til side og sagde til hende, at der frembød sig nu en gunstig lejlighed til med det første at sende hendes datter til Frankrig, da der lå et skib sejlklart. Han skulle anbefale hende til en af hans kvindelige slægtninge, der var om bord. Hun måtte vel vogte sig for at afvise tilbuddet om en stor formue for den tilfredsstillelse at have Virginie nogle år længere hos sig. Og han tilføjede ved sin bortgang: "Deres moster gør det ikke længe. Hun har kun et par år at leve i, det har hendes venner ladet mig vide. Tænk vel på det! En formue tilbyder sig ikke hver dag. Hør Dem for, så skal De se, at alle fornuftige folk tænker som jeg." Hun svarede ham, at da hun ikke tragtede efter nogen anden lykke her i verden end at se sin datter vel forsørget, ville hun ganske overlade til ham at bestemme, hvornår Virginie skulle rejse til Frankrig.

Fru la Tour var ikke misfornøjet med at finde en lejlighed til i nogen tid at skille Virginie fra Paul for engang med tiden at

gøre dem begge lykkelige. Hun tog derfor sin datter til side og sagde til hende: "Kære barn, vore tjenestefolk er gamle, Paul er meget ung, Marguerite er til års, jeg selv er allerede svag. Hvis jeg skulle gå hen og dø, hvad ville der da blive af dig uden formue midt i denne udørk? Du ville da blive ene tilbage, uden at have nogen, der kunne være dig til synderlig hjælp, og du ville blive nødt til uophørligt at slide i det som en daglejer for at kunne opholde livet. Når jeg tænker på det, pines mit hjerte." Virginie svarede hende: "Gud har fordømt os til at arbejde; men du har lært mig at arbejde og velsigne ham hver dag. Hidindtil har han ikke slået hånden af os; det vil han heller ikke i fremtiden gøre. Hans forsyn våger særligt over de ulykkelige, det har du så ofte sagt mig, kære moder. Jeg kan ikke bekvemme mig til at forlade dig." Rørt vedblev fru la Tour: "Jeg har ingen anden plan end at gøre dig lykkelig og engang med tiden gifte dig med Paul, som jo ikke er din broder. Tænk nu på, at hans lykke afhænger af dig!"

Når en ung pige er forelsket, tror hun, at ingen ved det. Det slør, hun bærer over sit hjerte, lægger hun over sine øjne; men når det løftes af en venlig hånd, da undslipper hendes kærligheds hemmelige sorger, som gennem en åben port, og sød fortrolighed følger efter den tilbageholdenhed og hemmelighedsfuldhed, hvormed hun før omgav sig, og bringer hende til at meddele sig. Påvirket af den venlighed, moderen atter ved denne lejlighed viste Virginie, fortalte hun fru la Tour om sine kampe, der kun havde haft Gud til vidne, og sagde til hende, at hun betragtede hendes kærlige deltagelse, hendes billigelse af den tilbøjelighed, hun følte for Paul, og hendes omsorgsfulde råd som et vidnesbyrd om, at forsynet havde hørt

hendes bøn om hjælp. Nu, da hun følte sig støttet af hendes bistand, var der intet, der tilskyndede hende til at rejse. Tværtimod ønskede hun nu, da hun ikke følte nogen ængstelse for nutiden og ikke nærede nogen frygt for fremtiden, at blive hos hende.

Da fru la Tour så, at hendes fortrolige henvendelse til datteren havde fremkaldt en virkning modsat den, hun havde ventet, sagde hun til hende: "Kære barn, vi vil ikke lægge noget bånd på dig. Tænk i ro og mag over sagen, men skjul din kærlighed for Paul! Når en ung piges hjerte er fanget, har hendes elsker ikke længere noget at bede hende om."

Da hun henad aften var ene med Virginie, kom en høj mand i blå præstekjole ind til hende. Det var en missionær der fra øen, der var fru la Tours og Virginies skriftefader og var sendt af guvernøren. "Kære børn," sagde han, da han trådte ind i hytten, "nu er I, Gud være lovet, rige. I kan lytte til jeres gode hjerters indskydelser og gøre vel mod de fattige. Jeg ved, hvad hr. de la Bourdonnays har sagt til jer, og hvad I har svaret ham. Hvad Dem angår, gode moder, så nøder Deres helbred Dem til at blive her tilbage; men I, min unge frøken, har ikke nogen undskyldning. Man skal adlyde forsynet og sine gamle forældre, selv om de er uretfærdige. Det er et offer, man bringer; men det er Guds vilje, at det er således. Han har givet sig hen for vor skyld, vi skal, efter hans forbillede, opofre os for vor slægts vel. Deres rejse til Frankrig vil få en lykkelig udgang; vil De ikke nok drage derhen, min kære frøken?"

Virginie svarede ham skælvende med nedslagne øjne: "Hvis Gud byder det, vil jeg ikke sætte mig imod det. Hans vilje ske!" og hun brast i gråd.

Herrens sendebud tog afsked og gik hen at aflægge guvernøren regnskab for det heldige udfald af hans ærinde. Imidlertid sendte fru la Tour ved Domingo bud til mig om at se ind til hende for at spørge mig til råds med hensyn til Virginies rejse. Jeg var aldeles ikke af den mening, at man skulle lade hende drage bort. Jeg anser det for en sikker grundsætning, at man for at blive lykkelig skal foretrække de fordele, naturen tilbyder frem for dem, der hidrører fra formue, og at man ikke uden for sig selv skal søge, hvad man kan finde i sig selv. Og denne grundsætning anvender jeg på alt uden undtagelse. Men hvad formåede mine mådeholdsråd overfor indbildningen om en stor formue og mine naturlige grunde over for verdens fordomme og en i fru la Tours øjne hellig myndighed? Hun spurgte mig altså kun til råds for en forms skyld og drøftede ikke længere sagen, nu, da hendes skriftefader havde afgjort den. Selv Marguerite, der til trods for de fordele, hun håbede skulle tilfalde hendes søn, når Virginie blev rig, stærkt havde modsat sig hendes afrejse, gjorde ikke flere indvendinger. Hvad Paul angik, så vidste han ikke, hvilken beslutning, man bestemte sig til at tage, men forbavsedes over de hemmelige afhandlinger mellem fru la Tour og hendes datter og gav sig et mørkt tungsind i vold. "De opspinder noget imod mig," sagde han, "siden de taler i smug bag min ryg."

Da nu imidlertid det rygte havde udbredt sig på øen, at lykken havde fundet vej til disse klipper, så man alle slags kræmmere indfinde sig. De udfoldede midt i disse fattige hytter de kostbareste indiske tøjer: prægtige bombasiner, tørklæder fra Paliakate og Masulipatam, musseliner fra Dhaka, så gennemsigtige som det klareste lys, glatte, stribede og

baldyrede; det skønneste hvide baftas fra Surate og chits i alle farver og af sjældneste art med prikket bund og grønt, baldyret løvværk. De oprullede prægtige kinesiske silketøjer med gennembrudt mønster, damask, hvoraf noget var glitrende hvidt, andet græsgrønt, atter andet blændende rødt, taft af rosenrød farve, svært atlask, pekingsilke så blødt som klæde, hvide og gule nankinstøjer, ja endog skørtetøj fra Madagaskar.

Fru la Tour ville have, at hendes datter skulle købe alt, hvad hun havde lyst til; kun passede hun på, at varernes godhed svarede til prisen, for at kræmmerne ikke skulle snyde hende. Virginie valgte alt det, hun kunne tænke sig, moderen, Marguerite og Paul ville synes om. "Det dér," sagde hun, "er godt til betræk; det kan Marie og Domingo bruge." Til sidst var alle pengene brugt, uden at hun endnu havde tænkt på sine egne fornødenheder, så at man blev nødt til at tage hendes andel blandt de gaver, hun havde uddelt til forsamlingen.

Paul var meget bedrøvet ved synet af disse lykkens gaver, der varslede ham Virginies bortrejse, og kom nogle dage senere hen til mig og sagde med fortvivlet mine: "Min søster drager bort; hun træffer allerede forberedelser til rejsen. Gør mig den tjeneste at se ind til os og anvend Deres indflydelse på hendes og min moder for at holde hende tilbage!" Jeg efterkom hans indstændige bønner, skønt jeg følte mig overtydet om, at mine forestillinger ville være virkningsløse.

Havde end Virginie forekommet mig yndig i sin blå gingams kjole med det røde tørklæde om hovedet, så var det rigtignok noget ganske andet, da jeg så hende pyntet som dame. Hun havde en hvid musselins kjole på, foret med rosenrødt taft. Hendes høje, slanke skikkelse tegnede sig med tydelige omrids

under livstykket, og hendes lyse hår, der var snoet i en dobbelt fletning, passede ypperligt til hendes jomfruelige hoved. Hendes skønne, blå øjne havde et tungsindigt udtryk, og den lidenskab, hun i sit hjerte havde at kæmpe med, gav hendes ansigtstræk en livlig farve og meddelte hendes stemme en bevæget klang. Selve modsætningen mellem den pyntelige dragt og hendes utilbøjelighed til at bære den til skue gjorde hendes smægten end mere rørende. Ingen ville have kunnet se eller høre hende uden at føle sig stemt til medynk. Derved voksede Pauls tungsindighed, og Marguerite sagde, bedrøvet over sønnens stemning, i enrum til ham: "Kære barn, hvorfor går du og kæler for et skuffende håb, der kun vil gøre dit savn så meget bitrere? Det er på tide, at jeg åbenbarer dig hemmeligheden ved dit og mit liv. Frøken la Tour er på mødrene side beslægtet med en rig og fornem dame, mens du kun er søn af en fattig bondekvinde, og, hvad værre er, uægte søn."

Dette ord: *uægte søn* forbavsede i høj grad Paul. Han havde aldrig hørt det før og spurgte derfor sin moder, hvad det skulle betyde. Hun svarede ham: "Jeg har aldrig været gift med din fader. Mens jeg var ung pige, begik jeg af kærlighed det fejltrin, hvis frugt du er blevet. Min brøde har berøvet dig din fædrene slægt og min anger din slægt på mødrene side. Ulykkelige barn, du har ikke andre slægtninge i hele verden end mig!" og hun gav sig til at udgyde tårer. Men Paul trykkede hende i sine arme og sagde: "Kære moder, siden jeg ikke har andre slægtninge end dig i hele verden, vil jeg kun holde så meget des mere af dig. Men hvilken hemmelighed har du ikke der åbenbaret mig! Nu indser jeg grunden til, at frøken la Tour i de sidste to måneder

har trukket sig tilbage fra mig; nu forstår jeg, hvad der har bestemt hende til at rejse bort. Ak! Der kan ikke være nogen tvivl om, at hun ser ned på mig."

Da det imidlertid var blevet tid til at spise til aften, satte man sig til bords; men gæsterne var hver for sig optaget af forskellige følelser og ingen spiste eller sagde noget. Virginie stod først fra bordet og gik hen og satte sig på det sted, hvor vi nu sidder. Paul kom snart efter hen og tog plads ved hendes side. De sad begge i nogen tid ganske tavse. Det var en af disse yndige nætter, der er så almindelige mellem vendekredsene, og hvis skønhed selv ikke den ypperste pensel ville formå at afmale. Månen stod midt på himmelbuen omgivet af et slør af skyer, der gradvis spredtes af dens stråler. Dens lys gød sig umærkeligt ned over øens bjerge og deres toppe, der strålede med grønlig sølverglans. Vindene holdt deres pust tilbage. Man hørte i lundene, dybt i dalene og oppe på klippernes toppe, svage skrig og en stilfærdig kvidren af fugle, der kærtegnede hinanden i deres reder, henrykte over nattens lys og luftens stilhed og ro. Selv i græsset kunne man høre insekternes summen. Stjernerne funklede på himlen og spejlede sig i havets skød, hvor deres billede sitrende gentoges. Virginie sad og stirrede med adspredte blikke ud over den vide, mørke synskreds, hvor fiskernes røde blus dannede overgangen til øens strandbred. Hun fik ved indsejlingen til havnen øje på et lys og en skygge: Det var lanternen og skroget på det skib, på hvilket hun skulle gå om bord for at sejle til Europa, og som, rede til at gå under sejl, lå for anker, mens det oppebiede vindstillets ophør. Ved dette syn blev hun forvirret og vendte hovedet bort, for at Paul ikke skulle se hende græde.

Fru la Tour, Marguerite og jeg sad et par skridt borte under nogle pisangtræer og kunne tydeligt i nattens stilhed høre deres samtale, som jeg ikke har glemt.

Paul sagde til hende: "Det hedder sig, frøken Virginie, at De skal rejse bort om tre dage. Er De ikke bange for at udsætte Dem for havets farer, De, som har sådan en skræk for havet?" Virginie svarede: "Jeg må adlyde min moder og gøre min pligt." – – "De forlader os jo for at drage hen til en dame, som De er langt ude beslægtet med, men som De aldrig har set?" – "Desværre!" svarede Virginie. "Jeg havde mest lyst til at blive her hele mit liv; men det vil moder ikke tillade. Min skriftefader har sagt, at det er Guds vilje, at jeg skal rejse, og at livet er en prøvelse ... Ak! En meget hård prøvelse."

"Men," vedblev Paul, "mens så mange grunde har bestemt Dem til at rejse, er der da ingen, der har holdt Dem tilbage? Der er dog vist en grund, De ikke har sagt mig. Der er noget tillokkende ved rigdom. De vil snart ovre i Europa finde en, De kan kalde ved det brodernavn, De ikke længere giver mig. De vil vælge denne broder blandt folk, der er Dem værdige ved byrd og ved formue, som jeg ikke kan byde Dem. Men hvor vil De da gå hen for at blive mere lykkelig end her? Til hvilket land vil de begive Dem for at finde et sted, der er Dem mere kært end det, hvor De er født? Hvor vil De kunne træffe et behageligere selskab end alle dem, der holder af Dem? Hvor vil De kunne leve, hvis De skal undvære Deres moders kærtegn, som De er så vant til? Hvad skal der blive af hende selv, nu, da hun er til års, når hun ikke længere skal se Dem ved sin side ved bordet, inde i huset eller på spadsereturene, hvor hun altid plejede at støtte sig til Dem? Hvad skal der blive af min moder, der holder lige så

meget af Dem som Deres egen? Hvad skal jeg sige til dem begge, når jeg ser dem græde over, at De er borte? Grusomme pige! Jeg vil ikke tale om mig selv; men hvad skal der blive af mig, når jeg om morgenen ikke længere ser Dem sammen med os, når mørket falder på uden at samle os, og når mit øje falder på de to palmetræer, der blev plantet ved vor fødsel og så længe har været vidne til vort gensidige venskab?

Ak! Siden du længes efter andre kår og søger til andre lande end din hjemstavn og trænger til andre goder end dem, jeg ved mit arbejde kan skaffe dig, så lad mig i det mindste følge med dig på det skib, du skal sejle bort med. Jeg skal berolige dig under stormene, som gør dig så bange på landjorden. Jeg skal hvile dit hoved ved mit bryst, jeg skal varme dit hjerte ved mit hjerte, og i Frankrig, hvor du drager hen for at søge lykke og storhed, skal jeg tjene dig som din slave. Glad alene ved din glæde vil jeg i de fornemme huse, hvor jeg får dig at se som genstand for alles hyldest, endda være rig og adelig nok til at bringe dig det største offer og dø for dine fødder."

Hans stemme kvaltes af hulken, og vi hørte straks efter Virginies røst, idet hun sagde følgende af sukke afbrudte ord til ham: "Det er for din skyld, jeg rejser, for dig, som jeg dagligt har set bøjet over dit arbejde for at skaffe føden til to svagelige familier. Når jeg har fundet mig i at tage imod den lejlighed, der tilbød sig til at blive rig, er det for tusind fold at gengælde dig det gode, du har gjort os. Gives der nogen lykke, der kan opveje dit venskab? Hvad er det, du siger om din byrd? Hvis det stod i min magt at give mig selv en broder, tror du da, jeg ville vælge nogen anden end dig? O, Paul, Paul, du er mig meget dyrebarere end en broder! Hvor har det ikke kostet mig

overvindelse at støde dig bort fra mig! Jeg ønskede, at du skulle hjælpe mig at skille mig fra mig selv, indtil Himlen kunne velsigne vor forbindelse. Men nu vil jeg blive eller rejse eller leve eller dø; gør med mig, hvad du vil! Jeg udydige pige har kunnet modstå dine kærtegn, men jeg kan ikke tåle at se din smerte."

Ved disse ord greb Paul hende i sine arme og udbrød, idet han trykkede hende tæt op til sig, med frygtelig stemme: "Jeg rejser med hende, intet skal kunne skille mig fra hende." Vi løb alle sammen hen til ham, og fru la Tour sagde til ham: "Kære søn, hvis du forlader os, hvad skal der så blive af os?"

Han gentog skælvende ordet: søn ... søn ...! og sagde til hende: "Er De min moder, De, der vil skille broder og søster ad? Vi har begge indsuget Deres mælk; vi har begge på Deres skød lært at holde af hinanden og sagt hinanden det tusinde gange. Og så vil De fjerne hende fra mig! De vil sende hende til Europa, til det barbariske land, der har nægtet Dem selv et tilflugtssted, til grusomme slægtninge, der har slået hånden af Dem selv! Det kan ikke nytte, De siger, at jeg ingen ret har over hende, fordi hun ikke er min søster. Hun er alt for mig, min rigdom, min familie, min fødsel, alt, hvad jeg ejer og har. Jeg kender ingen anden ejendom. Vi har haft et og samme tag og ligget i en og samme vugge; vi vil hvile i samme grav. Hvis hun rejser, må jeg følge med. Guvernøren kan ikke forhindre det. Prøver han på det, springer jeg ud i havet og svømmer efter hende. Havet kan ikke være mig mere ugunstigt end jorden. Kan jeg ikke leve her hos hende, så kan jeg i det mindste dø for hendes øjne, langt fra jer. De er en umenneskelig moder, De er en ubarmhjertig kvinde! Gid det hav, De udsætter hende for, aldrig må give Dem hende tilbage! Gid dets bølger må bringe Dem mit lig tilbage og

skylle det op med hendes blandt strandens småsten, så tabet af Deres to børn kan blive Dem en evig årsag til smerte!"

Ved disse ord greb jeg ham i mine arme, da jeg så, at fortvivlelsen bragte ham til at gå fra besindelsen. Hans øjne gnistrede; store sveddråber perlede på hans blussende ansigt, hans knæ rystede, og jeg følte hans hjerte banke voldsomt i hans hede bryst.

Virginie sagde forskrækket til ham: "Min dyrebare ven! Jeg lover ved vor spæde barndoms glæder, dine og mine sorger og alt, hvad der for bestandig må knytte to ulykkelige væsener sammen, at jeg, om jeg bliver her, kun vil leve for dig og, om jeg rejser bort, engang vil komme her tilbage for at blive din. Jeg kalder jer alle til vidne, I, der har opdraget mig i min barndom, der råder over mit liv og ser mine tårer. Jeg sværger det ved denne himmel, der hører mig, dette hav, som jeg skal sejle over, den luft, jeg indånder, og som jeg aldrig har besudlet ved nogen løgn."

Ligesom solen smelter en isblok og styrter den ned fra Appenninernes top, således dæmpede den elskede genstands stemme den unge mands heftige vrede. Han havde bøjet sit stolte hoved, og en strøm af tårer flød fra hans øjne. Hans moder blandede sine tårer med hans og holdt ham omsluttet uden at kunne sige et eneste ord. Fru la Tour sagde ude af sig selv til mig: "Jeg holder det ikke ud. Min sjæl er sønderrevet. Den usalige rejse skal ikke finde sted. Kære nabo, prøv på at få min søn bort med dem! I de sidste døgn har ingen af os lukket et øje."

Jeg sagde til Paul: "Min ven, Deres søster skal blive her. I morgen skal vi tale med guvernøren om sagen. Lad nu Deres

familie komme til ro og bliv hjemme hos mig i nat! Det er silde, det er midnat; det sydlige kors står lige over synskredsen."

Han lod sig føre med uden at sige noget. Efter en urolig nat stod han op og vendte hjem til sin bolig.

9

"Men hvad behøver jeg længere at fortsætte min beretning! Der er altid kun én lys side ved et menneskeliv. Ligesom den klode, vi drejer rundt med, varer vor omdrejning kun et døgn, og den ene del af dette døgn kan ikke få lys, uden at den anden del ligger i mørke." – "Ærværdige gamle," sagde jeg til ham, "jeg beder jer fortælle den historie til ende, som I har begyndt så rørende. En skildring af lykke glæder en; men beretningen om ulykke belærer en. Sig mig, hvad blev der af den ulykkelige Paul?"

Han fortsatte:

"Det første, Paul så, da han vendte tilbage til kysten, var negerinden Marie, der sad på en klippe og stirrede ud mod det åbne hav. "Hvor er Virginie henne?" udbrød han. Marie drejede hovedet om imod ham og brast i gråd. Ude af sig selv løb han ned til havnen. Der erfarede han, at Virginie ved daggry var gået om bord, at skibet straks var gået under sejl, og at man ikke længere kunne se det. Han vendte derpå tilbage til hytten og gik ind i den uden at tale til nogen.

Skønt disse klipper synes at sænke sig næsten lodret ned bag os, er dog de grønne højsletter, der skiller dem, lige så mange afsatser, over hvilke man ad nogle stier, som er vanskelige at befærde, kan nå op til foden af den ludende og utilgængelige pynt, der kaldes "Tommeltot". Ved fodstykket af den strækker der sig en grønning med høje træer så stejl og højt beliggende, at den er som en skov oppe i luften omgivet af skrækkelige

afgrunde. De skyer, som "Tommeltottens" spids uophørligt samler om sig, fremkalder adskillige bække, der løber ned i dalen fra bjergets modsatte side fra en så betydelig højde, at man ikke oppe fra kan høre plasket af dem. Fra dette sted kan man overse en stor del af øen med dens høje og bjergspidser, blandt andre Pieter-Booth og "De tre Brysters" høj med deres skovklædte dalsænkninger, derefter det åbne hav og Bourbons Ø, der ligger en snes mil derfra mod vest.

Oppe fra dette højdepunkt fik Paul øje på det skib, der førte Virginie bort; det var over fem mil ude i rum sø, hvor det viste sig som et mørkt punkt ude på havet. Han blev stående der en del af dagen optaget af at stirre efter det. Skønt det allerede var forsvundet, troede han dog, han endnu kunne skimte det, og da det havde tabt sig i synskredsens tåge, satte han sig ned på dette ensomme sted, der piskedes af vindene, hvis uophørlige susen i palmetræernes toppe mindede om fjerne orglers brusen og gjorde et tungsindigt indtryk.

Der traf jeg ham, efter at jeg siden solopgang havde fulgt efter ham, med hovedet støttet mod en klippe og øjnene stift fæstede på jorden. Jeg fik noget besvær med at bestemme ham til at gå ned til sin familie. Dog lykkedes det mig at få ham til at komme tilbage til boligen. Hans første indskydelse, da han atter så fru la Tour, var at beklage sig bitterligt over, at hun havde holdt ham for nar. Hun fortalte os, at det var begyndt at blæse op henved klokken tre om morgenen, og at guvernøren, just som skibet var på nippet til at lette, havde indfundet sig sammen med en del af sin stab samt missionæren for at hente Virginie i en bærestol. Til trods for hendes egne indvendinger og hendes og Marguerites tårer, havde de alle sammen erklæret,

at alle parter stod sig bedst ved denne afgørelse, og havde bortført Virginie mere død end levende. Paul svarede: "Hvis jeg blot havde kunnet sige hende farvel, ville jeg nu være rolig. Jeg ville have sagt til hende: 'Virginie, hvis jeg i den tid, vi har levet sammen, skulle være kommet til at sige Dem et eneste ord, der kunne have stødt Dem, så sig mig nu, da vi for bestandig skal skilles, at De tilgiver mig.' Jeg ville have sagt til hende: 'Siden jeg er bestemt til aldrig mere at se Dem, så siger jeg Dem farvel. Farvel, kære Virginie; lev langt fra mig tilfreds og glad'!" og da han så, at hans moder og fru la Tour græd, sagde han til dem: "Se nu, om I kan finde en anden til at aftørre jeres tårer," og gik derpå sukkende bort fra dem og gav sig til at flakke rundt i nybygden. Han gennemstrejfede alle de steder, der havde været Virginie dyrebarest, og sagde til gederne og deres kid, der brægende fulgte efter ham: "Hvad vil I mig? I skal ikke mere sammen med mig se hende, der lod jer æde af sin hånd." Han gik op til "Virginies Ro" og udbrød ved synet af fuglene, der flagrede rundt der: "I stakkels fugle! I skal ikke mere flyve hende i møde, som var jeres plejemoder." Og da han så Trofast snuse omkring og ledende gå i forvejen, sukkede han og sagde til den: "Ak! Du finder hende ikke mere." Endelig gik han hen og satte sig på den klippe, hvor han den foregående dag havde talt med hende, og græd bitterligt ved synet af havet, hvor han havde set det skib forsvinde, der havde bortført hende.

Imidlertid fulgte vi ham skridt for skridt af frygt for, at hans sindsuro skulle bringe ham til at gøre et eller andet skæbnesvangert. Hans moder og fru la Tour bad ham med de ømmeste ord om ikke at forøge deres smerte ved sin fortvivlelse. Endelig lykkedes det den sidste at berolige ham ved

at kalde ham med de navne, der var bedst egnede til at vække hans forhåbninger, ved at kalde ham sin søn, sin kære søn, sin svigersøn, som hun havde bestemt sin datter for. Hun bad ham komme ind igen i hytten og nyde noget. Han satte sig til bords med os ved siden af det sted, hvor hans barndoms legesøster plejede at tage plads, og, som om hun endnu havde siddet der, henvendte han ordet til hende og rakte hende de retter, han vidste, hun syntes bedst om. Men så snart han opdagede sin vildfarelse gav han sig til at græde.

De følgende dage samlede han alle de ting sammen, som hun særlig havde brugt, de sidste blomster, hun havde båret, en kokosskal, hun havde plejet at drikke af, og kyssede dem og puttede dem ind på sit bryst, som om disse minder om hans veninde havde været de kostbareste ting i verden. For den kosteligste ambra dufter ikke sødere end de genstande, den elskede har rørt ved. Da han endelig så, at hans sorg forøgede hans moders og fru la Tours bedrøvelse, og at familiens krav gjorde et vedholdende arbejde fornødent, gav han sig til sammen med Domingo at gøre haven i stand.

Snart bad den unge mand, der før havde været så ligegyldig som en kreoler for denne verdens anliggender, mig om at lære ham at læse og skrive, for at han kunne holde en brevveksling gående med Virginie. Han ønskede dernæst at kende lidt jordbeskrivelse for at kunne danne sig en forestilling om det land, hun var draget til, og lidt historie for at lære det samfunds sæder at kende, i hvilket hun skulle leve. Således havde han også af kærlighed uddannet sig i agerdyrkning og den kunst at inddele det mest uregelmæssige terræn på en smagfuld måde. Det er sikkert de nydelser, denne glødende og urolige lidenskab

foregøgler sig, som menneskene har at takke for de fleste videnskaber og kunster, og det er savnet af dem, der har fremkaldt filosofien, som lærer en at trøste sig over alle skuffelser. Ligesom naturen således har gjort kærligheden til et bånd mellem alle levende væsener, således har den også gjort den til den fornemste livskraft i de menneskelige samfund og til en spore for vor indsigt og vore glæder.

Paul syntes ikke synderlig om jordbeskrivelsen, der i stedet for at skildre os hvert enkelt lands naturlige beskaffenhed, kun lærer os de politiske inddelinger. Historien, og da især den nyere tids historie, fængslede ham lige så lidt. Han så deri kun almindelige og regelmæssigt tilbagevendende ulykker, hvis årsager han ikke kunne få øje på, krige uden grund og uden mål, dunkle rænkespil, folk uden særpræg og umenneskelige fyrster. Han foretrak i dets sted at læse romaner, der, fordi de beskæftigede sig mere med menneskers følelser og anliggender, ofte omtalte tilfælde, der lignede hans eget. Derfor glædede ingen bog ham så meget som "Telemakos' Hændelser" med dens skildringer af landliv og lidenskaber, der er naturlige for menneskehjertet. Han læste for sin moder og fru la Tour de steder i den, der havde gjort mest indtryk på ham. Når han da blev bevæget ved mindet om sin egen sorg, var hans stemme nær ved at kvæles, og der flød tårer ned over hans kinder. Det forekom ham, som han i Antiopes værdighed og klogskab i forbindelse med Eukaris' nød og ynde så en skildring af Virginie. På den anden side gjorde nutidens romaner med deres sædeskildringer og letfærdige grundsætninger et oprivende indtryk på ham, og da han fik at vide, at disse romaner indeholdt en sandfærdig skildring af de europæiske

samfund, var han ikke uden skin af grund bange for, at Virginie der skulle blive fordærvet og komme til at glemme ham.

Der var nu ganske vist hengået halvandet år, uden at fru la Tour havde hørt fra sin moster og sin datter; dog havde hun ad anden vej erfaret, at Virginie lykkelig og vel var ankommet til Frankrig. Da modtog hun endelig med et skib, der var på vejen til Indien en pakke og et brev, skrevet med Virginies egen hånd. Trods hendes elskværdige, overbærende datters omhu kunne hun dog skønne, at Virginie følte sig meget ulykkelig. Brevet skildrede så tydeligt hendes forhold og tænkemåde, at jeg næsten husker det ordret. Det lød således:

Kære elskede moder!
Jeg har allerede skrevet flere breve til dig; men da jeg ikke har fået noget svar fra dig, har jeg grund til at være bange for, at de ikke er kommet dig i hænde. Jeg nærer bedre håb om dette på grund af de forholdsregler, jeg har truffet for at lade dig høre fra mig og selv kunne høre fra dig.

Jeg har udgydt mange tårer, siden vi skiltes ad, jeg, der tidligere næsten aldrig havde grædt over andres ulykker. Min bedstemoster blev meget overrasket, da jeg på hendes spørgsmål om, hvad jeg kunne, svarede hende, at jeg hverken havde lært at læse eller skrive. Hun spurgte, hvad jeg da havde lært, siden jeg kom til verden, og da jeg svarede, at jeg forstod at tage mig af huset og udrette det, du ønskede, sagde hun, at jeg var blevet opdraget som en tjenestepige. Straks den næste dag satte hun mig i fængsel i et stort abbedi tæt ved Paris, hvor jeg har lærere i alt muligt. De underviser mig, blandt andre ting, i historie, jordbeskrivelse, grammatik, matematik og ridning; men

jeg har så lidt anlæg for alle disse fag, at jeg ikke vil få synderligt udbytte af deres undervisning. Jeg føler godt, at jeg er en sølle skabning uden nogen begavelse, som de da også har givet mig at forstå.

Alligevel vedbliver min bedstemosters godhed ikke at kølnes. Hun giver mig nye kjoler til alle årstider og har ansat til min opvartning to kammerjomfruer, der er lige så pyntede som fornemme damer. Hun har ladet mig antage titel af komtesse og sagt, jeg skulle aflægge navnet la Tour, der var mig lige så dyrebart som dig, fordi du havde fortalt mig om alle de genvordigheder, min fader havde måttet udstå, fordi han havde giftet sig med dig. I stedet for hans familienavn har hun givet mig sit, der endda er mig dyrebart, fordi du som ung pige har båret det.

Da jeg så, i hvilken glimrende stilling jeg var, bad jeg hende om at sende dig en understøttelse. Men hvordan skal jeg gengive dig hendes svar? Jo, du har jo pålagt mig altid at sige sandhed. Hun svarede, at lidt ikke ville være dig til nogen nytte, og at meget, i den tarvelighed, du lever i, kun ville være dig til ulejlighed. Jeg prøvede først på at lade dig høre fra mig på anden hånd i mangel af bedre; men da jeg ved min ankomst hertil ikke havde nogen, jeg kunne stole på, beflittede jeg mig dag og nat på at lære at læse og skrive, og Gud har været så nådig at lade det lykkes for mig efter kort tids forløb. Jeg bad de damer, jeg omgås, om at sende dig mine første breve; men jeg har grund til at tro, at de har givet dem til bedstemoster. Denne gang har jeg derfor taget min tilflugt til en af mine veninder, der ligesom jeg er kostgænger her, og jeg beder dig sende mig

dit svar med påskrift til hende, som jeg vedlægger. Bedstemoster har forbudt mig al brevveksling med udenforstående, fordi hun mener, det kunne lægge hindringer i vejen for de planer, hun har med mig. Der er ingen andre end hende, der får lov at tale med mig gennem gitteret, og så en ældre adelsmand, som er hendes gode ven, og som hun siger synes meget godt om mig. Sandt at sige synes jeg ikke om ham, selv om jeg i det hele kunne synes om nogen.

Jeg lever midt i den største rigdomsglans; men jeg kan ikke råde over en eneste skilling. Det hedder sig, at hvis jeg havde penge, kunne det have uheldige følger. Selv mine kjoler tilhører mine kammerjomfruer, og de skændes om dem, endnu inden jeg har lagt dem af. Midt i al denne rigdom er jeg meget fattigere, end jeg var hos dig; for jeg har ikke noget, som jeg kan give bort. Men da jeg så, at al den lærdom, de proppede mig med, ikke satte mig i stand til at gøre den mindste smule godt, tog jeg min tilflugt til mine strikkepinde, som du heldigvis har lært mig at bruge. Jeg sender dig derfor nogle par strømper, som jeg selv har strikket til dig og moder Marguerite, en hue til Domingo og et af mine røde tørklæder til Marie. Tillige lægger jeg i pakken nogle frøkorn og frugtkerner, som jeg selv har samlet i mine fritimer i abbediets park, og noget frø af violer, gåseurt, ranunkler, valmuer, kornblomster og skabioser, som jeg har samlet op på marken. Der er meget smukkere blomster på engene her i landet end hjemme hos os; men der er ingen, der bryder sig om dem. Jeg er vis på, at du og Marguerite vil blive meget gladere for den

pose frø end for den pose penge, der var skyld i vor adskillelse og de tårer, jeg da fældede. Det vil være mig en stor fryd, om jeg engang med tiden kan få æbletræer at se gro side om side med vore pisangtræer og bøge blande deres løv med vore kokospalmers blade. Så vil du tro, at du er i Normandiet, som du jo holder så meget af. Du har pålagt mig at fortælle dig om mine sorger og glæder. Jeg har ingen glæde her så langt borte fra dig, og hvad mine sorger angår, så mildner jeg dem ved at tænke på, at jeg er sat på en post, hvor det var Guds vilje, at du skulle stille mig. Men den største bekymring, jeg føler her, er, at ingen nogen sinde taler med mig om dig, og jeg ikke kan tale med nogen om dig. Når jeg prøver på at lede samtalen hen på emner, som er mig dyrebare, så siger mine kammerjomfruer, eller rettere bedstemosters kammerjomfruer, for det er snarere hendes end mine, altid til mig: "Husk på, komtesse, at De er fransk, og at De må se at glemme de vildes land." Ak, jeg kunne snarere glemme mig selv end det sted, hvor jeg er født, og hvor du lever. Det er dette land her, der for mig er de vildes land; for her lever jeg ene, da jeg ikke har nogen, som jeg kan gøre delagtig i den kærlighed, jeg føler og vil blive ved at føle, lige til jeg lægges i min grav, til dig, min kære, højtelskede moder. Glem ikke din lydige og kærlige datter

Virginie la Tour.

Jeg beder dig tage dig af Marie og Domingo, der var så omhyggelige for mig, mens jeg var barn. Klap Trofast! Det var ham, der fandt mig igen i skoven."

Paul blev meget forbavset over, at Virginie ikke skrev et eneste ord om ham, skønt hun i sit brev mindedes selv hunden i huset. Han vidste ikke, at hvor langt et brev en kvinde end skriver, sætter hun først mod slutningen den tanke, der er hende dyrebarest.

I en efterskrift anbefalede Virginie Paul særligt de to slags frø: Violer og skabioser og gav ham nogle oplysninger om disse planters særlige natur og de steder, hvor det var gunstigst at så frøet af dem. Hun skrev: "Violen frembringer en lille, mørkeblå blomst, der ynder at skjule sig under buske, hvor man dog snart opdager den, fordi den dufter så sødt". Og hun rådede ham til at så den ved kildens bred ved foden af hendes kokospalme. Hun skrev videre: "Skabiosen giver en smuk, blånende blomst med mørk, hvidspættet bund. Den ser ud, som om den var sørgeklædt, derfor kalder man den også enkeblomst. Den trives bedst på utilgængelige steder, der piskes af vinden." Hun bad ham så den på den klippe, hvor hun havde talt sidste gang med ham hin nat, og foreslog ham for hendes skyld at kalde stedet: *Farvel-klippen*.

Dette frø havde hun lagt i en lille pung, der så ganske tarvelig ud, men som forekom Paul ubetalelig, da han opdagede et *P* og et *V* slyngede i hinanden og flettede af hår, som han kunne kende var taget af Virginies skønne fletninger.

Hendes brev fik dem alle til at udgyde tårer. I hele familiens navn svarede hendes moder, at hun kunne blive, hvor hun var,

eller vende hjem igen efter sit eget tykke, og forsikrede hende, at de alle havde mistet den bedste del af deres lykke, siden hun var rejst, og at navnlig hun, moderen, var utrøstelig.

Paul skrev hende et meget langt brev til, hvori han forsikrede hende, at han nok skulle sørge for, at haven blev hende værdig, og blande europæiske og afrikanske planter mellem hinanden, ligesom hun havde slynget deres to navne i hinanden i sit arbejde. Han sendte hende helt modne kokosnødder fra kilden og tilføjede i sit brev, at han ikke sendte hende frø der fra øen, for at ønsket om at gense dens frembringelser kunne bestemme hende til hurtigt at vende hjem. Han bad hende indstændigt om meget snart at efterkomme deres families og hans egne brændende ønsker, eftersom han for fremtiden ikke kunne nyde nogen glæde, når han var borte fra hende.

Han såede med største omhu de europæiske frø, især violerne og skabioserne, som Virginie særligt havde anbefalet ham, og hvis blomster syntes at frembyde nogen overensstemmelse med hendes egen natur og nuværende forhold; men hvad enten det var, fordi de på overrejsen havde mistet deres spirekraft, eller måske snarere, fordi vejrliget i denne del af Afrika ikke var dem gunstigt, spirede kun en ringe del af dem og kunne ikke nå til fuld udvikling.

Misundelsen, der endog kommer menneskenes lykke i forkøbet, især i de franske nybygder, udspredte imidlertid på øen rygter, der gjorde Paul meget ængstelig. De skibsfolk, der havde bragt Virginies brev, forsikrede, at hun stod i begreb med at gifte sig, og nævnte den hofadelsmand, der skulle ægte hende, ja nogle sagde endog, at det allerede var en fuldbragt kendsgerning, og at de havde været til stede ved vielsen. I

førstningen ringeagtede Paul slige skipperløgne; men da flere af øens indbyggere med forstilt medlidenhed forekommende udtrykte deres beklagelser i anledning af denne begivenhed, begyndte han at fæste nogen lid til dem. Desuden havde han i nogle af de romaner, han havde læst, set forræderi behandlet som en spøg, og da han vidste, at disse bøger indeholdt temmelig tro skildringer af europæiske sæder, var han bange for, at fru la Tours datter skulle blive fordærvet derovre og glemme sine tidligere løfter. Således begyndte allerede hans indsigt at gøre ham ulykkelig. Og hvad der end mere forøgede hans frygt, det var, at der i løbet af et halvt år kom flere skibe hertil fra Europa, uden at noget af dem bragte efterretninger fra Virginie.

Den ulykkelige, unge mand, hvis hjerte således pintes af en stadig uro, kom ofte hen og besøgte mig for gennem min verdenserfaring at se sin ængstelse bekræftet eller bandlyst.

10

Jeg bor, som jeg har sagt Dem, tre fjerdingvej herfra ved bredden af en bæk, der flyder langs "Det lange Bjerg". Der tilbringer jeg mit liv ene, ugift, barnløs og uden slaver.

Næst efter den sjældne lykke at finde en mage, der passer for en, er det sikkert den mindst ulykkelige stilling i livet at leve ene. Ethvert menneske, der har haft rig anledning til at beklage sig over menneskene, søger ensomhed. Det er endog værd at lægge mærke til, at alle de folkeslag, der på grund af deres anskuelser, sæder eller regeringer har følt sig ulykkelige, har frembragt talrige klasser af borgere, der helt havde viet sig til ensomhed og ugift stand. Det var tilfældet med ægypterne i deres nedgangstid og grækerne under det byzantinske kejserdømme; det er nu om stunder tilfældet med inderne, kineserne, vore dages grækere, italienere og de fleste øst- og sydeuropæiske folkeslag. Ensomheden fører til en vis grad menneskene tilbage til den naturlige lykke ved at holde samfundsulykken borte fra dem. Midt i vore samfund, der er splittede ved så mange fordomme, befinder sjælen sig i bestandig uro, idet den uophørligt må tumle med en mængde voldsomme og hinanden modsigende anskuelser, ved hvilke medlemmerne af et ærgerrigt og ulykkeligt samfund søger gensidigt at underkue hinanden. Men i ensomheden aflægger den disse besynderlige skuffelser, der bringer den i uro, og genoptager den enkle følelse af sig selv, naturen og dens ophav, ligesom det plumrede vand i en strøm, der hærger markerne,

ved at udgyde sig i en lille dam fjernt fra dens løb afsætter sit dynd på bunden af flodlejet og, idet det får sin oprindelige klarhed tilbage og på ny bliver gennemsigtig, tilligemed sine egne bredder afspejler den grønne mark og den lyse himmel.

Ensomheden bringer lige så vel samklang mellem legemets forskellige virksomheder som endrægtighed mellem sjælerørelserne. Iblandt eneboerne finder man de mennesker, der har bragt det videst på deres livsbane, som for eksempel de indiske braminer. Kort sagt, jeg tror, den er i den grad vigtig for lykke, selv blandt menneskene, at jeg synes, det er umuligt der at nyde en varig glæde af en hvilken som helst følelse eller indrette sit liv efter nogen som helst varig grundsætning, med mindre man skaber sig en indre ensomhed, som ens egen anskuelse sjældent opgiver, og som andres aldrig trænger ind i. Jeg vil dog ikke dermed sige, at mennesket bør leve ganske ene; for han er gennem sine fornødenheder knyttet til den hele menneskehed; følgelig skylder han menneskene sit arbejde, ligesom han for øvrigt også står i gæld til naturen. Men mens Gud har givet enhver af os sanseredskaber, der ganske svarer til den klodes bestanddele, som vi lever på, nemlig: Fødder til at træde på jorden med, lunger til at indånde luften, øjne til at opfatte lyset, uden at vi er i stand til at ombytte disse sansers brug, har han forbeholdt sig selv, livets ophav, hjertet, dets fornemste værktøj.

Jeg tilbringer altså mine dage langt borte fra menneskene, som jeg havde ønsket at tjene, men som har forfulgt mig. Efter at jeg havde gennemstrejfet en stor del af Europa og nogle egne i Amerika og Afrika, slog jeg mig ned her på denne svagt befolkede ø, hvis milde vejrlig og ensomme beliggenhed

lokkede mig. En hytte, som jeg har bygget mig inde i skoven ved foden af et lille træ, en lille mark, som jeg har opdyrket med egne hænder, en bæk, der flyder forbi min dør, er nok for mine fornødenheder og glæder. Hertil kommer så den fornøjelse, jeg har af nogle gode bøger, der lærer mig at blive et bedre menneske og oven i købet få selve den verden, jeg har forladt, til at tjene min lykke. De giver mig nemlig skildringer af de lidenskaber, der gør dens beboere så ulykkelige, og skaffer mig lejlighed til at anstille en sammenligning mellem deres skæbne og min, så jeg gennem modsætningen stærkere føler min lykke. Ligesom en skibbruden mand, der har frelst sig op på en klippe, betragter jeg min ensomhed og de uvejr, der hærger den øvrige del af verden, og min ro føles stærkere på grund af stormens fjerne rasen. Siden menneskene ikke længere findes på min vej og jeg ikke længere på deres, har jeg hørt op med at hade dem og beklager dem nu kun. Hvis jeg møder en eller anden ulykkelig skabning, prøver jeg på at komme ham til hjælp med mine råd, ligesom en forbigående rækker en druknende sin hånd.

Men i almindelighed har kun de uskyldige villet lytte til min røst. Forgæves kalder naturen de øvrige mennesker til sig; for enhver af dem skaber sig af den et billede, som han iklæder sine egne lidenskaber, og forfølger hele sit liv dette tomme skyggebillede, som fører ham vild, hvorefter han beklager sig til Himlen over den vildfarelse, han selv har været skyld i. Blandt en stor mængde ulykkelige mennesker, som jeg undertiden har prøvet på at føre tilbage til naturen, har jeg ikke truffet en eneste, der ikke var beruset af sine egne ulykker. I førstningen hørte de opmærksomt på mig i håb om, at jeg skulle hjælpe dem

med at indlægge sig berømmelse eller skabe sig en formue; men når de så, at jeg kun ville lære dem at undvære disse ting, fandt de, at jeg selv var en elendig stakkel, fordi jeg ikke ville rende efter deres usalige lykke, dadlede mit eneboerliv og påstod, at de alene var menneskene til nytte, idet de samtidig bestræbte sig for at drage mig ind i deres hvirvel. Men om jeg også meddeler mig til alle, giver jeg mig ikke hen til nogen. Ofte er jeg mig selv nok til at tjene mig til lære. Jeg gennemgår under min nuværende ro i tanken mit eget livs forrige uro og de ting, jeg da tillagde så stort værd, såsom formående mænds gunst, formue, berømmelse, vellystige glæder og de anskuelser, der hele Jorden over bekæmper hinanden. Jeg sammenligner de mange mennesker, jeg har set strides rasende om disse hjernespind, med bølgerne i min bæk, der skummende brydes mod klipperne i dens bund og forsvinder for aldrig mere at komme til syne. Jeg for mit vedkommende lader mig fredeligt glide ned ad tidens strøm mod fremtidens uendelige hav, der ingen bredder har, og hæver mig gennem skuet af naturens enhed til dens ophav, mens jeg håber på en lykkeligere skæbne i en anden verden.

Skønt man fra mit enebo, der ligger midt i en skov, ikke kan se den mængde genstande, som vi kan opdage fra dette højtliggende sted, hvor vi nu sidder, findes der dog fængslende skuer, især for en mand, der som jeg hellere vil se ind i sig selv end udstrække sit syn til omverdenen. Den bæk, der flyder forbi min dør, løber i lige linje gennem skoven, så at den viser mig billedet af en lang vandrende, skygget af træer med mange forskellige slags løv. Der er tatamaktræer, ibentræ, oliventræer og kaneltræer; grupper af palmetræer hæver hist og her deres

nøgne, over hundrede fod høje stammer med bladduske i toppen, der gør, at de ser ud som en skov, der gror oven over den anden skov. Dertil kommer så slyngplanter med forskelligt løv, der bugter sig fra træ til træ og snart danner blomsterbuer, snart lange grønne omhæng. Fra de fleste af disse træer udgår der en krydret duft, der er så gennemtrængende, at man flere timer, efter at en mand er gået gennem skoven, endnu kan mærke det på hans klæders lugt. I den årstid, da de blomstrer, skulle man næsten tro, de var dækkede af sne.

Mod sommerens ende kommer mange fremmede fuglearter i følge en ubegribelig indskydelse fra ukendte egne hinsides udstrakte have for at høste øens plantefrø, og de danner med deres spraglede farver en skøn modsætning til træernes af solen brunede, oprindeligt grønne løv. Der er således blandt andre flere arter papegøjer og de blå duer, man her kalder hollandske duer. Aberne, der hører hjemme i skovene, leger i de dunkle grene, hvor man tydeligt kan se dem på grund af deres grønliggrå lød og helt sorte ansigt. Nogle hænger sig i halen og gynger i luften, andre hopper fra gren til gren, mens de bærer ungerne på armen. Aldrig har noget morderisk bøsseskud skræmt disse naturens fredelige børn. Man hører her kun frydeskrig, fuglekvidder og de ukendte toner, som nogle australske landfugle udstøder, og som giver genlyd langt borte i skoven. Bækken, som sydende flyder hen over sit klippeleje mellem træerne, spejler hist og her i sit klare vand deres ærværdige, dunkle løvmasser og deres beboeres muntre leg. Tusind skridt borte styrter den sig ned over flere klippeafsatser og danner ved sit fald et vandtæppe så klart som krystal, der spreder sig i skumbobler. En forvirret larm udgår fra dette

brusende vand og føres af vinden rundt i skoven, idet lyden snart flygter langt bort, snart samler sig på én gang og døver en som klokkeklangen fra en domkirke. Luften, der uophørligt fornyes ved vandets bevægelse, bevarer, trods sommerhedens glød, ved denne bæks bredder en friskhed i løvet og grønsværen, som man kun sjældent træffer på denne ø, selv på bjergenes top.

Noget borte herfra ligger der en klippe, tilstrækkelig langt fra vandfaldet til, at man ikke bliver døvet af dets brusen og dog nær nok til, at man kan nyde godt af skuet af det, dets kølighed og dets vandes rislen. Ofte gik fru la Tour, Marguerite, Virginie, Paul og jeg derhen i den stærke varme for at spise til middag i klippens skygge. Da Virginie aldrig foretog sig selv den ligegyldigste ting uden at tænke på andres vel, spiste hun ikke nogen sinde en markfrugt uden at lægge kernerne eller frøet ned i jorden. Hun plejede at sige: "Deraf kan der gro træer, der kan give en rejsende eller i det mindste en fugl sine frugter." Da hun således en dag havde spist en papaya ved foden af denne klippe, såede hun dens kerner, og snart efter voksede der papayaer, hvoriblandt en hunplante, det vil sige frugtbærende. Den nåede, da Virginie rejste, ikke højere end til hendes knæ; men da disse planter vokser hurtigt, var den to år efter tyve fod høj, og dens stamme var i toppen omgivet af flere rækker modne frugter. Paul, der tilfældigvis en dag var kommet derhen, blev meget glad ved at se, at der af det lille frøkorn, han havde set sin veninde lægge, var vokset så stort et træ; men samtidig blev han bedrøvet over dette vidnesbyrd om, at hun havde været så længe borte. De genstande, man er vant til at se, bringer en ikke til at lægge mærke til, hvor hurtigt livet går; for

de ældes umærkeligt sammen med en. Det er dem, man pludselig genser efter i nogle år at have tabt dem af syne, der minder en om den hurtighed, hvormed ens livs flod rinder hen. Paul blev lige så overrasket og forvirret ved synet af dette med frugter belæssede papayatræ, som en rejsende bliver, når han efter en lang fraværelse fra sit fædreland ikke længere træffer sine samtidige, men deres børn, som han havde efterladt ved deres mødres bryst, og som nu selv er blevet familiefædre. Snart ville han fælde det, fordi det alt for tydeligt mindede ham om den lange tid, der var hengået siden Virginies bortrejse, snart betragtede han det som et minde om hendes godgørenhed, kyssede dets stamme og henvendte kærlige og længselsfulde ord til det, idet han sagde: "O, du træ, hvis afkom endnu findes her i vore skove, jeg har selv set dig med mere deltagelse og ærefrygt end romernes triumfbuer! Gid naturen, der daglig bringer mindesmærker om kongernes ærgerrighed til at smuldre hen, her i vore skove må mangfoldiggøre vidnesbyrdene om en fattig, ung piges veldædighed!"

Det var derfor ved foden af dette papayatræ, jeg altid kunne være sikker på at træffe Paul, når han kom hen på den kant, hvor jeg bor. En dag traf jeg ham der i en meget nedtrykt sindsstemning og havde en samtale med ham, som jeg vil meddele jer, hvis jeg ikke har kedet jer for længe med mine lange afstikkere, der må tilgives min alder og mit venskab for de mennesker, vi taler om. Jeg vil meddele jer den, som talen faldt, for at I kan skønne, hvor megen sund sans den unge mand af naturen besad. I vil let på spørgsmålenes indhold og mine svar på dem kunne mærke forskellen i alder mellem de to samtalende. Han sagde til mig:

"Jeg er meget bedrøvet. Nu er det to år og to måneder, siden frøken la Tour rejste, og i de sidste halvniende måned har hun ikke ladet høre fra sig. Hun er rig, jeg er fattig; hun har sagtens glemt mig. Jeg kunne have lyst til at gå om bord på et skib. Jeg vil rejse til Frankrig og tjene kongen. Når jeg på den måde gør min lykke, vil frøken la Tours bedstemoster give mig sin søsterdatterdatter til ægte, efter at jeg er blevet en fornem herre." Jeg svarede: "Min kære ven, De har jo sagt mig, at De var af ringe byrd."

Paul.

"Det har min moder sagt; jeg for min part ved ikke, hvad byrd vil sige. Jeg har aldrig lagt mærke til, at min var ringere end de andres eller de andres fornemmere end min."

Gamlingen.

Mangel af byrd spærrer Dem i Frankrig vejen til de fornemme stillinger. Fremdeles vil De ikke kunne få adgang til nogen af de finere samfundsklasser."

Paul.

"De har jo selv mange gange sagt mig, at en af grundene til Frankrigs storhed er, at den ringeste undersåt der kan blive til alt, og De har anført mig mange berømte mænd, der, skønt udgåede af ringe stand, havde gjort deres fædreland ære. Var det da Deres hensigt at skuffe mit mod?"

Gamlingen.

"Min søn, det vil jeg aldrig nedslå. Jeg har sagt Dem sandheden med hensyn til fortiden; men nu er meget

forandret. Alt er blevet til fals i Frankrig, alt er for øjeblikket i nogle få familiers magt, hvor det går i arv, eller hører ind under et eller andet parti. Kongen er en sol, der omgives af de fornemme og af partierne som af skyer; det vil næsten være umuligt, at hans stråler kan falde på Dem. Fordum, da statsstyrelsen var mindre indviklet, så man slige særsyn. Da udviklede naturgaver og fortjenester sig på alle kanter som jomfruelig jord, der, når den opdyrkes, yder al sin saft og kraft. Men store konger, der har menneskekundskab og forstår at træffe et rigtigt valg af deres redskaber, er sjældne. De fleste herskere lader sig lede af stormændenes indskydelser og af de partier, der omgiver dem."

Paul.

"Jeg kan måske træffe en af disse stormænd, der vil tage sig af mig."

Gamlingen.

"Måske man til gengæld for deres gunst tjener deres ærgerrighed eller deres fornøjelser. Det vil aldrig lykkes Dem; for De er af ringe herkomst, og De er ærlig og retskaffen."

Paul.

"Ja, men jeg skal udføre så modige handlinger, være så trofast til at holde mit ord, opfylde mine pligter så nøjagtigt, vise et så ivrigt og udholdende venskab, at jeg skal gøre mig fortjent til at blive lyst i kuld og køn af en af dem, således som jeg har set, det er gået for sig i de beretninger om oldtidens historie, som De har ladet mig læse."

Gamlingen.

"Min kære ven! Hos grækerne og romerne, selv i deres nedgangstid, havde deres stormænd agtelse for dyden; men skønt vi har haft en række berømte mænd i alle retninger, der er udgået fra folkets midte, ved jeg ikke en eneste, der er blevet lyst i kuld og køn af en fornem slægt. Hvis vore konger ikke havde været, ville dyden i Frankrig have været fordømt til evigt at være noget, der hørte almuen til. Som jeg har sagt Dem, ærer de den undertiden, når de lægger mærke til den; men nu om stunder skænker man den kun for penge de udmærkelser, der var den forbeholdt."

Paul.

"I mangel af en stormand vil jeg søge at tækkes et parti, ganske tilegne mig dets ånd og anskuelser og gøre mig afholdt af det."

Gamlingen.

"De vil altså bære Dem ad som andre mennesker, opgive Deres samvittighed for at komme i vejret?"

Paul.

"Nej, jeg vil altid søge sandheden."

Gamlingen.

"I stedet for at gøre Dem afholdt, kunne De let gøre Dem hadet. Desuden bryder partierne sig kun lidt om at opdage sandheden. Enhver anskuelse er de ærgerrige lige god, når de blot regerer."

Paul.

"Hvor jeg er ulykkelig! Alt støder mig bort. Jeg er fordømt til at tilbringe mit liv med et underordnet arbejde langt borte fra Virginie." Og han sukkede dybt.

Gamlingen.

"Lad Gud være Deres eneste beskytter og menneskeheden Deres parti; vær stadig dem begge hengiven! Familierne, partierne, folkene, kongerne har deres fordomme og deres lidenskaber. Ofte må man tjene dem ved sine laster, mens derimod Gud og menneskeheden kun forlanger dyder af en. – Men hvorfor vil De udmærke Dem frem for andre mennesker? Det er en følelse, der ikke er naturlig, eftersom enhver, hvis alle havde den, ville ligge i krig med sin nabo. Nøjes med at opfylde Deres pligt i den stilling, hvori Forsynet har sat Dem! Velsign Deres skæbne, der tillader Dem at have Deres egen samvittighed og ikke nøder Dem til, som stormændene, at lade Deres lykke være afhængig af småmændenes mening og, som småmændene, at krybe for de store for at få noget at leve af. De lever i et land og under vilkår, hvor De for at opholde livet hverken behøver at bedrage, smigre eller nedværdige Dem, således som de fleste af dem, der søger lykken i Europa, gør; hvor De ikke af deres stilling er forhindret i at øve nogen som helst dyd; hvor De ustraffet kan være god, sand, oprigtig, oplyst, tålmodig, mådeholdende, kysk, overbærende, gudfrygtig, uden at nogen latterlighed bringer Deres klogskab, der endnu kun er i knop, til at visne. Himlen har givet Dem frihed, sundhed, en god samvittighed og venner; kongerne, hvis gunst De tragter efter, er ikke så lykkelige."

Paul.

"Ak! Jeg mangler Virginie! Uden hende har jeg intet; med hende ville jeg have alt. Hun alene er mig byrd, ære og formue. Men eftersom hendes slægtning endelig vil give hende en mand med et berømt navn til ægtefælle, så kan jeg jo ved at læse flittigt i bøger blive en lærd og berømt mand. Jeg vil studere, skaffe mig kundskaber og udelukkende tjene mit fædreland på en nyttig måde ved min indsigt, uden at skade nogen og uden at være afhængig af nogen. Jeg vil blive berømt og kun have mig selv at takke for det."

Gamlingen.

"Min søn, naturgaver er endnu sjældnere end fornem byrd og rigdomme. Vel er de større goder, eftersom ingen kan fratage en dem, og de overalt skaffer en offentlig agtelse; men de koster meget, og man erhverver dem kun ved alle slags savn, ved en overdreven finfølelse, der gør en ulykkelig både indadtil og udadtil, ved forfølgelser fra ens samtidiges side. Vel misunder i Frankrig ikke juristen officeren, eller officeren sømanden hans berømmelse; men alle vil der krydse deres vej, fordi de alle gør sig til af at være begavede. De vil tjene menneskene, siger De; men den, der får jorden til at frembringe et kornneg mere, gør dem en større tjeneste end den, der skænker dem en bog."

Paul.

"O, hvad hører jeg! Den pige, der har plantet dette papayatræ, har givet beboerne af disse skove en nyttigere og sødere gave, end om hun havde skænket dem en hel bogsamling?" og samtidig greb han træet i sine arme og kyssede det henrykt.

Gamlingen.

"Den bedste af alle bøger, den, der kun forkynder lighed, venskab, menneskelighed og enighed, Evangeliet, har i århundreder tjent til påskud for europæernes anfald af raseri; og hvor mange øver ikke endnu offentligt og hemmeligt i dets navn et voldsherredømme her på Jorden! Hvem tør, når så er, håbe at være til nytte for menneskene ved en bog? Husk på, hvilken skæbne der har ramt de fleste af de filosoffer, der har prædiket visdom for dem. Homer, der iklædte den så skønne vers, gik om og tiggede, mens han levede; Sokrates, der gav athenienserne en så klog lære ved sin tale og sine sæder, blev lovformeligt forgivet af dem; hans mageløse lærling, Platon, blev på selve den fyrstes befaling, der beskyttede ham, gjort til slave; og før dem blev Pythagoras, der udvidede menneskeheden til at omfatte dyrene, levende brændt af indbyggerne i Kroton. Ja, hvad siger jeg? De fleste af disse berømte navne er endog kommet til os vansirede af et eller andet ejendommeligt satirisk træk, fordi den menneskelige utålmodighed morer sig med at genkende dem deri; og hvis, blandt de mange berømtheder, nogle enkeltes ry er nået rent og uplettet til os, så kommer det af, at de, der bar deres navne, har levet fjernt fra samfund med deres samtidige, ligesom hine billedstøtter, som man opgraver hele og ubeskadigede på de græske og italienske marker, og som er undgået barbarernes raseri, fordi de lå gemt i jordens skød. De ser altså, at for at erhverve sig et af storme så bevæget ry i litteraturen, kræves der megen dyd, og at man er rede til at opofre sit eget liv. Mener De for øvrigt, at den slags ry fængsler rige folk i Frankrig? Nej, de

bryder sig fejl om forfatterne, hvis viden i deres fædreland hverken indbringer dem æresposter eller embeder eller adgang til hoffet. Der sker ikke mange forfølgelser i dette århundrede, der er ligegyldigt for alt undtagen for formue og vellyst; men kundskaber og dyd fører der ikke til noget fremragende, fordi alt i staten tilfalder de rige. Fordum fandt de sikre belønninger i de forskellige kirkelige stillinger, øvrighedsposter og embeder; nu om stunder tjener de kun til at skrive bøger, en frugt, der, skønt ringeagtet af verdensmennesker, stadig er sin himmelske oprindelse værdig. Disse samme bøger er det særlig forbeholdt at kaste glans over den ukendte dyd, trøste de ulykkelige, oplyse folkene og sige selv kongerne sandheden. Det er uimodsigeligt den mest ophøjede virksomhed, hvormed Himlen kan hædre en dødelig her på Jorden. Hvilket menneske ville ikke trøste sig over de mænds uretfærdighed og foragt, der råder for lykken, når han tænker på, at hans værk, fra århundrede til århundrede og fra folkeslag til folkeslag, skal tjene som skranke mod vildfarelse eller voldsmænd, og at der ud fra den ubemærkethed, hvori han har levet, skal udstråle en berømmelse, der skal udviske de fleste kongers, hvis mindesmærker forsvinder i forglemmelse til trods for de smigrere, der rejser og priser dem?"

Paul.

"O, jeg ville kun ønske denne berømmelse for at lade den stråle ud over Virginie og gøre hende dyrebar for verden. Men De, som har så mange kundskaber, sig mig, om vi nogen

sinde bliver gift. Jeg ville ønske, jeg var lærd, i det mindste for at kunne kende fremtiden."

Gamlingen.

"Hvem ville ønske at leve, hvis han kendte fremtiden? En eneste forudset ulykke giver en så mange tomme bekymringer! Synet af en sikker ulykke ville forgifte alle de dage, der gik forud for den. Man skal end ikke trænge for dybt til bunds i sine omgivelser, og Himlen, der giver os overlæg til at forudse vore fornødenheder, har givet os fornødenhederne for at sætte grænser for vort overlæg."

Paul.

"De siger, at man i Europa for penge kan erhverve sig æresposter og værdigheder. Så vil jeg rejse til Bengalen og blive rig for derefter at drage til Paris og gifte mig med Virginie. Jeg vil straks indskibe mig."

Gamlingen.

"Hvad for noget! Ville De forlade hendes moder og Deres egen?"

Paul.

"De har jo selv rådet mig til at rejse over til Indien."

Gamlingen.

"Ja, men da var Virginie her. Nu er De jo Deres og hendes moders eneste støtte."

Paul.

"Virginie vil med sin rige slægtnings hjælp gøre vel imod Dem."

Gamlingen.

"Det gør de rige i reglen kun imod dem, som de kan prale med. De har slægtninge i en langt mere beklagelig stilling end fru la Tour, som, fordi de ikke modtager nogen hjælp af dem, må ofre deres frihed for at få brødet og tilbringe livet indespærrede i klostre."

Paul.

"Hvad er dog Europa for et land! Virginie må komme tilbage hertil. Hvad brug har hun for at have en rig slægtning! Hun var så glad i disse hytter, så så sød ud, når hun var pyntet med et rødt tørklæde eller blomster i håret. Kom tilbage, Virginie, forlad de fine huse og al din storhed! Vend hjem til vore klipper, vore skyggefulde lunde og vore kokospalmer! Ak! Nu er du måske ulykkelig!" og han gav sig til at græde. "Ærværdige mand, skjul ikke noget for mig! Hvis De ikke kan sige mig, om jeg får Virginie til ægte, så lad mig i det mindste vide, om hun endnu holder af mig midt iblandt de fornemme adelsmænd, der kan få kongen i tale og hilse på ham."

Gamlingen.

"Min ven, jeg er sikker på, hun holder af Dem, og det af flere grunde, men især, fordi hun er dydig." Ved disse ord faldt han mig om halsen, henrykt af glæde.

Paul.

"Men tror De, at de europæiske kvinder er så falske, som de fremstilles i de lystspil og bøger, De har lånt mig?"

Gamlingen.

"Kvinderne er falske i de lande, hvor mændene hersker enerådigt. Alle vegne fremkalder vold list."

Paul.

"Hvorledes kan man da bruge vold mod kvinder?"

Gamlingen.

"Ved at gifte dem uden at spørge dem om deres mening, ved at lade en ung pige ægte en olding, en følsom kvinde en ligegyldig mand."

Paul.

"Hvorfor gifter man da ikke dem, der passer sammen, med hinanden, de unge piger med de unge mænd, elskeren med hans elskerinde?"

Gamlingen.

"Fordi de fleste unge mænd i Frankrig ikke har formue nok til at gifte sig, men først får det, når de bliver gamle. Mens de er unge, forfører de deres naboers hustruer; når de er gamle, kan de ikke længere fæste deres egne hustruers opmærksomhed. De har i deres ungdom bedraget andre, nu bliver de til gengæld bedraget i deres alderdom. Det er en af virkningerne af den almindelige retfærdighed, der styrer verden: den ene yderlighed opvejer altid den anden. Derfor tilbringer de fleste europæere deres liv i denne dobbelte

forvirring, og denne forvirring vokser i et samfund i samme forhold, som rigdommene ophobes på færre hænder. Staten ligner en have, hvor de små træer ikke kan trives, hvis der er for høje træer, der skygger for dem. Men der er den forskel, at en haves skønhed kan fremgå af et ringe antal høje træer, mens derimod en stats trivsel altid afhænger af dens undersåtters mængde og lighed, og ikke af et ringe antal rigmænd."

Paul.

"Men hvorfor behøver man at være rig for at gifte sig?"

Gamlingen.

"For at kunne leve i overflod uden at tage sig noget for."

Paul.

"Men hvorfor skulle man ikke arbejde? Jeg arbejder jo."

Gamlingen.

"Fordi det i Europa betragtes som vanærende at arbejde med sine hænder. Det kalder man et mekanisk arbejde. Det at dyrke jorden er endog det mest ringeagtede af alle. En håndværker er der langt mere agtet end en bonde."

Paul.

"Hvad behager? Er det arbejde, der skaffer menneskene føde, ringeagtet i Europa? Jeg forstår Dem ikke."

Gamlingen.

"Det er ikke muligt for et menneske, der er opdraget i naturens skød, at begribe samfundets fordærvelse. Man kan

gøre sig en tydelig forestilling om orden, men ikke om uorden. Skønhed, dyd og lykke er underkastet bestemte forhold, mens dette ikke er tilfældet med hæslighed, last og ulykke."

Paul.

"Så må de rige være meget lykkelige! De finder jo aldrig nogen hindring; de kan gøre de genstande, de holder af, så indtagende, de selv vil."

Gamlingen.

"De fleste af dem er opslidte af nydelser, netop fordi disse ikke koster dem noget besvær. Har De ikke gjort den erfaring, at hvilens glæde købes med anstrengelse, den glæde at spise med sult, den at drikke med tørst? Vel, den glæde at elske og blive elsket erhverves kun ved en mængde savn og ofre. Rigdomme berøver alle de rige disse glæder ved at komme deres fornødenheder i forkøbet. Til den kedsomhed, der følger med mætheden, kommer så det hovmod, der følger af velstanden, og som berøres pinligt af det ringeste savn, selv da, når de største nydelser ikke længere smigrer dem. Duften af tusinde roser tækkes en kun et øjeblik; men den smerte, et stik af en eneste af deres torne volder, varer længe efter. En ulykke midt i glæden er for de rige som en torn midt i blomsterne, mens derimod for de fattige en glæde midt i ulykkerne er som en blomst midt i tornene, hvis nydelse de levende føler. Enhver virkning forøges gennem sin modsætning. Naturen har bragt ligevægt i tingene. Når det kommer til stykket, hvilken tilstand tror De så bør foretrækkes: Den næsten ikke at have noget at håbe, men alt

at frygte, eller den næsten ikke at have noget at frygte, men alt at håbe? Den første tilstand er den, de rige befinder sig i, den sidste den, der er ejendommelig for de fattige. Men begge disse yderligheder er lige vanskelige at bære for menneskene, hvis lykke beror på mådehold og dyd."

Paul.

"Hvad forstår De ved dyd?"

Gamlingen.

"Min søn! De, der underholder Deres familie ved Deres arbejde, behøver ikke, at man forklarer Dem det. Dyden er en anstrengelse, man gør sig selv til gavn for andre i den hensigt at tækkes Gud."

Paul.

"Hvor må da Virginie være dydig! Det var af dyd, hun ønskede at blive rig, for at kunne gøre godt. Det var af dyd, hun drog bort her fra øen; dyden vil også føre hende her tilbage."

Idet nu tanken om hendes nærforestående hjemkomst opildnede den unge mands indbildningskraft, svandt al hans ængstelse som dug for solen. Når Virginie ikke havde skrevet, var det, fordi hun snart ville komme. Der behøvedes så kort tid for at komme fra Europa med en gunstig vind. Han remsede navnene op på de skibe, der havde tilbagelagt de fire tusinde og fem hundrede miles overfart på mindre end et fjerdingår. Det skib, hun var gået om bord på, ville ikke bruge mere end to måneder; skibsbyggerne var nu om stunder så dygtige og

sømændene så erfarne. Han talte om de foranstaltninger, han ville træffe for at modtage hende, om den nye bolig, han ville indrette, om de glæder og overraskelser, han hver dag ville berede hende, når hun først blev hans hustru. Hans hustru! ... Den tanke henrykkede ham. "Så skal De ikke gøre andet, end hvad De har lyst til," sagde han til mig. "Da Virginie er rig, vil vi få mange negre, der skal arbejde for os. De skal altid blive hos os og ikke bekymre Dem om andet end at more og fornøje Dem." Og han gik ude af sig selv af fryd hen for at meddele sin familie den glæde, hvoraf han var beruset.

Store forhåbninger afløses på kort tid af stor frygt, og voldsomme lidenskaber kaster altid sjælen til den modsatte yderlighed. Ofte kunne Paul, allerede dagen efter, komme tilbage for at besøge mig, betaget af tungsind, og sige: "Virginie skriver mig ikke et eneste ord til. Hvis hun var sejlet fra Europa, ville hun have meldt mig sin afrejse. Ak, de rygter, der har gået om hende, er kun alt for sande. Hendes bedstemoster har giftet hende med en fornem adelsmand, og kærlighed til rigdom har været hendes som så mange andres ulykke. I hine bøger, der skildrer kvinderne på en så træffende måde, er dyden kun et romanemne. Hvis Virginie havde besiddet dyd, ville hun ikke have forladt sin egen moder og mig. Mens jeg tilbringer mit liv med at tænke på hende, glemmer hun mig. Jeg sørger, mens hun morer sig. O, denne tanke bringer mig til fortvivlelse. Ethvert arbejde er mig imod, alt selskab keder mig. Gud give, der blev erklæret krig i Indien, for så ville jeg lade mig slå ihjel der."

"Kære søn," svarede jeg ham, "det mod, der fører en i døden, varer kun et øjeblik og bliver ofte kun fremkaldt ved

menneskenes forfængelige bifald. Der gives et sjældnere og mere nødvendigt mod, der får en til daglig uden vidner og uden lovtaler at bære livets genvordigheder, det er tålmod. Det støtter sig ikke til andres mening eller vore lidenskabers tilskyndelser, men til Guds vilje. Tålmod er dydens mod."

"Ak!" udbrød han, "så har jeg altså ikke nogen dyd! Alt tager modet fra mig og gør mig fortvivlet."

Jeg bemærkede: "Den evigt ensartede, bestandige, uforanderlige dyd falder ikke i et menneskes lod. Midt iblandt alle de lidenskaber, der påvirker en, bliver ens fornuft forvirret og fordunklet; men der gives fyrtårne, ved hvis lys man atter kan tænde dens fakkel, det er litteraturen. Litteraturen, min søn, er en hjælp fra Himlen. Den er som stråler fra den visdom, der styrer verden, stråler, som mennesket, begejstret af en himmelsk kunst har lært at fæstne til jorden. Ligervis som solens stråler oplyser, fryder og varmer de; de er en guddommelig ild. Ligervis som ilden tillemper de hele naturen efter vort behov. Ved dem samler vi ting, steder, mennesker og tider om os. Det er dem, der kalder os tilbage til reglerne for menneskeligt liv. De dæmper lidenskaberne, undertrykker lasterne, opvækker dyder gennem de retskafne menneskers mønster, som de berømmer, og hvis stadig hædrede billede de viser os. Det er himmelske døtre, der stiger ned på Jorden for at trøste menneskeslægten for dens ulykker. De store forfattere, som begejstres af litteraturen, er altid fremkommet på de tider, som samfundene havde størst vanskelighed ved at finde sig i, de barbariske og fordærvede tider. Min søn, litteraturen har trøstet en uendelig mængde mennesker, der var mere ulykkelige end de: Xenophon, da han var landsforvist fra sit

fædreland, efter at han havde ført de ti tusinde grækere tilbage dertil; den afrikanske Scipio, da han var træt af romernes bagvaskelser; Lucullus, der var ked af deres rænker; Catinat, der var mismodig over hoffets utaknemmelighed. De snildrige grækere havde tildelt enhver af de ni muser, der råder for videnskaberne, en del af vor forståelse at herske over; vi bør derfor lade dem styre vore lidenskaber, for at de kan pålægge dem et åg og et bidsel. De bør, med hensyn til vore sjælsevner, udøve den samme virksomhed som horaerne, der spændte hestene for solens vogn og kørte dem. Læs derfor, min søn! De vismænd, der har skrevet før vi, er rejsende, der er gået forud for os på ulykkens stier. De rækker os hånden og indbyder os til at slutte os til deres selskab, når alt andet lader os i stikken. En god bog er en god ven."

"Ak!" udbrød Paul. "Da Virginie var her, behøvede jeg ikke at læse. Hun havde lige så lidt som jeg studeret, men når hun så på mig og kaldte mig sin ven, var det mig umuligt at føle sorg."

"Der gives virkelig ikke," svarede jeg, "nogen ven så elskelig som en kvinde, der holder af en. Der gives fremdeles hos kvinder en let munterhed, der spreder mandens tungsind. Hendes ynde bringer overvejelsens mørke spøgelse til at forsvinde. På hendes ansigt læser man en sød tiltrækning og tillid. Hvilken fryd bliver ikke mere levende ved hendes glæde, hvilken vrede kan holde stand mod hendes tårer, på hvilken pande glattes ikke rynkerne ud ved hendes smil? Virginie vil vende tilbage med mere filosofi, end De selv besidder. Hun vil blive meget overrasket ved ikke at finde haven fuldstændig bragt i orden igen, hun, der kun tænker på at forskønne den, til

trods for hendes slægtnings forfølgelser, langt fra sin moder og fra dem."

Tanken om Virginies nærforestående hjemkomst fornyede Pauls mod og førte ham tilbage til hans landlige sysler, lykkelig, som han var, ved midt under sine sorger at kunne sætte sit arbejde et mål, der tiltalte hans lidenskab.

11

En morgen ved daggry (det var den 24. december 1744) opdagede Paul, da han stod op, et hvidt flag hejst på "Opdagelsens Bjerg". Det var tegn til, at et skib var i sigte ude på havet. Han løb til byen for at få at vide, om det bragte efterretninger fra Virginie og blev der, lige indtil lodsen, der efter skik og brug havde begivet sig ud på rekognoscering, kom tilbage til havnen. Han vendte ikke hjem før aften og meldte da guvernøren, at det omtalte skib hed *Sankt Geran*, 700 tons drægtigt, ført af kaptajn Albinus, at det var to mil ude i rum sø, og at det ikke ville kaste anker i Port Louis før næste eftermiddag, om vinden var gunstig. Foreløbig var det fuldstændigt vindstille. Lodsen overrakte guvernøren de breve, skibet havde med fra Frankrig, blandt dem et til fru la Tour, skrevet med Virginies hånd. Paul greb det straks, kyssede det henrykt, puttede det ind på sit bryst og løb tilbage til boligen. Aldrig så snart så han familien, der på "Farvel-Klippen" afventede hans tilbagekomst, før han løftede brevet i vejret uden at kunne tale. Straks forsamlede de sig alle hos fru la Tour for at høre det oplæse.

Virginie fortalte deri sin moder, at hun havde døjet meget ondt af bedstemosteren, at denne havde villet gifte hende bort imod hendes vilje, derefter gjort hende arveløs og endelig sendt hende tilbage på en tid, der gjorde det umuligt for hende at komme hjem til Mauritius, før den stormfulde årstid indtraf. Hun havde forgæves prøvet på at få hende til at skifte sind ved

at forestille hende, hvad hun skyldte sin moder og hensynet til sin barndoms vaner. Bedstemosteren havde kaldt hende for en vanvittig tøs, hvis hoved var forskruet af romanlæsning. Virginie var nu kun opfyldt af tanken om at gense og omfavne sin kære familie og ville have tilfredsstillet dette brændende ønske endnu samme dag, hvis kaptajnen havde tilladt hende at gå om bord i lodsbåden. Men han havde modsat sig hendes afgang fra skibet, fordi det var så langt borte fra land, og fordi der, trods vindstillet, var svær sø ude på dybet.

Næppe havde de læst dette brev, før de alle glade udbrød: "Virginie er kommet!" Herskab og tjenestefolk omfavnede hinanden, og fru la Tour sagde til Paul: "Kære søn, gå hen og lad vor nabo vide, at Virginie er kommet!" Straks tændte Domingo en fakkel af et stykke harpiksholdigt træ og begav sig med Paul hen til min bolig.

Klokken kunne vel være omtrent ti. Jeg havde lige slukket min lampe og lagt mig for at sove, da jeg gennem plankeværkets tremmer omkring min hytte fik øje på et lys i skoven. Kort efter hørte jeg Pauls stemme kalde på mig. Jeg står op, og næppe er jeg kommet i klæderne, før Paul ude af sig selv, ganske åndeløs, falder mig om halsen og siger: "Kom, kom, Virginie er her! Lad os gå ned til havnen, skibet kaster anker ved daggry."

Vi begav os straks på vej. Just som vi gik gennem det "Lange Bjergs" skove og allerede var på den vej, der fører fra Pamplemousses ned til havnen, hørte jeg en gå bag ved os. Det var en neger, der nærmede sig med lange skridt. Da han havde nået os, spurgte jeg ham, hvor han kom fra og hvor han agtede sig hen, siden han havde så travlt. Han svarede: "Jeg kommer henne fra den kant af øen, som de kalder for 'Guldstøv'. Jeg er

blevet sendt til havnen for at lade guvernøren vide, at et fransk skib har lagt sig for anker under Ravøen. Det har givet nødskud, for søen er slem." Derefter fortsatte manden sin vej uden at standse.

Jeg sagde da til Paul: "Lad os gå hen til 'Guldstøv' for at møde Virginie; det er kun halvanden mil herfra." Vi styrede derefter vor gang mod øens nordlige del. Det var trykkende hedt. Månen var stået op, og man så tre lysringe omkring den; ellers var himmelen skrækkelig mørk. Man kunne ved skæret af de hyppige lyn skelne lange rader af tætte, dunkle, lave skyer, der bunkede sig sammen hen imod øens midte og kom farende ude fra havet med stor hastighed, skønt man ikke kunne mærke den ringeste luftning i land. Undervejs mente vi, vi kunne høre tordenen buldre; men efter at vi opmærksomt havde lyttet, indså vi, at det var kanonskud, hvis genlyd vi hørte. Disse fjerne skud i forbindelse med skuet af den stormfulde himmel fik mig til at gyse. Jeg kunne ikke være i tvivl om, at det var nødsignaler fra et skib i havsnød. En halv time efter hørte skydningen op, og denne stilhed syntes mig endnu mere skrækindjagende end den uhyggelige larm, der var gået forud for den.

Vi skyndte os videre frem uden at sige et eneste ord og uden at turde meddele hinanden vor ængstelse. Henad midnat kom vi badede i sved ned til stranden ved "Guldstøv". Søerne brødes med forfærdelig larm mod kysten og dækkede klipper og småsten med blændende hvidt skum og ildgnister. Trods mørket kunne vi ved dette fosforagtige skær øjne fiskerbådene, der var trukket højt op på stranden.

Lidt borte så vi ved indgangen til lunden et bål, hvorom flere af beboerne havde samlet sig. Der gik vi hen for at hvile os, til

det blev lyst. En af disse beboere fortalte os, mens vi sad om bålet, at han om eftermiddagen havde set et skib i rum sø af strømmen blive drevet ind imod øen. Mørket havde skjult det for ham; men to timer efter solnedgang havde han hørt det skyde nødskud. Søgangen var imidlertid så stærk, at det havde været umuligt at sætte en båd ud for at komme hen til det. Snart efter havde han troet, at han så dets tændte lanterner, og han frygtede i så fald for, at skibet efter at være kommet bredden så nær skulle være styret ind mellem land og Ravøen i den tanke, at det var "Rettekilen", som skibene kommer forbi, når de går til Port Louis. Om så var, hvad han dog ikke turde påstå, var skibet i største fare. En anden tog nu til orde og sagde til os, at han flere gange havde sejlet over den rende, der skiller Ravøen fra kysten, og loddet den. Der var god ankergrund, og skibet lå der lige så sikkert som i en havn. Han tilføjede: "Jeg vil sætte hele min formue i det og sove der lige så roligt som i land." En tredje sagde, at det var umuligt, at skibet kunne komme ind i renden, hvor næppe en slup kunne sejle, og påstod at han havde set det kaste anker hinsides Ravøen, så at det, om det skulle blæse op til morgen, ville være i stand til at søge rum sø eller nå i havn. Mens de således indbyrdes udvekslede deres afvigende anskuelser på ledige kreolers vis, forholdt Paul og jeg os ganske tavse. Vi blev der lige til morgengry; men himlen var for mørk til, at man kunne skelne nogen som helst genstand ude på havet, der for øvrigt var dækket af tåge. Vi kunne kun ude over vandet øjne en mørk sky, som man sagde os var Ravøen, der ligger en halv fjerdingvej fra kysten. Man bemærkede kun i det dunkle lys pynten af den strandbred, vi

sad på, og nogle bjergtoppe i det indre af øen, der fra tid til anden kom frem blandt de skyer, der drev rundt om dem.

Henad klokken syv om morgenen hørte vi inde i lundene lyden af en tromme. Det var guvernøren, der indfandt sig til hest i spidsen for en afdeling geværbevæbnede soldater og en mængde nybyggere og negre. Han stillede soldaterne op på strandbredden og befalede dem at affyre deres våben alle på én gang. Næppe havde de afgivet deres salve, før vi ude på havet så et glimt, der næsten straks efterfulgtes af et kanonskud. Vi skønnede, at skibet var tæt ved os, og løb alle ad den kant, hvor vi havde set signalet. Da fik vi gennem tågen øje på skroget og ræerne af et stort skib, der var os så nær, at vi trods bølgernes brusen kunne høre bådsmandens pibe, der kommanderede manøvrerne, og matrosernes skrig, da de tre gange råbte: *Kongen leve!* Det er nemlig franskmændenes råb i den yderste fare så vel som under den højeste glæde, som om de i farens stund kaldte deres fyrste til hjælp, eller som om de da ville lægge for dagen, at de er rede til at dø for ham.

Fra det øjeblik af, da *Sankt Geran* opdagede, at vi var nær nok til at kunne hjælpe det, hørte det ikke op med at fyre med kanonen hvert tredje minut. Guvernøren lod tænde bål på strandbredden med mellemrum og sendte bud til alle beboerne i nabolaget for at hente levnedsmidler, brædder, ankertov og tomme tønder. Snart så man en mængde folk komme ledsagede af deres negerslaver, belæssede med mad og takkelage fra nybygderne ved "Guldstøv", "Pytten" og "Voldåen". En af de ældste nybyggere nærmede sig guvernøren og sagde til ham: "Vi har hele natten hørt en hul larm oppe i bjerget. Inde i lundene bevæger bladene sig på træerne, uden at det blæser. Havfuglene

søger mod land. Alle disse tegn tyder sikkert på, at der nærmer sig en orkan." – "Vel," svarede guvernøren, "vi er beredte, og skibet er det sikkert også."

Og ganske rigtigt varslede alt, at det trak op til en orkan. De skyer, man øjnede på himmelissen, var på midten umådelig mørke og i kanten kobberrøde. Luften genlød af fugleskrig, og søsvaler, tropik- og fregatfugle kom trods luftens mørke fra alle synskredsens kanter og søgte tilflugt på øen.

Henad klokken ni om formiddagen hørte man ude fra havet en forfærdelig larm, som om vandstrømme blandede med tordenbrag havde rullet ned fra bjergenes top. Alle råbte: "Nu kommer orkanen!" og i samme øjeblik rev et heftigt vindstød den tåge bort, der dækkede Ravøen og renden mellem den og land. Skibet viste sig nu tydeligt med dækket fuldt af folk, ræer og stænger strøget, flaget i sjov, fire ankertove forude og et tørnetov agter. Det lå for anker mellem Ravøen og land inden for det rev, der omgiver Mauritius, hvilket det havde overskredet på et sted, hvor aldrig noget skib før havde sejlet igennem. Det vendte sin stævn mod søerne, der kom udefra, og ved hver bølge, der skyllede ind i renden, løftede hele forstavnen sig op, så at man så hele kølen i vejret, mens samtidig agterenden ved denne bevægelse dykkede ned og forsvandt for synet lige til hakkebrættet, som om det var sat under vand. I denne stilling, hvor vind og hav kastede det ind mod land, var det lige så umuligt for det at sejle bort ad den vej, ad hvilken det var kommet, som ved at kappe ankerne at strande på bredden, hvorfra det var skilt ved en grund fuld af rev. Hver sø, der kom og brød sig mod kysten, skyllede brølende ind i det inderste af vigen og kastede grus og småsten op over

land, hvorefter den trak sig tilbage og afdækkede en stor del af bredden, hvis kiselsten den rullede med sig med en skrækkelig rallende lyd. Søerne, der blev piskede af vinden blev hvert øjeblik større, hele renden mellem Mauritius og Ravøen var kun et uhyre hvidt skumtæppe, hulet af mørke, dybe bølger. Inde i vigen samlede dette skumtæppe sig til en højde af to meter, og idet vinden fejede hen over dets overflade, førte den det over skråningen fra strandbredden over en fjerdingvej ind over landet. Når man så de utallige hvide fnug, der blev jaget vandret lige hen til bjergenes fod, skulle man have troet, det var sneflokke, der kom op fra havet. Synskredsen frembød alle tegn på en langvarig storm, og havet syntes at være smeltet sammen med himlen. Der løsnede sig uafbrudt skyer af forfærdelig størrelse, der med fugles hastighed fo'r fra himmelissen, mens andre syntes ubevægelige som store klipper. Man kunne ikke se nogen del af himlen blå; men kun et olivengult og blegt skær oplyste genstandene på jorden, himlen og havet.

Under skibets idelige gyngen indtraf det, man havde frygtet. Ankertovene i forenden brast, og da det nu (kun blev holdt fast af en enkelt line, blev det kastet op på klipperne en halv kabellængde fra strandbredden. Vi udstødte alle som én mand et smertensskrig. Paul ville lige til at styrte sig ud i havet, da jeg greb ham ved armen og sagde til ham: "Kære søn, har De i sinde at omkomme?" – "Ja, lad mig komme hende til hjælp eller dø," udbrød han. Da fortvivlelsen berøvede ham al fornuft, bandt Domingo og jeg, for at forebygge hans undergang, ham et langt reb ved bæltet og greb fat i dets ene ende. Paul nærmede sig nu, snart svømmende, snart krybende hen over revet, til skibet. Undertiden var der håb om, at han skulle kunne borde det; for

havets bevægelser var så uregelmæssige, at skibet til tider næsten lå på det tørre, så at man ville kunne have gået rundt om det; men snart efter skyllede søerne med ny voldsomhed op over det og rejste med deres kamme hele forenden af kølen, mens de samtidig kastede den ulykkelige Paul halvt bevidstløs op på strandbredden med blodige ben og forslået bryst. Næppe var den unge mand igen kommet til sig selv, før han atter rejste sig og med ny iver vendte tilbage ud til skibet, som havet imidlertid begyndte at sønderslå med sine frygtelige stød.

Da opgav hele mandskabet alt håb om frelse og styrtede sig massevis i havet på ræer, planker, hønsehuse, borde og tønder. Man så nu et syn, der vakte den største medynk. På skibets vægtergang viste der sig nemlig en ung pige, som rakte armene ud mod den, der gjorde så mange anstrengelser for at nå hende. Det var Virginie. Hun havde genkendt Paul på hans uforfærdethed. Synet af den elskelige pige og den frygtelige fare, hun var udsat for, fyldte os med smerte og fortvivlelse. Hvad hende angik, da stod hun med ædel og sikker holdning og vinkede til os som for at sige os et evigt farvel.

Alle matroserne var sprunget i havet; der var kun én tilbage på dækket, han var nøgen og senestærk som Herkules. Han nærmede sig ærbødigt Virginie, og vi så ham kaste sig på knæ for hende og endog bestræbe sig for at tage klæderne af hende. Men hun stødte ham med værdighed tilbage og vendte øjnene bort fra ham. Straks efter hørte man tilskuerne gentagne gange råbe: "Frels hende, frels hende, forlad hende ikke!" men i samme øjeblik væltede et bølgebjerg sig ind imellem Ravøen og kysten og nærmede sig brølende skibet, som det truede med sine sorte vandmasser og sin skummende kam. Ved dette

forfærdelige syn sprang matrosen ene ud i havet. Virginie så den uundgåelige død for sine øjne. Hun lagde den ene hånd på sine klæder, den anden på sit hjerte, og med de klare øjne vendt opad stod hun der som en engel, der flyver mod Himlen.

O, hvilken rædselsfuld dag! Ak! alt blev opslugt af havet. En del af tilskuerne, der uvilkårligt, tilskyndede af medlidenhed, var gået nærmere ud mod Virginie, blev tilligemed den matros, der havde villet svømme bort fra skibet med hende, af bølgen slynget langt op på land. Han kastede sig, glad over at være undsluppet den visse død, ned på knæ på sandet med de ord: "O, Gud, du har frelst mit liv; men jeg ville gerne have ofret det for denne herlige unge pige, der ikke på nogen måde ville klæde sig af ligesom jeg." Domingo og jeg trak Paul bevidstløs op af vandet; blodet flød ham ud af mund og ører. Guvernøren betroede ham til en læge, mens vi langs bredden ledte efter, om ikke havet skulle skylle Virginies legeme op på stranden. Men vinden var pludselig sprunget om, som det ofte hænder under orkaner, og vi måtte med sorg tænke på, at det ikke engang ville blive os forundt at vise den ulykkelige pige den sidste ære. Vi gik fortvivlede bort fra dette sted, og skønt der ved dette skibbrud var omkommet en stor mængde mennesker, var vi dog alle kun optaget af tanken om den enes død. Ved at se en så dydig pige omkomme på en så uhyggelig måde tvivlede vi om, at der kunne være et forsyn til; for der gives ulykker så frygtelige og ufortjente, at selv vismandens håb rystes i sin grundvold.

Imidlertid var Paul, der atter begyndte at komme til bevidsthed, blevet bragt ind i et hus i nærheden, hvorfra man senere kunne bære ham hjem. Jeg vendte med Domingo tilbage

for at forberede Virginies moder og hendes veninde på meddelelsen om den ulykkelige begivenhed. Da vi var nåede hen til indgangen til Viftepalmeåens dal, fortalte nogle negre os, at havet havde kastet en mængde vragstumper ind i bugten lige overfor. Vi gik derned, og noget af det første, vi fik øje på, var Virginies lig. Hun lå på strandbredden, halvt tildækket med sand i samme stilling som den, hvori vi havde set hende dø. Hendes træk var ikke kendeligt forandrede, hendes øjne tillukkede. Ansigtet havde sit klare, rolige præg; kun smeltede på hendes kinder dødens blege violer sammen med blufærdighedens roser. Den ene af hendes hænder lå på hendes klæder, den anden, som hun trykkede til sit hjerte, var fast tillukket og stiv. Det lykkedes mig med noget besvær at frigøre en lille æske, som hun lå og holdt, og stor var min overraskelse, da jeg i den så Pauls billede, som hun havde lovet ham aldrig at skille sig ved, så længe hun var i live. Dette sidste tegn på den ulykkelige piges trofaste kærlighed bragte mig til at udgyde bitre tårer. Domingo slog sig for sit bryst og udstødte gennemtrængende smertensskrig. Vi bar Virginies lig ind i en fiskerhytte og overgav det til nogle fattige malebarkvinder, der tog det i deres varetægt og omhyggeligt vaskede det.

Mens de syslede med dette sørgelige hverv, gik vi rystende og bævende op til moderens bolig, hvor vi fandt fru la Tour og Marguerite i bøn ventende på efterretninger om skibet. Så snart fru la Tour fik øje på mig, udbrød hun: "Hvor er min datter, min kære datter, mit barn!" Da min tavshed og mine tårer ikke tillod hende at tvivle om sin ulykke, blev hun pludselig grebet af en smertelig angst, der var nær ved at tage vejret fra hende, så hun kun kunne sukke og hulke uden at få et

ord frem. Marguerite udbrød: "Hvor er min søn? Jeg ser ham ikke," og faldt i afmagt. Vi ilede hen til hende for at få hende til sig selv igen, og jeg beroligede hende med den forsikring, at Paul var i live, og at guvernøren tog sig af ham. Hun kom da atter til besindelse og hjalp sin veninde, der endnu af og til fik langvarige anfald af afmagt og tilbragte hele natten i gruelige lidelser. Jeg kunne da skønne, at ingen smerte kan lignes med en moders. Hver gang hun på ny kom til bevidsthed, vendte hun sine stive, mørke blikke mod himlen. Forgæves trykkede Marguerite og jeg hendes hænder i vore, forgæves kaldte vi hende med de ømmeste navne; hun syntes ufølsom for disse vidnesbyrd om vor tidligere hengivenhed, og der udgik fra hendes beklemte bryst kun dumpe veklager.

Allerede næste morgen blev Paul bragt hjem i en bærestol. Han var kommet til bevidsthed, men kunne ikke få et ord frem. Hans møde med moderen og fru la Tour, som jeg i førstningen havde været bange for, frembragte en bedre virkning end al den omsorg, jeg hidtil havde vist ham. En stråle af trøst lyste over disse to ulykkelige mødres ansigt; de satte sig begge ned hos ham, og deres tårer, som den overvættes sorg hidtil havde standset, begyndte atter at rinde. Snart blandede Paul sin gråd med deres, og da naturen således havde skaffet sig lindring, fulgte der hos alle de tre ulykkelige mennesker en langvarig sløvhed efter den krampagtige smerte, og de fik en hvile, der rigtignok mindede om dødens ro.

12

Guvernøren sendte mig hemmeligt bud om, at Virginies lig efter hans befaling var blevet bragt til byen, og at man agtede derfra at føre det til kirken i Pamplemousses. Jeg begav mig straks ned til Port Louis, hvor jeg traf beboerne fra alle kanter samlede for at overvære hendes begravelse, som om øen i hende havde mistet det kæreste, den ejede og havde. Nede i havnen lå skibene med ræerne over kors og flagene i sjov og affyrede med lange mellemrum kanonskud. En afdeling grenaderer gik i spidsen for ligfølget med sænkede våben og floromhængte trommer, hvorpå der kun blev slået enkelte dumpe slag. Sørgmodighed stod præget i disse krigeres træk, der så ofte havde trodset døden i slagene uden at blinke. Otte unge piger af de mest ansete familier på øen bar, klædt i hvidt og med palmegrene i hænderne, deres dydige legesøsters med blomster tildækkede lig til graven. Dem fulgte et kor af småbørn, der sang salmer, og næst efter dem kom øens fornemste beboere, staben og guvernøren i spidsen for befolkningen.

Disse foranstaltninger havde regeringen truffet for at vise Virginies dyd den sidste ære. Men da hendes lig var kommet til foden af dette bjerg, og man havde fået de to hytter i sigte, hvor hun så længe havde levet lykkeligt, og som hendes død havde fyldt med fortvivlelse, kom hele toget i uorden. Salmesangen tav; man hørte på sletten nu kun suk og hulken, og skarer af unge piger kom ilende fra de omliggende boliger for at røre ved Virginies kiste med lommetørklæder, rosenkranse og

blomsterkoste, idet de påkaldte hende som en helgen. Mødrene bad til Gud om en datter som hende, de unge knøse om en lige så trofast kæreste, de fattige om en lige så kærlig veninde, og slaverne om et lige så mildt herskab.

Da hun var kommet til gravstedet, lagde negerinder fra Madagaskar og kaffere fra Mocambique-kysten kurve med frugter ned omkring hende og hængte, efter landets skik, stykker af tøj op i de nærmeste træer. Indiske kvinder fra Bengalen og Malabar-kysten bragte bure med fugle, som de slap løs over hendes lig – så stor deltagelse vækker tabet af en elsket genstand hos alle folkeslag, og så stor er den ulykkelige dyds magt, eftersom den samler alle arter af gudsdyrkelse om sin grav. Der måtte sættes vagt omkring den, og man blev nødt til at fjerne nogle fattige nybyggeres døtre, der for enhver pris ville styrte sig ned i den, fordi de sagde, at de ikke længere havde nogen trøst at vente her i verden, og at der nu ikke var andet for dem at gøre end at dø sammen med hende, der havde været deres eneste velgørerinde.

Hun blev jordet ved den vestlige side af kirken i Pamplemousses, ved foden af en gruppe bambustræer, hvor hun havde plejet at hvile sig, når hun med sin moder og Marguerite gik til messe, ved hans side, som hun da kaldte sin broder.

Da guvernøren kom hjem fra jordfæstelsen, gik han med en del af sit talrige følge herop for at tilbyde fru la Tour og hendes veninde al den hjælp, det stod i hans magt at yde. Han udtalte sig i få ord, men med harme, om hendes mosters unaturlige hårdhed og gik hen til Paul for at trøste ham så godt han kunne. "Gud er mit vidne," sagde han, "at jeg ønskede at gøre Dem og

Deres familie lykkelige. De bør rejse til Frankrig, min ven, jeg skal skaffe Dem en ansættelse der. Mens De er borte, skal jeg sørge for Deres moder, som om hun var min egen." Og samtidig rakte han ham hånden; men Paul tog sin tilbage og vendte hovedet bort for ikke at se ham.

Jeg for mit vedkommende blev i mine ulykkelige veninders bolig for at yde dem så vel som Paul al den hjælp, jeg var i stand til. Efter tre ugers forløb kunne Paul atter gå; men hans sorg voksede, efterhånden som hans legeme kom til kræfter. Han var ligegyldig ved alt; hans blik var udslukt, og han svarede ikke noget på de spørgsmål, man gjorde ham. Fru la Tour, der ikke havde langt tilbage, sagde ofte til ham: "Kære søn, så længe jeg ser dig, er det mig, som om jeg så min elskede Virginie." Ved dette navn for han sammen og gik bort fra hende trods alle hans moders opfordringer, der kaldte ham tilbage til hendes veninde. Han gik ene ud og satte sig nede i haven ved foden af Virginies kokospalme med øjnene fæstede på hendes kilde. Guvernørens læge, der med største omhu havde taget sig af ham så vel som af de to kvinder, sagde til os, at vi for at få ham ud af hans mørke tungsind skulle lade ham gøre, hvad han havde lyst til, uden i mindste måde at fortrædige ham, og at det var det eneste middel til at overvinde den tavshed, han så hårdnakket vedblev at iagttage.

Jeg besluttede at følge dette råd. Så snart Paul følte sine kræfter nogenlunde genoprettet, var den første brug, han gjorde af dem, at gå bort fra boligen. Da jeg ikke tabte ham af syne, begav jeg mig på vandring efter ham og sagde til Domingo, at han skulle tage levnedsmidler med og følge os. Efterhånden som den unge mand kom ned ad bjerget, syntes

hans glæde og kræfter at genfødes. Han tog først vejen hen til Pamplemousses, og da han gennem bambusgangen var kommet hen til kirken, gik han lige hen til det sted, hvor han så den friske jord. Der knælede han ned, vendte øjnene mod himlen og holdt en lang bøn. Hans adfærd syntes mig at varsle godt for en tilbagevenden af hans fornuft, eftersom dette vidnesbyrd om tillid til det højeste væsen viste, at hans sjæl atter begyndte at røgte sine naturlige hverv. Domingo og jeg kastede os ligeledes på knæ og bad ligesom han. Derefter rejste han sig og tog vejen mod den nordlige del af øen uden at give synderlig agt på os. Da jeg vidste, at han både var uvidende om, hvor Virginies lig var blevet jordet, og endog om, at hun var blevet trukket op af havet, spurgte jeg ham, hvorfor han havde bedt til Gud netop ved foden af disse bambustræer, og han svarede: "Jo, der var vi så tit sammen."

Han fortsatte sin vej hen til skovens indgang, hvor mørket overrumplede os. Der foreslog jeg nu, at han ligesom vi skulle spise noget, hvorefter vi lagde os til at sove i græsset ved foden af et træ. Næste morgen bildte jeg mig ind, at han ville bekvemme sig til at vende hjem. Han stirrede ganske rigtigt i nogen tid ned på sletten efter kirken i Pamplemousses med dens lange bambusgange og gjorde nogle bevægelser, som om han ville vende tilbage til den; men på en gang gik han ind i skoven og tog stadig vejen mod nord. Jeg gennemskuede hans hensigt; men forgæves bestræbte jeg mig for at få ham bort fra det. Vi nåede midt på dagen til "Guldstøv", hvor han hastigt gik ned til havets bred lige ud for det sted, hvor *Sankt Geran* var forlist. Ved synet af Ravøen og renden, hvis vand var spejlglat, udbrød han: "Virginie, o, min kære Virginie!" og faldt i afmagt.

Domingo og jeg bar ham ind i det indre af skoven, hvor vi havde stort besvær med at få ham til sig selv igen.

Så snart han atter var kommet til besindelse, ville han vende tilbage til strandbredden; men vi bad ham indstændigt om ikke på ny at kalde hans egen og vor smerte til live ved så gruelige minder, og han tog da en anden retning. Kort sagt, i otte dage vedblev han at begive sig hen til alle de steder, hvor han havde været sammen med sin barndoms legesøster. Han gik ad den sti, som hun havde betrådt, da hun havde været henne at bede om nåde for slavinden fra Sorteflod; han genså dernæst De tre Brysters Å, hvor hun havde sat sig ned, da hun ikke længere var i stand til at gå, og den del af skoven, hvor hun var faret vild. Han kom til at græde ved synet af alle de steder, der mindede ham om hans elskede Virginies ængstelser, lege, måltider og velgørenhed: Det lange Bjergs Å, mit lille hus, vandfaldet der i nærheden, det papayatræ, hun havde plantet, den grønsvær, hun yndede at træde i, de korsveje i skoven, hvor hun plejede at synge; og det samme ekko, der så ofte havde genlydt af fælles fryderåb, gentog nu kun disse sørgelige ord: "Virginie, elskede Virginie!"

Under dette vilde, omflakkende liv blev han huløjet og gul i ansigtet, og hans helbred forværredes efterhånden. I den overbevisning, at følelsen af ens ulykke vokser med mindet om ens glæder, og at lidenskaber tager til i ensomhed, besluttede jeg at få min ulykkelige, unge ven bort fra de steder, der i hans sjæl vakte erindringen om hans tab, og at føre ham hen til et eller andet sted på øen, hvor der var mere adspredelse for ham. Til den ende fulgte jeg ham op på de beboede højder i den del af øen, der kaldes Williams Herred, hvor han aldrig før havde

været, og hvor agerdyrkning og handel spredte liv og afveksling. Der var flokke af tømrere, der huggede ved til, mens andre savede det til planker. Vognene kørte frem og tilbage langs vejene, store kvæghjorde og hesteflokke græssede på vidtstrakte fælleder, og sletten var oversået med huse. Jordbundens høje beliggenhed gjorde det på flere steder muligt at dyrke adskillige europæiske vækster. Hist og her så man kornhøst på marken, jordbærbede i lysninger i lundene og rosenhække langs vejene. Den kølige luft styrkede nerverne og var gavnlig for de hvide menneskers sundhed. Fra disse højder, der lå midt på øen omgivet af store skove, kunne man hverken se havet eller Port Louis eller kirken i Pamplemousses eller noget som helst, der kunne minde Paul om Virginie. Selv bjergene, der forgrener sig hen ad Port Louis, sender i retning af Williams-sletterne kun et langt, lodret forbjerg i lige linje, hvorfra der hæver sig flere lange, pyramideformede klipper, om hvilke der samler sig skyer.

Til disse sletter førte jeg altså Paul hen. Jeg holdt ham uafbrudt i ånde, gik med ham dag og nat, i solskin og regn, førte ham med vilje vild i lundene og på markerne, for at adsprede hans ånd ved at trætte hans legeme og narre hans tanker ved at holde ham i uvidenhed om det sted, hvor vi var, og den vej, ad hvilken vi var gået fejl. Men en elskers sind finder altid overalt igen sporene af den elskede genstand. Hverken dag eller nat, hverken ørkenens stilhed eller larmen fra menneskelige boliger, selv ikke tiden, der bortfører så mange minder, kan rive ham bort fra dem. Det går med hans sjæl som med en magnetnål; selv om den er i bevægelse, vender den sig, så snart den kommer i ro, mod den pol, der drager den. Når jeg

spurgte Paul, efter at han var faret vild midt ude på Williams' sletter: "Hvor skal vi nu gå hen?" vendte han sig altid mod nord og sagde til mig: "Der ligger vore bjerge; lad os vende tilbage til dem."

Jeg indså snart, at alle de midler, jeg forsøgte for at adsprede ham, var forgæves, og at jeg ikke havde anden udvej tilbage end at angribe hans lidenskab i selve dens rod og dertil anvende alle mine svage fornuftgrunde. Jeg svarede ham altså: "Ja, der ligger de bjerge, hvor Deres elskede Virginie boede, og her er det billede, De gav hende, og som hun i sin død bar ved sit hjerte, hvis sidste sitringer gjaldt Dem." Og jeg rakte ham det lille billede, han i sin tid havde givet Virginie ved bredden af kilden under kokospalmerne. Ved dette syn lyste en uhyggelig glæde i hans øjne. Han greb begærligt dette billede med sine svage hænder og førte det til sin mund; hans bryst blev beklemt, og i hans halvt blodige øjne standsede tårerne uden at kunne rinde.

Jeg sagde da til ham: "Kære søn, hør mig, mig, der er Deres ven, der har været Virginies ven og ofte midt under Deres forhåbninger har prøvet på at styrke Deres fornuft mod livets uforudsete tilfældigheder! Hvad er det, De med så megen bitterhed begræder? Er det Deres egen, eller er det Virginies ulykke? Deres ulykke er visselig stor. De har mistet den elskeligste pige, der ville være blevet den bedste hustru. Hun havde ofret hensynet til sin egen velfærd for hensynet til Dem og havde for en stor formue foretrukket Dem som den eneste belønning, der var hendes dyd værdig. Men hvor ved De, om ikke den genstand, af hvem De ventede en så ren lykke, kunne være blevet Dem en kilde til uendelige sorger? Hun ejede intet, hun var gjort arveløs; De havde for fremtiden kun Deres eget

arbejde at dele med hende. Efter at hun var vendt hjem mere sart på grund af den opdragelse, hun havde fået, og mere modig på grund af selve sin ulykke, ville De daglig have set hende bukke under, mens hun søgte at dele deres besvær. Selv om hun havde født Dem børn, ville hendes og Deres møje have taget til i kraft af det vanskelige ved ene med Dem at understøtte gamle forældre og en opvoksende slægt. De vil måske indvende, at guvernøren ville have hjulpet Dem. Men hvor kan De vide, om der i en nybygd, der så tit skifter embedsmænd, ofte vil findes mænd som la Bourdonnays, og om der ikke kan komme usædelige og ryggesløse styrere, som Deres hustru ville have været nødt til at indynde sig hos for at opnå en smule hjælp? Enten ville hun have været svag, og De ville da have været at beklage; eller hun ville have været dydig, og De ville være vedblevet at være fattig, lykkelig endda, om De ikke, på grund af hendes godhed og dyd, ville være blevet forfulgt af selve dem, hvis beskyttelse De håbede på.

De vil måske dertil sige, at De dog ville have beholdt den af formue uafhængige lykke at beskytte en elsket genstand, der netop knytter sig til en i samme forhold, som hun føler sig svag; at trøste hende ved Deres egen ængstelse, glæde hende ved Deres sørgmodighed og forøge begges kærlighed ved de gensidige sorger. Sikkert nyder dyd og elskov disse bitre glæder. Men hun er jo ikke længere, og De har nu tilbage dem, hun næst efter Dem holdt mest af, hendes egen og Deres moder, som deres utrøstelige sorg vil føre i graven. Sæt Deres lykke i at hjælpe dem, ligesom hun selv havde sat sin. Kære søn, godgørenhed er dydens lykke, den største og sikreste, der findes her på Jorden. Planer om glæder, hvile, fryd, overflod og

berømmelse egner sig ikke for mennesket, en svag og flygtig vandringsmand. Se, hvorledes et skridt hen imod lykken har styrtet os alle fra afgrund til afgrund. Vel havde De sat Dem imod; men hvem skulle ikke have tænkt, at Virginies rejse ville ende til held for hende og for Dem? En rig, aldrende slægtnings indbydelse, en klog guvernørs råd, en nybygds samstemning, en præsts opfordringer og myndighed har været afgørende for Virginies ulykke. Således iler vi mennesker vor undergang i møde, narrede af selve deres forsigtighed, der styrer vore anliggender. Det havde sikkert været bedre at lade være at tro dem og ikke stole på en bedragersk verdens stemmer og forhåbninger. Men af alle de mennesker, vi ser beskæftigede på disse sletter, og af alle dem, der drager hen at søge lykken i Indien, eller af dem, der uden at forlade deres hjem i Europa i fred nyder udbyttet af disses arbejde, er der ikke en eneste, der ikke er bestemt til en gang at miste det, han elsker højest, storhed, formue, hustru, børn, venner. De fleste vil til deres tab komme til at føje mindet om deres egen uklogskab. De derimod vil, når De går i Dem selv, ikke have noget at bebrejde dem, De har været trofast. De har i Deres blomstrende alder været klog som en vismand og ikke svigtet de naturlige følelser. Deres planer var alene derfor berettigede, fordi de var rene, enkle, uegennyttige, og fordi De havde hellige rettigheder over Virginie, som ingen formue kunne opveje. De har mistet hende; men det er hverken Deres uforsigtighed eller Deres gerrighed eller Deres falske klogskab, der har været skyld i, at De har mistet hende; det er Gud selv, der har anvendt andres lidenskaber til at berøve Dem genstanden for Deres kærlighed, Gud, af hvem De har fået alt, hvad De har; der ser alt, hvad der

passer for Dem, og hvis visdom ikke giver Dem nogen grund til anger og fortvivlelse, som vandrer i følge med de ulykker, man selv har været skyld i.

De kan i Deres ulykke sige: Jeg har ikke fortjent den! Er det da Virginies skæbne, hendes ulykkelige endeligt, hendes nuværende tilstand, De begræder? Men hun har jo kun fået den lod, der er forbeholdt fornem herkomst, skønhed, ja selv store riger. Menneskets liv rejser sig, med alle hans planer, som et lille tårn, hvis murkrans er døden. Ved sin fødsel var hun allerede fordømt til at dø, og hun kan kun være lykkelig over, at hun har opløst alle livets bånd før sin moder, før Deres moder, før Dem, det vil sige, at hun ikke er død flere gange før den endelige. Døden, kære søn, er et gode for alle mennesker; den er natten efter den urolige dag, man kalder livet. I dødens søvn finder alle de sygdomme, smerter, sorger og al den frygt, der uophørligt ængster de stakkels levende mennesker, for evigt hvile. Betragt nøjere de mennesker, der synes lykkeligst, og De skal se, at de har købt deres foregivne lykke meget dyrt: Offentlig agtelse med huslige sorger, formue med tab af sundhed, den sjældne fryd at blive elsket med vedvarende ofre, og at de ofte ved slutningen af et liv, der har været ofret andres interesser, omkring sig kun møder falske venner og utaknemlige slægtninge. Men Virginie var lykkelig lige til sit sidste øjeblik. Hun var det, mens hun var sammen med os, ved naturens goder, og da hun var langt borte fra os, i kraft af sin dyd. Og selv i det rædsomme øjeblik, da vi så hende omkomme, var hun endnu lykkelig; for hvad enten hun kastede sine øjne på den hele nybygd, som hun voldte en almindelig fortvivlelse, eller på Dem, der med så stor uforfærdethed ilede hende til

hjælp, så hun, hvor dyrebar hun var os alle. Hun styrkede sig mod fremtiden ved mindet om sit uskyldige liv og fik da den belønning, som Himlen har forbeholdt dyden: et mod, der er faren overlegent. Hun viste døden et klart åsyn.

Kære søn, Gud giver dyden alle livets begivenheder at bære for at vise, at den alene kan bruge dem og deri finde lykke og ære. Når han forbeholder den stort ry, hæver han den op på en stor skueplads og giver den i kast med Døden. Da tjener dens mod som mønster, og mindet om dens ulykker modtager en evig tribut af efterslægtens tårer. Det er det udødelige mindesmærke, der rejses den på en jord, hvor alting forgår, og hvor selve mindet om de fleste konger snart begraves i evig glemsel. Men Virginie lever endnu. Se, hvorledes alt veksler her på jorden, men intet går til grunde. Ingen menneskelig kunst kan tilintetgøre den ringeste del af materien; skulle da det, der var fornuftigt, følsomt, kærligt, dydigt og gudfrygtigt, være forsvundet, når de bestanddele, det indeholdt, ikke kan ødelægges? O, hvis Virginie har været lykkelig, mens hun var sammen med os, så er hun det nu i langt højere grad. Der er en Gud til, det forkynder al naturen, og det behøver jeg ikke at bevise for Dem. Det er kun menneskenes ondskab, der bringer Dem til at nægte en retfærdighed, som De frygter. Følelsen af ham er i Deres hjerte, ligesom De har hans værker for øje. Kan De da tro, at han vil lade Virginie uden belønning? Kan De tro, at den samme magt, der havde iklædt denne så ædle sjæl en så skøn form, hvori De følte en guddommelig kunst, ikke skulle have kunnet drage hende op af bølgerne? At den, der har skabt menneskenes nuværende lykke ved love, som De ikke kender, ikke skulle kunne berede Virginie en anden lykke ved love, der

ligeledes er Dem ukendte? Den gang, da vi var et intet, ville vi da, om vi havde været i stand til at tænke, have kunnet gøre os en forestilling om vor tilværelse? Og nu, da vi befinder os i denne dunkle og flygtige tilværelse, kan vi da forudse, hvad der ligger hinsides døden, og ad hvilken vej vi skal føres ud af den? Behøver Gud ligesom mennesket vor lille klode til skueplads for sin indsigt og godhed, og har han kun på dødens sletter kunnet forplante menneskelivet? Der gives ikke i verdenshavet en eneste vanddråbe, der ikke er fuld af levende væsener, der henhører under os; skulle der da intet findes for os blandt så mange stjerner, der drejer sig over vore hoveder? Skulle der virkelig kun findes den højeste indsigt og guddommelig godhed netop på det sted, hvor vi er; og skulle der på disse utallige, strålende kloder og på de uendelige lyssletter, der omgiver dem, og som hverken uvejr eller mørke nogen sinde kan fordunkle, kun findes et tomt rum og et evigt intet? Hvis vi, der ikke har givet os selv noget, turde anvise den magt grænser, der har givet os alt, skulle vi da kunne antage, at vi her befinder os i udkanten af dens rige, hvor livet kæmper med døden og uskyld med herskesyge?

Der er sikkert et sted, hvor dyden får sin løn. Virginie er nu lykkelig, og hvis hun deroppe fra blandt englene kunne meddele sig til Dem, ville hun sige til Dem, ligesom da hun tog afsked med Dem: "O, Paul, livet er kun en prøve. Jeg er blevet befundet trofast mod naturens, kærlighedens og dydens love. Jeg rejste over havet for at adlyde mine slægtninge; jeg har givet afkald på rigdom for at bevare min tro, og ville hellere miste livet end krænke blufærdigheden. Himlen har fundet, at min bane var fuldført. Jeg har nu for stedse undgået fattigdom,

bagtalelse, storme og skuet af andres smerte. Ingen af de ulykker, der forskrækker menneskene, vil for fremtiden kunne ramme mig, og dog beklager I mig: Jeg er ren og uforanderlig som et lysgran, og dog kalder I mig tilbage til livets mørke! O, Paul, min ven, kan du mindes hine lykkelige dage, da vi allerede fra morgenen af nød den himmelske fryd, der stod op med solen over disse klippers toppe og spredte sig med dens stråler over vore skoves skød? Vi følte en henrykkelse, hvortil vi ikke kunne fatte grunden. I vore uskyldige ønsker tragtede vi efter at være lutter syn for at nyde morgenrødens rige farver, lutter lugt for at indånde duften fra vore planter, lutter hørelse for at lytte til vore fugles kvidder, lutter hjerte for at påskønne disse goder. Nu, da jeg sidder ved skønhedens kilde, hvoraf alt udflyder af nyttigt for jorden, nu ser, smager, hører og berører min sjæl umiddelbart, hvad den da kun kunne mærke gennem svage sanseredskaber. O, hvilket sprog ville kunne beskrive disse den evige morgenrødes bredder, som jeg nu for stedse bebor? Alt, hvad en uendelig magt og himmelsk godhed har kunnet skabe for at trøste et ulykkeligt væsen; alt, hvad en uendelig mængde væseners venskab, der alle nyder den samme salighed, kan lægge af samklang i fælles henrykkelse, det føler vi ublandet. Udhold derfor den prøve, du er sat på, for at forøge din Virginies lykke ved en kærlighed, der ikke længer skal have nogen grænse, et ægteskab, hvis brudelys ikke mere kan slukkes. Her oppe skal jeg stille din længsel; her skal jeg aftørre dine tårer. O, min ven, min unge brudgom, hæv din sjæl mod det uendelige for at bære et kort øjebliks sorg!"

Min egen sindsbevægelse gjorde ende på min tale. Paul så stift på mig og udbrød: Hun er ikke mere, hun er ikke mere! På

disse ord fulgte en langvarig afmagt, og da han endelig atter kom til sig selv, sagde han: "Siden døden er et gode, og Virginie er lykkelig, så vil jeg også dø for at komme hen til Virginie." Således tjente mine trøstegrunde kun til at nære hans fortvivlelse, og jeg var som en mand, der vil frelse en ven, som er ved at synke til bunds midt ude i en flod uden at ville svømme. Smerten havde bragt ham til at dukke under. Ak! Barndommens ulykker bereder et menneske til at træde ind i livet; men Paul havde aldrig prøvet sådanne.

Jeg førte ham tilbage til hans bolig og fandt der fru la Tour og Marguerite endnu mere svækkede end før. Marguerite var mest nedslået. De livlige sjæle, på hvem små sorger preller af, kan dårligt modstå de store smerter. Hun sagde til mig: "Kære nabo, jeg syntes i nat, jeg så Virginie hvidklædt midt iblandt lunde og yndige haver. Hun sagde til mig: Jeg nyder en misundelsesværdig lykke! Derefter nærmede hun sig smilende Paul og bortførte ham. Da jeg prøvede på at holde min søn tilbage, følte jeg, at jeg selv forlod Jorden og fulgte ham med usigelig fryd. Da ville jeg tage afsked med min veninde og så hende straks følge os med Marie og Domingo. Men hvad der er allermest besynderligt, det er, at fru la Tour netop i nat har haft en drøm af samme indhold." Jeg svarede hende: "Min veninde, jeg tror, at intet hænder i denne verden uden Guds samtykke. Drømme bebuder stundom sandheden."

Fru la Tour fortalte mig nu om en ganske lignende drøm, som hun havde haft samme nat. Jeg havde aldrig hos de to kvinder bemærket noget hang til overtro; jeg blev derfor overrasket over denne overensstemmelse mellem deres drømme, og i mit stille sind tvivlede jeg ikke om, at De skulle

blive til virkelighed. Den anskuelse, at sandheden undertiden åbenbarer sig for en i søvne, er udbredt hos alle jordens folkeslag. Oldtidens største mænd har troet derpå, blandt andre Alexander, Cæsar, scipionerne, de to Cato'er og Brutus, der var alt andet end svage ånder. Det gamle og nye testamente meddeler mange tilfælde af drømme, der er gået i opfyldelse. Jeg behøver i så henseende kun min egen erfaring; jeg har ofte mærket, at drømme er advarsler, der gives os af en, som vort vel ligger på sinde. Hvis man nu med fornuftgrunde vil bekæmpe eller forsvare ting, der overgår den menneskelige fornufts indsigt, da er dette ikke muligt. Hvis imidlertid menneskets fornuft kun er et billede af Guds, og mennesket har den evne ved hemmelige og skjulte midler at kunne meddele sine tanker til Jordens anden ende, hvorfor skulle da ikke den forstand, der styrer verden, anvende sine midler i samme øjemed? Den ene ven trøster den anden ved et brev, der rejser gennem mange riger og lande, færdes mellem folkenes had og bringer en eneste mand glæde og håb, hvorfor kan da ikke uskyldens højeste beskytter ad en hemmelig vej komme en dydig sjæl til hjælp, der kun sætter sin lid til ham alene? Behøver han at bruge noget ydre tegn for at udføre sin vilje, han, der uophørlig virker gennem et indre arbejde i alle sine værker? Hvorfor skulle man tvivle om drømme? Er livet med sine mange flygtige og tomme planer andet end en drøm?

Det får nu dermed være, som det være vil, nok er det, at mine ulykkelige venners drømme snart gik i opfyldelse. Paul døde to måneder efter hans kære Virginie, hvis navn han stadig havde på læberne. Marguerite så sit endeligt indtræffe otte dage efter sønnens med en fryd, som det kun er givet dyden at føle. Hun

sagde fru la Tour det kærligste farvel "i håb om et sødt og evigt samvær," sagde hun og tilføjede: "Døden er det højeste af alle goder; den bør man tragte efter. Hvis livet er en straf, bør man ønske dets ophør; hvis det er en prøve, bør man bede, om den må blive kort."

Regeringen drog omsorg for Domingo og Marie, der ikke længere var i stand til at tjene og ikke længe overlevede deres herskab. Hvad den sølle Trofast angår, da var han tæret hen af længsel omtrent på samme tid som hans herre.

Fru la Tour bragte jeg hjem til mit. Hun viste midt under så store tab en utrolig sjælshøjhed. Hun havde trøstet Paul og Marguerite lige til deres sidste stund, som om hun ikke havde haft andet end deres ulykke at bære. Da hun ikke længere så dem, talte hun hver dag til mig om dem som om kære venner, der boede i nabolaget. Dog overlevede hun dem kun en måned. Med hensyn til hendes moster, så var det så langt fra, at hun skulle bebrejde hende sine ulykker, at hun tværtimod bad Gud tilgive hende dem og dæmpe det sindsoprør, vi erfarede, hun var blevet bytte for, umiddelbart efter at hun så umenneskeligt havde sendt Virginie bort.

Denne unaturlige slægtning bar ikke længe straffen for sin hårdhed. Jeg erfarede, efterhånden som der ankom skibe, at hun led af hysteriske anfald, der gjorde hende livet utåleligt. Snart bebrejdede hun sig sin yndige søsterdatterdatters for tidlige død og moderens kort efter påfulgte bortgang, snart følte hun sig stolt over, at hun havde bortstødt to elendige kvinder, der efter hendes mening havde vanæret familien ved deres lave tilbøjeligheder. Stundom blev hun rasende ved skuet af den mængde fattige, Paris er fuld af, og udbrød: "Hvorfor

sender man ikke de dovenlarse hen at dø i vore nybygder?" Hun ytrede endvidere, at de tanker om menneskekærlighed, dyd og religion, som hyldes af alle folkeslag, kun var opfundet af deres fyrster af politiske grunde. Så gik hun pludselig til den modsatte yderlighed og hengav sig til overtroisk rædsel, der fyldte hende med dødelig skræk. Hun løb hen og bragte nogle rige munke, for hvem hun plejede at skrifte, rigelige almisser og bønfaldt dem om at stille guddommen tilfreds og modtage hendes formue som offer, som om de rigdomme, som hun havde nægtet at give de ulykkelige, kunne være menneskenes fader velbehagelige. Ofte udmalede hendes indbildningskraft hende brændende sletter og glødende bjerge, hvor hæslige spøgelser flakkede om og kaldte på hende med høje skrig. Hun kastede sig ned for sine skriftefædres fødder og fandt på pinsler og kvaler mod sig selv; for Himlen sender i sin retfærdighed de grusomme sjæle frygtelige trosindbildninger. Således tilbragte hun flere år afvekslende i ugudelighed og overtro, lige rædselsslagen overfor døden og livet. Men det, der sluttelig gjorde ende på hendes sørgelige tilværelse, blev netop den samme grund, for hvilken hun havde ofret de naturlige følelser. Hun fik den ærgrelse at se, at hendes formue efter hendes død ville gå over til nogle slægtninge, som hun hadede. Hun prøvede derfor på at afhænde den største del af den; men arvingerne benyttede hendes hysteri som påskud til at lade hende indespærre og erklære for umyndig. Således blev selve hendes rigdomme årsag i hendes ulykke, og ligesom de havde forhærdet dens hjerte, der ejede dem, således gjorde de ligeledes deres hjerter, der attråede dem, unaturlige. Hun døde endelig og, som for at fuldstændiggøre hendes ulykke, med

tilstrækkelig brug af fornuften til at erkende, at hun var blevet plyndret og ringeagtet af de samme mennesker, hvis anskuelser hele hendes liv igennem havde tjent hende til rettesnor.

Vi jordede ved Virginies side under de samme bambustræer, hvor hun hvilede, hendes ven Paul og rundt om dem deres kærlige mødre og tro tjenere. Der er ikke blevet rejst nogen marmortavle på deres beskedne græstuer, ej heller sat nogen indskrift om deres dyder; men mindet om dem står uudsletteligt skrevet i alle de hjerter, som de gjorde tjenester. Deres skygger trænger ikke til en glans, som de hele deres liv igennem skyede; men hvis de endnu føler deltagelse for, hvad der foregår her på Jorden, ynder de sagtens at færdes under de stråtage, hvor den arbejdsomme dyd er til huse, at trøste den med sin lod misfornøjede fattigdom og i unge elskendes bryst at nære en varig lue, smag for naturlige goder, kærlighed til arbejde og frygt for rigdomme.

Folkets røst, der tier om de mindesmærker, der rejses til kongernes ære, har givet nogle dele af denne ø navne, der for evigt vil bevare mindet om Virginies ulykkelige endeligt. Man ser tæt ved Ravøen midt ude blandt skærene et sted, der kaldes *Sankt Geran-stræde* efter det skib, der forliste der, da det sejlede med hende fra Europa. Spidsen af den lange pynt, som I ser halvanden mil herfra halvt skjult af havets bølger, og som *Sankt Geran* ikke kunne lægge forover, dagen før orkanen, så at det kunne løbe ind i havnen, hedder "Det ulykkelige Forbjerg". Og se her, lige for os, for enden af dalen, Gravbugten, hvor Virginie blev fundet begravet i sandet, som om havet havde villet bære hendes lig hen til hendes familie og vise hendes blufærdighed

den sidste ære på den samme strandbred, som hun havde hædret ved sin uskyld.

I unge mennesker, der nu er så kærligt forenede, I ulykkelige mødre, du kære familie! Disse lunde, der gav jer deres skygge, disse kilder, der flød for jer, disse høje, hvor i hvilede sammen, græder endnu over jeres endeligt. Ingen har efter jer turdet opdyrke denne øde jord eller rejse disse ringe hytter. Jeres geder er blevet vilde, jeres frugthaver er ødelagte, jeres fugle er fløjet bort, og man hører nu kun høgenes skrig, når de kredser om klippesænkningens rand. Hvad mig angår, da er jeg, siden jeg ikke længere kan se jer, som en ven, der ikke har flere venner, en fader, der har mistet sine børn, en rejsende, der flakker om på Jorden, hvor jeg er blevet ene tilbage."

Da gamlingen havde sagt disse ord, fjernede han sig, idet han udgød tårer. Mine havde mere end én gang flydt i løbet af denne sørgelige fortælling.

Om "Paul og Virginie"

Forfatter: Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre (1737-1814).
Org.udgave: *Paul et Virginie*, i *Études de la nature*, bd. 4, Pierre-François Didot le jeune, Libraire, Paris 1788.
Denne udgave baseret på: *Povl og Virginie* af Bernardin de Saint-Pierre. A. Christiansens Kunstforlag, København 1897.
Oversætter: Carl Michelsen (1841-1911).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Francois Pascal Simon Gerard (1770-1837): *Passage du torrent: N'aie pas peur, je me sens bien fort avec toi.* (1806).

ISBN 978-87-7979-927-1

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-165-7 (Ølstykke 2008)

www.ebib1800.dk

